

... de fajol

Nº 7

Nº 20.111

N.º 7, 2.ª

Preu: 250 ptes.

Olot, març 1983

Edita: Aubert impressor

Continua donant la cara: qui pot

Administració: c/. Hospici, 9

Imprimeix: Aubert impressor,

Hospici, 9 - Olot

ISBN: 84-300-27866

Dipòsit Legal: GE-254-80

La treballen: Jaume Bach
 Mani Cunill
 Joan Oller
 Xavier Rusalleda
 Joan Serra Capallera
 Mateu Monells
 Alex Nogué
 Magda Pujolàs
 Joan Capdevila
 Fei
 Carles Fontfreda
 Josep M.ª Melció
 Teresa Planagumà
 Francesc Rodríguez

Hi col.labora: qui vol.

La reparteix: Àngel Parada.

.. Gra de Fajol no es responsabilitza
 necessàriament de les opinions dels
 articles signats.

ELS CARNESTOLTES

VET AQUI, QUE EN AQUELL TEMPS QUE DE LA PALLA EN FEIEN FEMS...

«**Que torni a nosaltres el plaer de les festes**» (2). Festes com les de Carnestoltes, que es perden en la fosca del temps, però «que han arrelat profundament en l'esperit humà, i llur pèrdua i destrucció completa esdevenen gairebé impossibles, i sobreviuen a través de segles i més segles, més o menys adulterades i adaptades al corrent del temps, havent desaparegut ja completament la creença, el principi o l'objecte que les raonava» (3).

Carnestoltes té dos aspectes: l'un, seria la personificació de la festa en un ésser simbòlic, de la qual és l'amo i senyor per un espai curt de temps, acabant el regnat essent mort o destruït; l'altre, la folla llibertat que es dona durant el seu regnat.

Sembla ser que per a l'home primitiu, tot es movia sota la influència d'un ésser invisible que ho regia tot: tant l'animat com l'inanimat, tant l'home i animals com les pedres i el sol, i, per tant, que tot té una mateixa identitat: una joventut, una maduresa, una vellesa i la mort. L'esperit que encarna la vegetació ha de tenir, doncs, un temps concret de vida: una florida, una maduresa, una caducitat i una mort. I la terra, una primavera, un estiu, una tardor i un hivern (4). I així mateix, un rei o cabdill calia que fos jove i vigorós, car si emmalaltia, les nafres es reproduirien en el poble, les collites es perdrien i els ramats es moririen.

Aquest podia ser el sentit de l'ésser simbòlic, avui fictici, però que en altres temps havia estat real, que regnava un temps i abans de la primavera era mort. La civilització egípcia va mantenir aquest costum: engreixaven, celebraven festes i adoraven un bou (**Apis**), fins que tenia vint-i-cinc anys, i, seguidament, el tiraven al Nil on s'ofegava. (A Venècia, el Carnestoltes era un bou que mataven a cops d'espasa a la plaça de Sant Marc, i a París, era passejat pels carrers ara fa un parell de segles). També persones havien estat el símbol del Carnestoltes. «Els esclaus i els soldats solien ser els escollits com a protagonistes d'aquestes festes: dins el martirologi cristià es troba el cas de Sant Dasi, al nord d'Itàlia, el qual, fent de soldat, fou obligat, intencionadament, pels gentils, puix que l'acusaren de ser cristià, a fer de rei i el cremaren viu un cop arribat el darrer dia del seu regnat» (5).

L'altre aspecte, el de la llicència, llibertat i canvi de valors, cau dins un ordre diferent d'idees.

Sembla ser que el període de Carnestoltes té molta relació amb les festes que se celebraven antigament, surant el solstici d'hivern, tal com ho foren les dedicades al déu Dioniso, dites Dionisiaques, a Grècia; les del déu Saturn, anomenades Saturnals, a Roma; les d'Apis i Isis, a Egipte; les de Nertha o Herta, a la Germània (**teutons**); les de la deessa Nehalemnia, a l'Europa bàrbara; etc...

Concretament, les festes Dionisiaques, que es dividien, en quatre parts, la tercera de les quals, dita Anthesteries, coincidia amb els tres primers dies del nostre març, se celebraven a Atenes (6), i consistien en el

(una volta segons s'anava bevent), barreja violenta de beguda, cants i balls donant voltes a un fal·lus, emmascarats i coronats, i mofant-se de qualsevol qui se'ls posés al davant (7). I les Saturnals romanes que «començaven amb un sacrifici en el temple de Saturn i, seguidament, es cridava els ciutadans al plaer i a la llibertat, mitjançant el famós crit de «Lo Saturnalia!». Durant aquests dies es tancaven els tribunals i les escoles públiques, el senat no es reunia, no es podia declarar la guerra i s'interrumpien les operacions militars; també se susprenien les execucions als condemnats a mort i es donava llibertat a alguns presos els quals, agraïts, consagraven les cadenes al déu.

Era, sobretot, la festa dels esclaus: els era permès divertir-se amb llurs amos i descobrir els seus defectes, vestir-se amb els seus millors vestits de porpra i fer-se servir la vianda a la taula. La gent jugaven a mil jocs prohibits, entre ells els daus, que servien també per a elegir el rei de la festa (8), dit el «Rei de la burla» (9).

LA TRADICIÓ CATALANA, 4 març 1922, n.º 235

Ha esstat molt comentada durant els passats dies de Carnaval, per gent sensata de la nostra ciutat, l'actitut passiva de les autoritats davant dels atreviments que, ab gran escàndol, se permeteren exhibir per carrers y places unes quantes noyes despreocupades, les que, segons se veu, estimen molt en poch el seu bon nom.

També hem sentit queixarse a molta gent de diferents barris dels crits y xibarrí, per cert ben poch conformes ab la moral, que promogueren moltes comparses fins a altes hores de la nit, privant del descans als veïns, qui tenen dret a no esser molestats.

Per lo que acabem de dir, cada dia se palesa més, en la nostra ciutat, la manca de cultura y educació y, sobretot, l'absència d'autoritat.

Hem rebut el programa de les «Vetllades d'Educació» que organisa la benemèrita entitat «Agrupació Dominical» per als cinch propers diumenges de Quaresma.

En el mateix s'hi consigna la nova d'un esdeveniment de Conferències que donaràn als noys y joves de dita entitat distingides personalitats d'aquesta ciutat y de fóra, anant la primera a càrrech del nostre amic y Redactor en Cap, D. Joaquim Vayreda.

LA TRADICIÓ CATALANA, 26 febrer 1927

EL CARNAVAL

Les festes profanes del Carnaval han culminat, enguany, en uns plens a vessar de les sales de ball. Se veu que les dançes exòtiques del Black Bottom y el Charleston tenen la virtut de dominar a la ciutat alegre y confiada de les actuals generacions.

La nostra bella dança regional, a recó. Molts dels seus apòlogis es també l'abandonen aquestos dies. Sols la febra del ball voluptuós es la predominant. Ni una exhibició popular de noble y honesta expansió, ni una manifestació cultural, res d'axò; solsament caps plens de cascabells, moviments de carnalitat, pallassades, crits desmesurats de follia esbojarrada, pintures lascives y... després, depressió espiritual, remordiments, vanitat, fum.

Axò y lo que'ns callèm han constituït el programa de les festes profanes del Carnaval d'Olot.

Verdaderament progressa l'olotisme y, sobre tot, la inconseqüència de molts catòlics que no tenen escrúpol d'assistir als balls de Carnaval, sortintne a altes hores de la nit, després d'haverse dexat veure, el matí ó a la tarda del propi dia, en alguna funció de desagravis a Jesús.

LA TRADICIÓ CATALANA, 12 març 1927

AL VOLTANT DE LA NOTA SOBRE'L CARNAVAL

Hem rebut, aquesta setmana, moltes manifestacions laudatòries per la discreta però enèrgica nota que publicarem en la passada edició, sobre la febre desmesurada de diversió y plaher que's revelà en la nostra ciutat, durant els dies de Carnaval, y la censurable presència en els balls, de molts catòlics que, arrastrats per les corrents modernes y pel respecte humà, no saben tenir el valor de les seves conviccions ni volen veure'l mal que fan a la Religió y'l desprestigi que causen a la seva formilitat, que'l públich interpreta ab l'adequat calificatiu de *hipocresia*.

Agrahim en lo que valen aytals mostres d'aprobació, que signifiquen evidentment, en primer lloch, la justesa de les nostres lamentacions, y, en segon terme, el gran nucli d'opinió sensata que recrimina aytals desordres y anyora per la nostra ciutat una més assenyada i cristiana convivència y expansió social, no renyida ab el verdader progrés.

Rés més hauriem dit ni insistiríem sobre aquest punt, si no hagués vingut al nostre conexement l'episodi grotesch que tingué lloch el dimars de Carnaval, en el Teatre Principal de la nostra ciutat, y que provocà la protesta del impressari y de moltes persones que s'indignaren, davant de la procacitat de certa gent que confon un ball públich ab un acte de cabaret.

EL MAR LLATÍ, TERRA DE PA, D'OLI I DE VI

Quant al significat i procedència dels termes Carnaval i Carnestoltes, hi ha diferents opinions: sobre Carnaval, es diu que ve del llatí «carne» (caro-car-nis) «vale» que vol dir carn, adéu! (10); de «carnis avalis», o sia carns privades (11); de «carne levare» que vol dir treure la carn (12); de «car navale», expressió en llengua romana de «carrus navalis», o carro naval; a Grècia, des d'on passà a Roma, era costum celebrar unes festes agrícoles en les quals es muntava una nau dalt d'una mena de carro (13).

El terme Carnestoltes es diu que «arrenca de l'establiment de la quaresma del Papa Gregori el Gran, el qual va donar el nom de «Carnes toldren», que equival a tallament de carns, o sia privació de fer ús d'aquest aliment» (14). De la forma donada pel Papa Gregori s'han format els mots Carnestoltes i Carnestolendas, que ha arrelat en castellà. «Cal remarcar que en documents i escrits antics, no surt mai citat el nom Carnaval, i sempre sols el de Carnestoltes, com encara avui, generalment, sol anomenar-lo el poble. Podem suposar que aquesta és la forma catalana d'anomenar les festes folles i el període de l'any en què són celebrades, i que la forma Carnaval és d'admissió moderna i d'influència forana.» (15) «Les persones devotes fan Carnestoltes mas la sglésia no constreny a les gents...» (16) «Començan l'encant de fer: e comença's a Carnestoltes e durà tro a Pasqua» (17).

Aleshores, el terme Carnestoltes, en masculí seria el ninot o símbol (el Carnestoltes), i en femení, les festes (les Carnestoltes).

La Carnestolada és la gresca, el sarau, la folga, el divertiment propi de Carnestoltes (nom).

Carnestolejar: fer coses pròpies de Carnestoltes (verb).

Carnestolesc, -a: propi de Carnestoltes (adjectiu).

HEU DE SABER I CREURE, CREURE I SABER QUE UNA VEGADA...

El Cristianisme alterà l'antic ordre d'idees i conceptes de les coses, i les festes de caire gentilic varen perdre llur valor. Però el poble, genuïnament sensual, més obediènt al vici que no pas a la virtut, continuà lliurant-se a les pràctiques i costums relacionades amb ritus i cerimònies de caràcter mític i màgic, d'acord amb la més reculada ideologia: és, doncs, una cosa molt humana, encara que a primera vista el seu ésser repugni als esperits puristes i delicats. El Carnestoltes va prendre una forma moderna i de sentit cristià: simbolitzava la mort de la carn, que havia de ser privada de menjar durant unes quantes setmanes. Sembla que les Carnestoltes començaven per les festes de Nadal, i duraven fins al Dimecres de Cendra. El dia dels Sants Innocents n'era el començament, i encara avui dia se'n guarda el record a casa nostra, amb les famoses «llufes» i els enginyosos enganys. A molts llocs, els Carnestoltes començaven el dia de Reis (6 de gener), i a Venècia, en un principi, el 26 de desembre. Hi ha una dita catalana que diu: «De Nadal a Carnestoltes set setmanes desimboltes», i una altra de gironina: «Carnestoltes quinze voltes / i Nadal de més a més / que tot l'any ne fossin festes / la Quaresma mai vingués.» A mesura que passà el temps, entre invectives, sermons i prohibicions, s'anaren reduint fins als tres dies que nosaltres coneixem: el diumenge de Quinquagèsima, dilluns i dimarts, i s'acabaven el Dimecres de Cendra, primer dia de la Quaresma.

El diumenge de Quinquagèsima, anomenat de Carnestoltes, és la diada que obre el període mòbil de l'any litúrgic cristià, acompanyat del seguici de festivitats de què és compost, i indica que hi ha festes fixes i festes mòbils, i que llur celebració depèn d'elles mateixes. Les fixes corresponen al moviment solar, les mòbils al de la Lluna, i els costums a l'estat atmosfèric. Així doncs, el diumenge de Carnestoltes és la primera festa mòbil, que no pot escaure's mai abans del dia 2 de febrer, ni després del 7 de març (18).

EL DEBER

CARNAVAL I DESAGRIVI

El Carnaval és una blasfèmia pràctica, és una rebel·lió que, encara que no es manifestés amb paraules, es manifestaria com el gest de Luzbel: *Non serviam*.

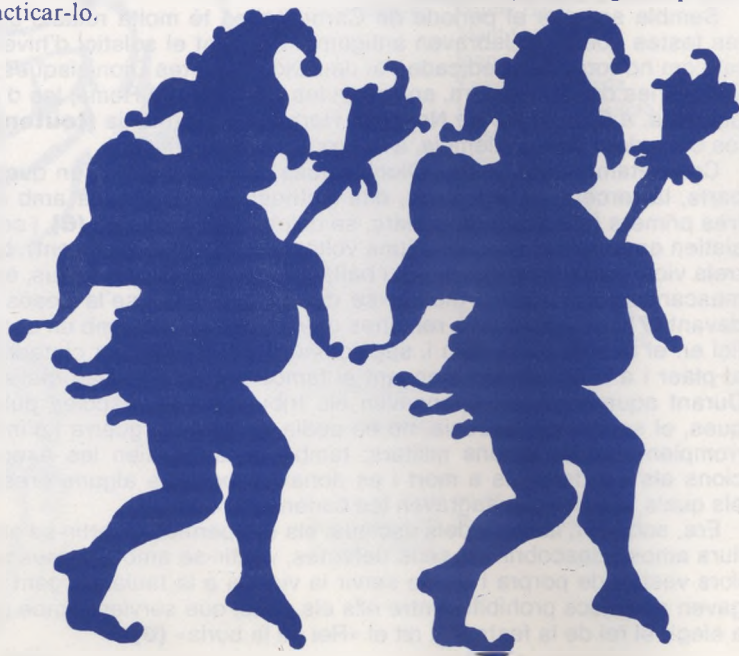
Compareu el Carnaval i la blasfèmia. El Carnaval és la manifestació del podrimaner de la societat: la infecció dels costums que la destrueixen, en aquests dies es mostra a tot el públic. La blasfèmia és un cranc infectat, que empesta i posa en perill la salut moral de la societat, que ha de defensar-se contra les boques infectades com dels mals que s'encomanen.

El Carnaval degenera la ciutat que l'acull, debilitant els caràcters que, amb divertiments perversos, baixen als ínfims graus de les persones ínfimes; la blasfèmia també és un signe evident de la caiguda soferta per la dignitat humana; el qui blasfema està judicat com a ànima degenerada, incapaç d'eleva-se a la consideració de les coses espirituals.

El Carnaval és ridícul i repulsiu com també és repulsiu i ridícul l'home que, amb paraula blasfema, s'alça contra el cel, desafiant l'ira de Déu.

Res no hi ha més sensible i lamentable que la blasfèmia en boca d'un infant, lo que aixeca un crit d'indignació contra els qui, malvats, han posat en ses boquetes d'àngel les paraules satàniques de la blasfèmia. Res més lamentable i sensible que, on els grans es retiren de fer el passiu en els dies de Carnaval, on es va per el bon camí de fer que passi desapercebut, siguin els infants els qui hagin d'ocupar el lloc que podia quedar buit, i amb l'esquer d'una atraient disfressa, se'ls posi en el cas de duptar o dels pares que els guien a la sala de ball o de la Església que els demana oracions de desagravi.

Carnaval, blasfèmia, desagravi, siguin les tres idees que ens dominin en els dies que han de precedir la santa Quaresma: el Carnaval per a menyspreuar-lo, la blasfèmia per a desarrelar-la, el desagravi per a practicar-lo.

AIXÒ DIU QUE ERA I NO ERA I DEIXAVA DE SER

Com ja he dit, el període de Carnestoltes era simbolitzat per un bou o una persona. Modernament, ho fou per un ninot de palla, vestit de manera grotesca i anomenat el rei dels poca-soltes o de la gresca, i genèricament en Carnestoltes. La seva vida era molt curta: apareixia, regnava i moria.

Normalment, era el dissabte al vespre o el diumenge, que en triomfal rebuda, anomenada l'arribu, apareixia l'amo i senyor de la festa, l'excel·lentíssim Carnestoltes, rei de la gresca i dels barrilaires. Com a bon monarca, feia un sermó: vet aquí un fragment d'un sermó llegit a la meitat del vuit-cents:

**«No voleu En Carnestoltes?
no us dóna el cervell mil voltes
només de pensar en mi?
Vamos! ja em teniu aquí!
Vaja, cuiteu, abraceu-me!
Com si fos, obsequieu-me,
algun senyor de debò.
Sí, sí, que també ho sóc jo
per més que rumbo no gasto,
no só, no, no só cap trasto
que després ja us ho diré.
No perdem temps, no, perquè
lo temps nos passa volant
i el ximple fent més en gran
i jo tinc tan poca vida
que el que es descuida o m'oblida
o no sap trobar el camí,
per poquet que perda l'esma
s'ha d'abraçar amb la quaresma,
vella, seca i arrugada,
tristia, malhumorada
que mai riu, sempre gemega
no vol broma ni massegues.
Què tal? No valc més jo,
que en lloc de fer el ploricó
sols viu broma i alegria?
Digueu-m'ho, Pepa, Maria,
Francisqueta, Rosa Tana
la gran, xiqueta, mitjana,
que amb los pardalets al cap
aneu en busca d'un nap,
d'un garell o d'un gegant,
Carnestoltes celebrant.» (19)**

Després, amb magnífica comitiva, dita la rua, entre comparses i carruatges adornats, cantarelles i música se l'acompanyava triomfalment pels carrers i places. La gatzara i la gresca dels balls, de les llançades de farina, de cols, de taronges o de palanganes d'aigua; de manteigs de ninots, gossos i gats; de persecucions de galls pels carrers; dels apedregaments amb ous; de l'aixafament d'olles i cassoles de terrissa; de lligades de pots i llaunes a la cua de gats i gossos; d'injúries als ciutadans al carrer; de publicacions de fets escandalosos secrets; de satiritzacions públiques de fets íntims; de desmuntar objectes i canviar-los de lloc; d'acarnissar-se amb determinades persones; etc., etc., (20), aquesta gatzara, dèiem, durava tpts tres dies, fins que el dimarts al vespre, el Carnestoltes s'emmalaltia i la dinyava. En donem uns fragments dictats l'any 1625 a Barcelona:

**«Puix no és excusa
morir prestament,
ordenar vull més coses
i fer testament,
perquè ningú reste de mi malcontent.
Oireu d'En Carnestoltes, més ai!
lo seu testament, lo seu testament**

**.....
Lo notari arriba
amb un escrivent
tenent-se una estona
llarg raonament.
Diuen que disponga
molt sàviament
jo, molt honorable,
amant de la gent,
senyor Carnestoltes,
d'un lloc molt placent
deixo per hereu
mon fill lo grunyent.**

EL DEBER, març 1927

PORTAL DE QUARESMA

*Tanquem els ulls i les oïdes totes
que Carnaval, arriba, esbalotat:
para entrevancs pels pobles i les viles
i gira el seny a mitja humanitat.*

*Com tots els anys et fa la gara-gara:
ès un amic amb urpa d'esperver,
i, si badoques com ell salta i passa
et fa la cancellleta pel carrer,*

*i et pinta amb vius colors de coses negres
i l'alegria la passa amb un garvell:
fa ploure paparets, llampejar cintes
i entra la gresca s'hi aixopluga ell.*

*Els dies quaresmals veu que grifollen,
ells que duen el temps de Passió;
el Carnaval que fa escallots i crida
hutzina la viola que treu flò.*

*Que el dia Apocalíptic l'esperona
mostrant-li un plat de cendra a cada mà,
cendra de llor i palma que s'engruna,
com tota cosa, existent demà.*

*La cendra diu al pensament de l'home:
mira la flor, que emblanqueix, el plat;
si avui ets carn, tens ossos i tens vida
demà pots ser tot cendres i esventat.*

*No et fuis d'aquests dies que s'esmunyen
ni del esbogerrat que el va duu al món;
ves al sant temple i amb cendra florida,
fes-te senyar, pel sacerdot, el front.*

*Obra llevors els ulls davant la cendra,
no els ulls del front, els ulls que veuen més,
i en cada volva de la cendra blanca,
veus que erem pols i pols serem després.*

JOSEP CASA, SCA

EL DEBER, 25 febrer 1928, n.º 1.619

En el festival de Carnestoltes del Teatre principal diuen que no hi ha hagut aquest any els escàndols d'anys anteriors degut a la terminant prohibició de despatxar begudes espirituoses.

Ho alabém, però tornem a repetir el que hem dit els altres anys també s'hauria de treure –tan fàcil com és– l'escàndol de certes persones, la presència sola de les quals en llocs públics ofen les lleis espanyoles.

EL DEBER, 8 febrer 1913

Ha sigut molt comentat ab forta indignació l'escandol hagut en el Teatre Principal el passat dimars, per certs desvergonyiments que's permeteren una colla de dones de mala vida que concorregueren al ball de disfresses celebrat en dit lloch.

No havent presenciat dit escàndol, el tenim n'obstant per cert y greu, segons es desprén de la informació de la Inspecció de Policia, en la que's diu que han sigut denunciades per la imposició de multes per traures la careta y faltat a la moral vuit dones de vida airada.

Certament que és incalificable y vergonyós que, en un lloch públic y propietat del Ajuntament, pugui donarse el cas de passarhi, sense immediat y fort correctiu, escandols com el que'ns ocupa y, per aixó, mereix agres censures l'autoritat municipal.

Pró essent aixó deplorable, ho es mes encare que la gent honrada que pogués haverhi en dit lloch no protestés y s'oposés resolta y airadament la presencia y consegüent descaro de les escandaloses, especialment les senyores a les que havia de encendre la cara d'indignació el veure que, al costat seu, aquelles desgraciades exercien la denigrant tasca de pescar babaus y entretenir indecorosament als que eren atrets per ses provocacions.

Are's toquen els fruits de certes campanyes que, sí no s'hi posa remey, portaran a Olot a un nivell de rebaixament moral que'ns farà avergonyir a tots.

Y lo pitjor es que el mal exemple vingui dels que, per sa graduació social, resulten mes ovirats y per lo tant més influent sa acció ineducadora sobre el poble.

**A nos enemics
que són matadors,
se'ls haja de dar,
puix que sempre són dos,
quatre o cinc sous
per llur partiment.
El carrer de la palla
vull ser sepultat
alt a la porxada
o en algun terrat,
fins que jo en retorne
en lo any vinent.
Amb molta raó
podrà dir la gent:
Acaba Carnestoltes
desastradament,
saltant i ballant
sense dragament.
Amb açò concloc
lo meu testament
si no és ben compost
perdon a la gent
que jo no só poeta
ni manco escrivent.» (21)**

El Dimecres de Cendra és enterrat amb tots els honors, i la trista comitiva, tot saltant, ballant i cantant goigs i absoltes, és la darrera mascarada de la festa.

- (2).- Frase escrita a les parets de París durant el maig de 1968.
 (3).- E. B. Taylor «Primitiva Culture», 1871. Citat per Joan Amades en el Carnestoltes a Barcelona, pág. 10.
 (4).- Teoria cíclica de la Història dita «Gran Temps», tret del «Mite de l'etern Retorn» de Mirfeà Eliare. Citat per Joan Amades.
 (5).- Joan Amades, «El Carnestoltes a Barcelona», Biblioteca de tradicions populars, Vol. XI, Barna, 1934, pág. 10.
 (6).- Diccionari «Mundo clásico», Vol. I, Ed. Labor, Barna, 1954.
 (7).- Jacob Burckhardt, «Historia de la Cultura Griega», Vol. III, pág. 234, Ed. Iberia S.A., Barna, 1965.
 (8).- Diccionari «Mundo Clásico», Op. cit., Vol. II.
 (9).- James George Frazer, *The Golden Bough*, (La branca daurada), Mèxic, 1944.
 (10).- Enciclopèdia Universal Il·lustrada, «Espasa Calpe», S.A., Vol. XI, Barna.
 (11).- Joan Amades, Op. Cit., pág. 12.
 (12).- Gran Enciclopèdia Larousse, Vol. II, Ed. Planeta, Barna, 1969.
 (13).- Per a més dades: Julió Caro Baroja, «Carnaval», Ed. Taurus, Madrid, 1965.
 (14).- Joan Amades, Op. cit., pág. 13.
 (15).- Joan Amades, Op. cit., pág. 23.
 (16).- Doc. A. 1567 - Ap. Aguiló Dicc., citat en el Dicc. Català-Valencià-Balear de Mossèn Antoni Maria Alcover, Vol. II, Palma de Mallorca, 1978.
 (17).- Jaume I, Cròn. 90, citat en la Op. cit. Dicc. Alcover.
 (18).- Aureli Campmany, *Calendari de llegendes, costums i festes tradicionals catalanes*, Ed. Dalmau i Jover, 1951.
 (19).- Sermó d'en Carnestoltes, Imp. Antoni Florats, Barna, 1858.
 (20).- Caro Baroja, Op. cit.

JOSEP CABALLÉ I LLOBET
TONI RUSCALLEDÀ I NADAL

LA TRADICIÓ CATALANA, 25 febrer 1922 DEL MOMENT

CARNAVAL

Demà començarà el període que la costum consagra a la disbauxa.

Els nostres carrers ciutadans ressonaran ab les veus estrafetes de les disfresses, cada dia més clares, cada dia més ridicoles.

Es llàstima que al temps que hem arribat encara perduri aquesta concessió estúpida a la procacitat y poca-vergonya.

Majorment quan els nostres soldats són al Marroch, disposats a vessar llur sanch generosa, es més de dol-dre'l llibertinatge d'aquestos dies del Carnaval.

Les disfresses d'enguany seràn una burla sagnanta per als germans ausents qui en terres llunyanes plo-rend'anyorança.

MINIM

EL DEBER, 23 febrer 1901

ABSTINENCIA DE CARNE

Obliga no comer carne Sin la Bula de carne

Todos los días de Cuaresma.

Tres días en cada semana de Tèmporas.

Los días de ayuno en el Adviento. Las vigili-as de los Santos que exigen ayuno.

Todos los viernes del año, excepto el día de la Natividad de Ntro. Señor Jesucristo, si cayere en viernes.

El lunes y miércoles de la semana de la Ascensión.

Obliga no comer carne Con la Bula de la carne

El miércoles de Ceniza.

Los viernes de Cuaresma.

El miércoles, jueves, viernes y sábado de la Semana Santa.

(Los Sacerdotes no sexagenarios, desde el lunes hasta el sábado de la Semana Santa, ambos inclusive).

Las vigili-as

De la Natividad de Nuestro Señor Jesucristo.

De Pentecostés.

De S. Pedro y S. Pablo.

De la Asunción de la Virgen (1).

ABSTINENCIA DE LACTICINIOS

Obliga no usar de lacticinios

Sin la Bula de la Cruzada

Todos los días de Cuaresma, incluso los domingos de ella.

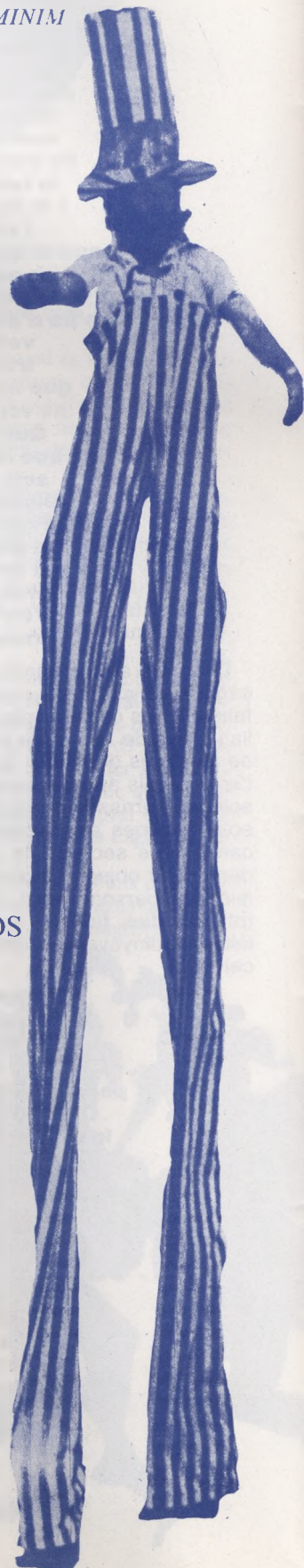
En los días de ayuno fuera de Cuaresma, donde haya esa costumbre. En España no la hay.

Obliga no usar de lacticinios

Con la Bula de la Cruzada

A los seglares ningún día.

A los Sacerdotes que no hayan llegado á los 60 años, todos los días de Cuaresma, incluso los domingos.- Si además de la Bula de carne tuvieren la de lacticinios, sólo les obliga los seis últimos días de la Semana Santa.

NO SE PUEDE PROMISCUAR

Sin la Bula de carne

En ningún día de ayuno.
En ningún domingo de Cuaresma.
En ningún viernes del año ni en los días de abstinencia.

Con la Bula de carne

En ningún domingo de Cuaresma.
En ningún día de ayuno.

OBSERVACIONES

1. Los fieles verdaderamente pobres no necesitan Bula de carne para usar de sus privilegios, con tal que hagan algunas preces determinadas por los confesores.—(Breve *Ex parte*).
2. La correspondiente Bula de carne sin la de Cruzada de nada sirve.

(1) En los demás días de ayuno, dispensados de la abstinencia de carnes en virtud de la Bula, «los que están obligados a ayunar» sólo pueden comer de carne «en la refección del medio día.»

En los citados días «los que no están obligados al ayuno» pueden, en virtud de la Bula de carne, comerla muchas veces en el mismo día.»

EL DEBER, febrer 1904, n.º 372

Sin duda que los vapores alcoholicos hicieron su efecto en la noche del jueves lardero, pues á altas horas de la noche, los serenos tuvieron que apaciguar á un grupo que contendían, siendo preciso detener á uno y conducir á otro al Hospital con algún rasguño.

NOTÍCIES

Diada de Reis i Carnaval, l'envers i el revés de la medalla. En l'una els pares, les mares sobretot, els plau imposar en llurs fillets l'ingenuïtat, l'innoscència, i la santa il·lusió, i fan més del que poden; i sempre així bons minyonets els plaurien que fossin. Ve el Carnaval, però, i per una causa que no comprenem, com la de portar els fillets en cines on res de bó aprenen, els acompanyen a veure les sales de balls engalanades; avui potser res, demà però, ja hi sabran el camí i aquells obedients i amorosos fillets de la nit de Reis, són avui un jove sensual, una donzella desinvolta sense pudor ni respecte a res: els pares ho ploren, qui però sino ells són la causa i primers culpables?

Que l'immoralitat i el bon gust estan obertament renyits, ens ho afirma una vegada més, l'exhibició descarada d'uns cartells-programes dels balls de Carnaval. En cercar-hi un calificatiu altre no hi escau que el menyspreu d'un, fan fàstic!

Estranyem que hi hagin botigues i cafés que, tan frescos, en mig de llurs gèneres d'última novetat hi exposin aquests cartelots pèssims en tots conceptes que repugnen a tota consciència, mentre un bri de moral resti en ella; més que propaganda és desprestigi.

EL DEBER, febrer 1904

SECCION LITERARIA

LA MASCARA

(ETIMOLOGIA DE ESTA PALABRA)

Máscara es un sustantivo
Compuesto de «más» y «cara»:
Así que, al que tiene poca,
O no tiene casi nada,
Es tan solo á quien conviene
Hacer uso de la máscara.
Por lo mismo aquellos bailes
Que «de máscaras» se llaman,
Deben constar solamente
De personas descaradas.

P. Díaz, S. T.

EL DEBER, 17 febrer 1923, n.º 1.366

En totes les iglesies tingueren lloc les funcions de desagris a Jesús per les moltes ofenses que en els dies de Carnaval se li infereixen. Raó hi ha, i desgraciadament les mil histories que vaguen després d'aquestos dies ho confirmen sobrerament.

EL DEBER, 1 març 1919

CARNAVAL

En el temps de Carnaval, la debilitat humana no és més forta; és, per lo tant una imprudència posar-se en perills que poden tombar i tombaran la resistència espiritual.

L'home no és una primera ni una abstracció: és un compost d'ànima i còs, i el còs com a material tira a la materia i arrastra al esperit; és bestia desfrenada, que no sap veure el precipici que té als peus.

Ningú pot regir-se a si mateix en l'ordre espiritual; si obra a caprici s'erra indefectiblement. Els mandaments de la Llei de Déu senyalen la pauta de nostres accions.

13 febrer 1932, n.º 1.826

De les festes del Carnaval a Olot més valdria que no en parléssim, però si vegéssim un home vençut i a terra, indefens, que és encara colpejat per el seu contrari, bé en protestariem, si res més ens fos possible fer. Així és de covart continuar insultant la Companyia de Jesús, retuda, no per la força de la raó, sinó per la raó de la força d'uns vots, que temps a venir ens han d'omplir de vergonya a tots, fins als qui avui ho corejen.

Protestem també contra l'ostentació que s'ha fet d'una Creu, amb l'irreverència més feridora dels sentiments cristians de la nostra ciutat. La creu de Crist, la generositat de Crist, que dona la vida per el gran ideal de salvar tota l'Humanitat, hauria de merèixer tot el respecte dels qui tal vegada es creuen que són capaços de fer grans sacrificis per els seus ideals.

Racó del científic casolà

0336-62060

L'AERONÀUTICA DELS AVIONS DE PAPER I UN HOMENATGE A COLIN CHAPMAN

Pare, per què volen, els avions?

Resposta A: Fill meu, perquè tenen un motor que els fa volar.

Resposta B: Fill meu, perquè tenen ales que els fan volar.

Pregunta al lector: Quin pare és millor pare?

El científic casolà us respon: El millor pare és el B.

Fidels a l'experimentació, us proposem el següent experiment: Agafeu un llibre gruixut i poseu-lo dret sobre un costat, entre els seus fulls agafeu-hi un paper de tal forma que la major part d'aquest paper caigui fora del llibre, cap a un costat. Ara, bufeu amb força des de l'altre costat per sobre del llibre. Què passa?

Oh meravella!, el paper s'aixeca.

Començo aquí una explicació acadèmica: Es tracta d'una bonica conseqüència del principi de conservació de l'energia en el si d'un fluid en moviment sense turbulències. En aquesta situació, l'energia ha de ser la mateixa a tots els punts; si en un d'ells va més de pressa (és a dir, té més energia pel seu moviment) en contrapartida ha de tenir menys pressió (és a dir, menys energia per la força que genera), de tal manera que a tots els punts el seu valor sigui el mateix. (Això porta per nom «Principi de Bernouilli»).

Tranquil·litat, no us enfileu! Quedeu-vos amb això: per aire en moviment, sense remolins, a menys velocitat menys pressió.

Als incrèduls que em llegeixen, els proposo una nova comprovació: Agafeu una manguera de goma i aguanteu, en un dels extrems, una pilota de ping-pong mentre que per l'altre bufeu amb fúria. Surt, la pilota? No. Pare Rector! Tornem a estar com abans: si l'aire va a més velocitat per sota la pilota, a sobre hi ha més pressió, la qual cosa la prem contra el tub (per cert, si voleu fer sortir la pilota amb mala fava, l'heu d'encaixar al tub, és a dir,

no permetre la circulació de l'aire).

Encara en tinc una altra: poseu-vos mirant al sostre i amb un full de paper sobre la cara. Ara, bufeu. Us caurà cap a un costat. Torneu a repetir l'operació, però ara, quan comenceu a bufar, deixeu el paper a un pam de distància de la cara. El paper se n'anirà cap amunt. Ja en sabeu l'explicació...

I això, què té a veure amb les ales i els motors dels avions?

Les ales són dissenyades de tal forma que l'aire que circuli al voltant seu vagi (sense turbulències) més de pressa per la part de sobre que per la de sota (per simple geometria, fent que la part de dalt sigui més corbada) (o no tan simple), i en conseqüència la pressió és més gran sota l'ala, i així empeny l'avió cap amunt. La feina del motor és només fer circular l'aire amb la suficient rapidesa com perquè aquest efecte aguantí tot el pes de l'avió.

Els planejadors són un bon exemple que es pot volar sense motor, però mai sense ales.

Idèntica funció fan les ales dels ocells que planejen, i la tela de l'ala delta.

Per acabar, només vull dir-vos que si sou aficionats a les curses de cotxes, aquesta és també l'explicació de l'anomenat «efecte-sol» introduït per l'enginyer (mort recentment) Colin Chapman en els cotxes de fórmula 1, amb les famoses «faldilles». Era pensat exactament perquè actués com el contrari de les ales dels avions, fent circular l'aire a més velocitat per sota del cotxe, car així s'aconseguia que la pressió fos més gran a la part superior, mantenint-lo contra el terra als revolts, sense «derrapar».

En un camp menys espectacular de l'enginyeria aeronàutica, com és el de la construcció d'avions de paper, també cal dir que els qui, com jo, col·loquem alerons al final de les ales, pretenem que els nostres aparells s'aguantin més estona amb el mateix efecte, causat, en aquest cas, pels alerons (a vegades massa exageradament, i llavors tenen un vol discontinu entre volar i capotar per pèrdua de velocitat).

ALBERT BRAMON

QUI ERA?

Nascut a Verges, visqué en un poble de la Garrotxa, i estudià a Figueres el batxillerat, i estudià contra la voluntat del seu pare per a advocat, encara que també es llicencià a Barcelona en Filosofia i Lletres. Per estudiar, en tallar-li el seu pare els subsidis per unes relacions amoroses mal vistes, es guanyà la vida donant classes. Allò de les relacions amoroses, continuà tota la seva vida.

Destacà, però, en política; intervingué en l'organització de les primeres campanyes electorals del catalanisme, i arribà a ésser cap regionalista i participant en el Govern nacionalista de tot l'Estat.

Líder conservador, s'ha convertit en una fita i punt de referència obligada per als polítics catalanistes.

També desenvolupà una acció generosa en pro de la cultura de la seva pàtria, formant una pinacoteca, creant i sostenint una fundació editora de clàssics llatins i grecs, en edició bilingüe, que encara publica.

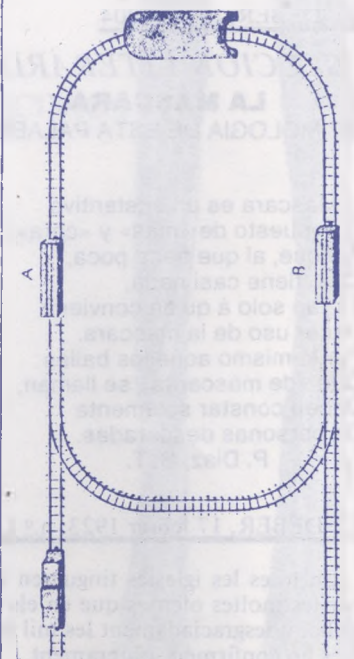
Mori a Buenos Aires, quan estava a punt de tornar a Barcelona.

0336-62160

PASSATEMPS MATEMÀTICS

Un problema d'intercanvi de posicions

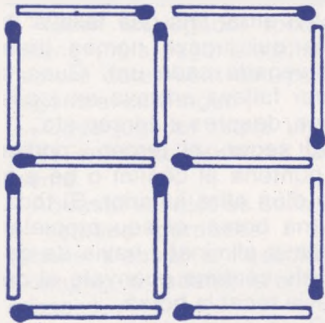
Presentem un nou problema d'intercanvi de posicions. Com ja sabeu, es tracta de servir-se de la locomotora per intercanviar les posicions dels vagons A i B, quedant la locomotora en la posició inicial. Es poden usar els dos extrems de la locomotora per remolcar o empènyer, i també és possible enganxar els vagons per operar amb tots dos alhora. El túnel permet el pas de la locomotora, però no el de cap dels dos vagons. La solució òptima serà, naturalment, la que requereixi menys operacions. Val a dir que, en aquest cas, la solució és un xic més complicada. Per estudiar còmodament el problema, és pràctic d'usar tres monedes diferents, per tal de representar els vagons i la màquina, i fer-les córrer sobre els rails tenint en compte les condicions del problema.

SOLUCIONS

Una de cerilles

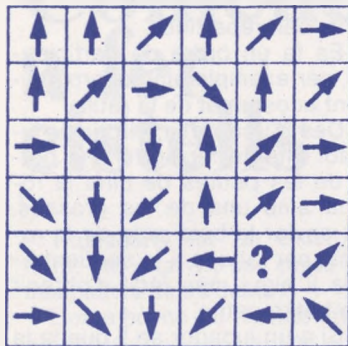
Sabríeu quines dues cerilles cal retirar de la figura de manera que només quedin dos quadrats?

Dos quadrats lògics

Com es poden completar lògicament aquests dos quadrats?

1	1	8
2	5	13
3	21	← ?

La pesada impossible

Disposem d'una balança de platets, de quatre pesos (3 gr., 5 gr., 7 gr. i 8 gr.) i de 18 peces d'1 a 18 gr. (una d'1, una de 2...) Només una d'aquestes peces no pot ser equilibrada amb els pesos de què disposem. Intenteu descobrir quina és.

Alineació de punts

Intenteu descobrir com s'han de posar 10 punts de manera que formin cinc alineacions de quatre punts cada una.

Canvis

La Pilar, la Rosa i la Carme es dediquen a l'esquí. Cada una d'elles s'ha posat el casquet d'una de les amigues, i la pintura de llavis de l'altra. La que porta la pintura de llavis de la Carme, s'ha posat el casquet de la Rosa. Qui s'ha posat el casquet de la Pilar?

Un problema amb les nou xifres significatives

En el número anterior, presentàvem sota aquest títol un problema consistent a disposar en un quadrat de tres per tres els nou dígitos diferents de zero, de manera que representessin una suma, és a dir, que la tercera fila sigui la suma de les altres dues. Tal com vàiem i haureu pogut comprovar, hi ha moltes formes d'aconseguir-ho. També hi ha moltes maneres de posar aquestes nou xifres en un quadrat de tres per tres, de manera que la torre dels escacs els pugui recórrer en ordre creixent i seguint una trajectòria contínua. Per exemple:

Podem començar a l'1, i moviment-nos com la torre dels escacs, anar passant successivament pels números 2, 3, 4... fins a 9.

El problema consisteix a reunir en un sol quadrat les dues característiques, és a dir, formar amb els nou dígitos un quadrat de tres per tres, que una torre pugui recórrer passant de manera contínua de cada dígit al següent, d'1 a 9, i en el qual la tercera fila sigui la suma de les altres dues. La solució, amb aquestes condicions, és única.

Gallines, ous i gra

Sabent que 73 gallines ponen 73 dotzenes d'ous en 73 dies, i que 37 gallines mengen 37 quilos de gra en 37 dies, quina quantitat de gra fa falta per a obtenir una dotzena d'ous?

JOAN BERGA I REIXACH

Un problema d'intercanvi de posicions

D'entrada cal dir que el problema és simètric, i per tant hi ha una solució semblant a la que donem però movent en cada cas l'altre vagó. S'entén que tots els moviments es fan remolcant o empenyent amb la locomotora un o els dos vagons, i que cal usar el canvi d'agulles en diverses ocasions que no especifiquem. S'ha de fer el següent:

1) Posem el vagó B a la plataforma.
2) Portem el vagó A on hi havia la locomotora. Ens queda, doncs, en el tram recte: locomotora - vagó A.

3) Anem a buscar el vagó B a la plataforma i el portem a enganxar amb l'A.

Així obtenim: locomotora - vagó B - vagó A en el tram recte de la via.

4) Movem tot el conjunt cap a l'esquerra i després de canviar l'agulla i avançar cap a la dreta, podem portar el vagó A a la plataforma.

5) Desenganxem els vagons A i B, i deixem el vagó B en el costat A.

6) Amb la locomotora anem a treure el vagó A de la plataforma per deixar-lo en el costat B.

7) Finalment, portem la locomotora a la posició inicial.

Un problema amb les nou xifres significatives

Tal com vàiem, hi ha diverses solucions. Algunes d'elles són:

318	541	654	592
+654	+386	+219	+146
972	927	873	738

Al voltant de la taula

Girant en el sentit de les agulles d'un rellotge les sis persones són posades en el següent ordre: Joan, Pilar, Jaume, Rosa, Toni i Lourdes.

Transvassament de líquid

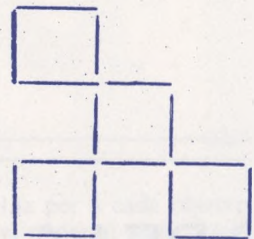
Explicarem la solució anotant en cada operació la quantitat de líquid que conté cada un dels recipients.

Operació

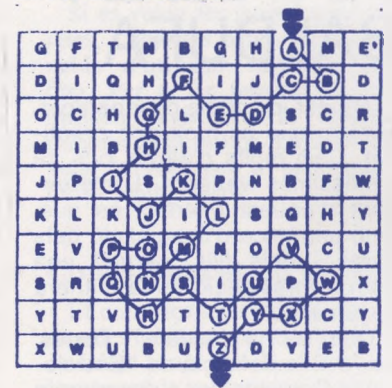
Operació	1r. recipient 7 litres	2n. recipient 11 litres
1. Omplir el primer recipient	7	0
2. Passar el seu contingut al segon	0	7
3. Omplir el primer recipient	7	7
4. Omplir el segon amb una part del primer	3	11
5. Buidar el segon recipient	3	0
6. Passar el contingut del primer al segon	0	3
7. Omplir el primer recipient	7	3
8. Passar el contingut del primer al segon	0	10
9. Omplir el primer recipient	7	10
10. Omplir el segon amb una part del primer	6	11

Així ens queden 6 litres en el primer

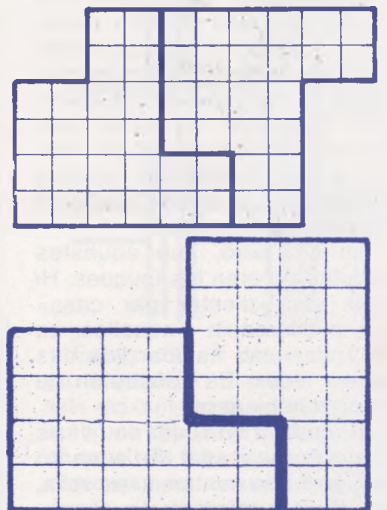
Un de cerilles

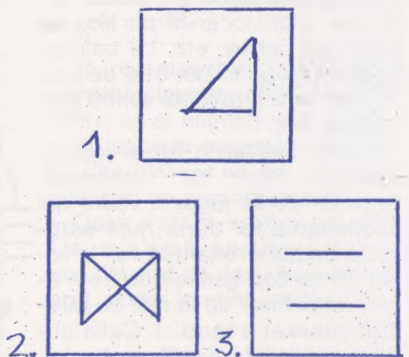
Laberint alfabètic

Partició d'una figura

Tres quadrats lògics

JOC DE LA BALDUFA

Aquest joc no ha desaparegut, però sí que és molt poc practicat. Com molts d'altres jocs, té moltíssimes variants. L'interessant d'aquest exercici és que, amb una mica d'imaginació dels pares i dels fills, permet una gran diversificació en la manera de jugar-hi.

Què és la baldufa? Doncs, serveixi la definició de l'Enciclopèdia Catalana per a descriure'n el funcionament:

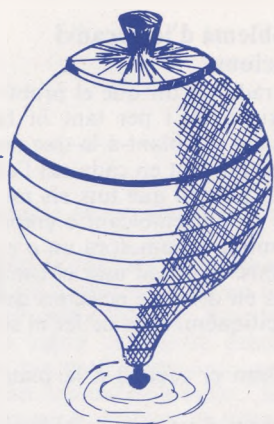
«Joguina de fusta de forma cònica, acabada en una punta de ferro, la qual es feia giravoltar sobre aquesta fusta bo i imprimint-li un ràpid moviment de rotació mitjançant un cordill prèviament enrotllat en la part cònica, i que es desenrotlla tenint-lo subjecte per un extrem i llançant la baldufa contra el sòl.»

Cal dir, però, que aquestes baldufes no eren les úniques. Hi havia les «d'estar per casa» que, a diferència d'aquelles, es fan rodar amb l'ajuda dels dits polze i índex. Es construïen de la següent manera:

—S'agafava un rodets de fil i es tallava per la meitat. En el cantó prim se li feia punta i, si es volia, s'hi clavava un petit clauet perquè rodés més de pressa.

—En l'altre cantó es feia un forat per a col·locar-hi un tros de fusta, de canya, etc. La baldufa s'haurà d'agafar pel tros de fusta, i es farà giravoltar amb l'ajuda dels dits.

—Un cop s'havia fet el joguet, es podia jugar sol o acompanyat. Es podia jugar a veure qui aconseguia fer durar més estona la baldufa rodant, a fer-la rodar en un lloc sense que se n'anés (el palmell de la mà, un quadrat dibuixat a terra...). Calia utilitzar la baldufa de diferents maneres, i cada vegada amb més dificultat.

Tornant al joc de la baldufa que hem esmentat al principi, heus-ne ací les tres variants:

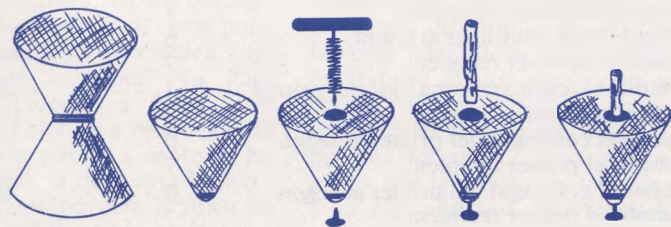
A) Tots els jugadors llancen la baldufa al mateix temps. Aquell qui aconseguix fer giravoltar durant més estona la seva baldufa, guanya. La resta «pagaven» amb un «palet» (1), cada un al guanyador.

B) Es llancen les baldufes a l'hora dins un quadrat o una rodona dibuixada a terra, i es mira quina baldufa dura més giravoltant a dins, sense sortir del marc senyalat. L'emoçió està en el fet que quan n'hi havia moltes que xocaven i queien perquè no eren llançades amb prou força, d'altres no s'estaven quietes i sortien del lloc assenyalat... Els jugadors s'hi solien jugar «palets».

C) Una altra manera és llançar-ne una que giravolti dins la rodona, i els altres jugadors han d'aconseguir treure-la de dintre amb la seva baldufa. El qui ho aconseguia, guanyava un «palet» que li «pagava» el qui havia llançat la baldufa al mig de la rodona; en cas contrari, era ell el qui havia de «pagar».

Remarquem el fet que el nen que juga a la baldufa es veu quasi en l'obligació de superar-se a si mateix sempre, per tirar cada vegada millor; i de buscar noves maneres de domini (aguantant-la al palmell de la mà, en llocs petits, fer-la córrer lluny, etc...). Aquest aprenentatge de l'esforç és molt important en el nostre món. Els nens han d'aprendre que les coses volen esforços, encara que sembli el contrari (li regalem tot el que vol, ha de tenir tot el que tenen els altres...).

1) Part dibuixada de la caps de llumins

JOC DE LES BOTXES

Aquest joc és un dels que han tingut més versions, i als quals s'ha jugat més. Actualment encara es conserva amb força afició. Les normes, però, han anat canviant amb el temps, igual que el material de joc.

Temps enrera, les botxes solien ésser boles de pedra, unes de més petites, que eren les que entraven en joc, i unes de més grosses que eren l'«eina» del joc. També es van fer servir boles de fang cuit; més endavant, vingueren les de ferro o níquel. Actualment hi ha, a més a més, aquestes botxes que són com d'un vidre plastificat que es compren a cap preu.

Temps ha, la base del joc, molt semblant a l'actual, consistia a aconseguir tocar un altre objecte (una bola, un clot, un pot, una peça de deu cèntims...) amb una botxa, sense que els altres jugadors et toquessin.

Per a llançar la botxa, hi havia un procediment molt utilitzat en aquestes contrades, distint de l'actual, en què es posa la botxa entre el dit índex i el polze o gros; aquest últim és el que impulsa la botxa com una catapulta: es posava el dit polze d'una mà a terra, darrera la botxa, i es feia servir de catapulta per a empènyer-la. En d'altres contrades, també es feia servir la mà contrària a la del polze com a suport per a catapultar el dit. També es podia agafar un tros de vim entre ambdues mans, i feia la mateixa funció del dit.

ALGUNES VARIANTS DE TEMPS ENRERA

A) Nombre il·limitat de jugadors.

—Cada jugador posava una peça de cinc o deu cèntims (segons la seva capacitat adquisitiva), distribuïdes pel terreny, amb una separació entre elles de tres o quatre metres, més o menys. Les peces s'havien de col·locar «dretes», aguantant-se pel tall (mig clavades a terra o amb una mica de terra als costats).

—Entre els jugadors es feia un ordre de llançament mitjançant el procediment tan conegut d'aproximació a una recta dibuixada a terra.

—El primer jugador llançava la bola des de la ratlla, intentant de fer caure una peça de cèntim. Si ho aconseguia, podia tornar a tirar des del lloc on s'havia parat la botxa i intentar de fer-ne caure una altra, fins que fallava (hi havia qui jugava només tirant una vegada cada un). Quan el primer fallava entrava en joc el segon, després el tercer, etc...

—El segon, el tercer... podien fer punteria al cèntim o bé a la bola d'un altre jugador. Si tocava una botxa, el seu propietari quedava eliminat i havia de donar els cèntims guanyats al qui li havia tocat la botxa.

—Quan no quedaven peces, el joc continuava eliminant-se els jugadors entre si, fins que en quedava només un amb totes les peces.

Aquesta variant del joc de les botxes es practicava, sobretot, els dies de Quaresma, en els quals era prohibit jugar a cartes. Lògicament, era un joc practicat pels joves i adolescents que tenien una mínima capacitat adquisitiva.

B) Nombre il·limitat de jugadors.

—Cada participant posa una bola de les petites dins una rodona, ben repartides.

—Es fa un ordre de participació, per exemple amb el procediment acostumat de la ratlla.

—Des d'una ratlla, el primer jugador intenta fer sortir una botxa de les petites de dins la rodona amb una de les grosses. Pot enviar la bola prop de la rodona, per tal que a la següent tirada li sigui més fàcil d'obtenir una botxa petita.

—Si a un jugador se li queda la botxa grossa dins la rodona, queda eliminat i les botxes petites que havia guanyat es tornen a posar dins la rodona.

—Val «matar» la botxa d'un company i quedar-se amb les botxes guanyades pel company en aquella partida, a part d'eliminar-lo.

—El joc s'acaba quan no hi ha botxes petites dins la rodona.

C) Nombre il·limitat de jugadors.

-L'ordre de participació, pel procés de la ratlla.

-Es tractava de fer punteria a un pot, una llauna, etc., situada a una determinada distància.

-Quan un jugador tocava la «diana», feia pagar als altres un nombre determinat de «palets», segons el convingut.

-Cada jugador tirava una vegada en cada ronda de llançaments.

Aquesta varietat es solia jugar a estones perdudes i breus (abans d'entrar a l'escola, per exemple, o abans d'entrar a missa...).

El joc de les botxes és un joc que permet una creativitat molt gran, s'hi poden fer moltíssimes variacions, i és adaptable a totes les edats. No és estrany, doncs, que la mainada d'avui dia continuïn jugant-hi.

JOSEP CALM I MASÓ

Comencem a fer cistells

T'agradaria fer un cistell, un llum, uns estalvis, una capsa o bé una panera de mèdul·la?

Doncs bé, no cal res més que tenir ganes de veure realitzat el que has imaginat, i buscar unes tisores, pega, un cubell amb aigua, un drap, paper i llapis que trobaràs a casa sense gaires dificultats, i finalment joncs, mèdul·la o bé canyes. Si no estàs gaire iniciat en aquesta tècnica tan simple, el material més teixible és la mèdul·la.

Què és, això de la mèdul·la? La mèdul·la són lianes vegetals que porten de països asiàtics, llargues i molt flexibles.

Potser et deus preguntar on pots aconseguir aquest material... Doncs bé, si vas a Barcelona i et passeges per les Rambles de les Flors, arribaràs davant el Teatre del Liceu, on trobaràs un carreró anomenat Sant Pau. Baixes per aquest carreró fins a arribar a l'acabament del carrer Cadena, i és

en el número 47 on veuràs canya de bambú, mèdul·la, ràfia, palla, «rejilla», espart i molts d'altres materials. Són els proveïdors de la majoria de les botigues de casa nostra.

També en pots aconseguir en botigues de cistells, o bé en fàbriques que fan mobles i objectes amb aquest material, com les que hi ha al poble de la Cellera.

I després, a treballar.

Remullar la mèdul·la

Per fabricar amb la mèdul·la, l'has de remullar una estona més o menys llarga segons el seu gruix (com més doble, més temps). Amb la humitat agafa flexibilitat (de 10 minuts a 25).

Mida i nombre dels nervis o ànimes

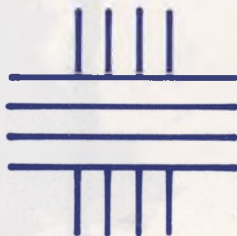
Primer es tallen els nervis o ànimes que donaran cos a la manualitat. La mida ha d'ésser el diàmetre de l'objecte que faràs, més uns quants centímetres més per banda per poder fer l'acabament de la peça.

Nombre de nervis

El nombre de nervis dependrà de l'objecte que vulguis fabricar i de la seva amplada. Has de mirar que les passades del final del treball no siguin massa llargues. És preferible, en aquest cas, que comencis dividint-los primer de dos en dos, i a mig treball els subdivideixis d'un en un. (12, 16...).

Començament creuat

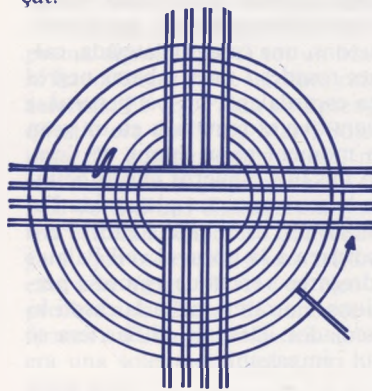
Divideixes en dos feixos els trossos de mèdul·la, i els col·loques en forma de creu.

Lliga'ls amb una tira llarga que acabes de treure de l'aigua, on feia estona que era.

Després de donar quatre o cinc voltes, gires la mèdul·la i treballes en sentit contrari quatre o cinc voltes més mirant que et quedin, les passades, ben col·locades l'una al costat de l'altra, sense que quedin forats ni se sobreposin entre si.

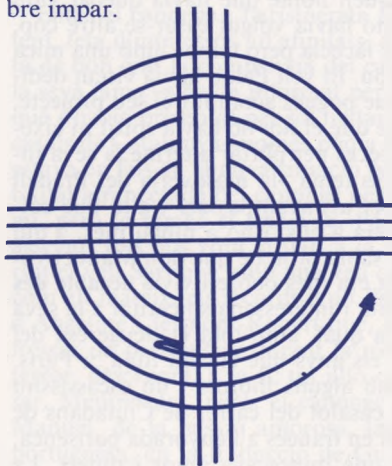
Ja tens l'objecte lligat i començat.

El següent pas consisteix a dividir els nervis en dues formes equidistants.

Si el gruix de la mèdul·la dels nervis és el mateix que el del fil que teixeix, és aconsellable que separis les ànimes de dues en dues.

Treballa passant a la primera volta dos per sobre i dos nervis per sota. En acabar aquesta primera passada, afegeixes dos nervis més perquè puguis tenir-ne nombre impar.

Un bon teixit

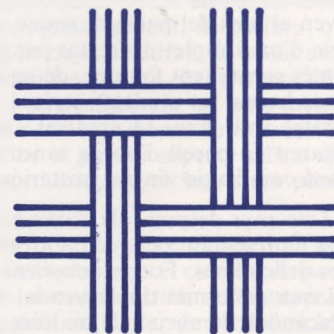
Treballar la mèdul·la una vegada començada, no té cap dificultat. Sempre es passa un punt per sobre i un altre per sota, mirant que les passades sempre es trobin l'una al costat de l'altra. El més important, en aquest treball, és saber escollir el gruix de la mèdu-

lla per a cada objecte, i manejar el material sense doblar-lo ni mallejar-lo.

Si es volen fer posas-llapis, capsetes, i objectes petits, és recomanable d'utilitzar mèdul·la molt fina. Per a fer paneres, cistells, miralls, revisters... la mèdul·la mitjana és la millor. La més gruixuda serveix per a papereres o llums molt grossos.

Començament en quadrat

El començament creuat s'utilitza per a objectes petits. Quan has de tallar força nervis, val més de començar de la següent forma:

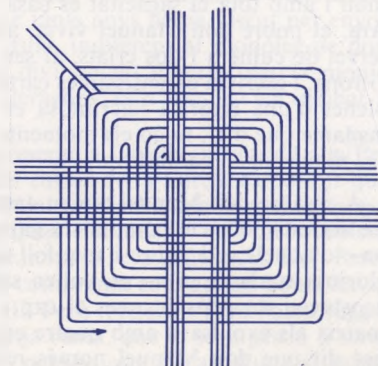

Es separen els nervis en quatre parts iguals, i es posen sobreposats deixant un quadrat al mig, i amb una tira llarga i remullada en el cubell es lliga igual que l'altre començament creuat; després de donar quatre voltes, es gira i es passa al revés el mateix nombre de voltes, i a continuació es separen els nervis.

És recomanable de teixir sempre amb algun nombre menys. Els nervis no es malegen tant.

En aquesta primera volta, també s'ha d'afegir un nou nervi perquè doni un nombre impar.

Quan s'acaba un tros de mèdul·la, se n'agafa un altre i es continua deixant-ne una mica per, després, poder-lo polir i tallar.

HIVERN A

(fragment)

Quan el gavatz fou foragitat, pels volts del 1814, els Palau encara eren masovers del Pradell. L'amo era un senyor que vivia a Girona –un aristòcrata desballestat que es deia don Manuel de Sarriera–. Joan Davant l'havia vist una vegada, quan feia poc que treballava a la casa. Un dia de primavera, al matí, arribà un carruatge molt estrany i, pel que es veia, molt antic, pintat de verd, amb una portella a cada banda, amb finestres encristallades que feien un soroll estrepitós i desgavellat, i que era conduït per un pobre home vell, amb una tos bronquítica inaturalable, assegut dalt d'un pescant molt enlairat. El carruatge es deturà al mig de l'era del Pradell i, abans que el conductor aconseguís de baixar del pescant, s'obrí la portella i en descendí un home vestit d'una manera del tot estrofolària i ridícula. Portava una perruca blanca que li arribava fins a mitja esquena, tota de tirabuixons, una casaca platejada, calça curta de seda d'un verd pàl·lid, mitges rosades i unes sabates negres amb taló i una gran sivella daurada; era escardalenc, un pèl geperut, i vell, s'aguantava en un bastó de fusta clara que es rematava en un gran pom de plata, gravat. El tipus restà un moment parat enmig de l'era, mirant de banda a banda, encorbat, amb uns ulls esquerps que es bellugaven al fons del pergami ressec que era la seva cara; tot plegat feia l'efecte d'un ximplet disfressat per al Carnestoltes, amb careta i tot. Però el més sorprenent fou que, de seguida, sortiren a la porta el vell Palau i el seu hereu, tot mudats i seriosos, i s'adreçaren vers aquell grotesc personatge amb grans reverències i salutacions. Entraren tots a la casa i hi restaren un parell d'hores, tancats al menjador. Després, el Sarriera se n'anà com havia vingut, misteriós, ridícul i impassible.

Tres anys després, els Palau compraren la propietat a aquell pobre i trist representant de la vella aristocràcia, que enyorava altres temps, altres delicadeses. Fou exactament la vigília de Sant Miquel de 1817 el dia que es formalitzà la venda, la qual provocà quantitats importants d'escàndol, d'enveja i de maldiença. Ningú no va saber ben bé, tot i que les especulacions foren infinites, com aconseguiren de convèncer don Manuel de Sarriera, com eludiren els esculls socials que s'interposaven al fet que arribessin a ser ells, uns masovers, els propietaris del Pradell. Els Palau tenien un dret moral adquirit per la fidelitat i el servei a la casa durant centúries, però també pesava –i pesava més– l'orgull d'una classe, d'una casta. L'ànima de la delicada operació política que fou la compra del Pradell per part dels Palau, fou el vell Pere Palau, que moriria l'any següent al casament del seu hereu, el 1820. Encara ara, tants anys després, Joan Davant tenia present l'astúcia, la manya d'aquell home en el tracte i en els tractes, aquell home que havia quedat vidu ben jove, només amb un fill, i que no havia volgut casar-se altre cop, contra tota lògica, perquè deia, com a facècia però també amb una mica d'amargor, que a casa seva ja eren prou. El vell Palau havia viscut dedicat de ple a fer del seu fill un home que pogués acomplir el seu projecte, ésser els amos del Pradell. I quan veié que el noi no havia sortit ni eixelebrat ni tòtil, començà a moure les peces per portar a terme la seva intenció. Els diners ja feia temps que els tenia –la masoveria del Pradell era prou ratxosa, ja ho havia estat per als avantpassats–, allò que caldria seria convèncer el Sarriera que era a ells, i no a ningú més, a qui havia de vendre el mas. El vell Palau sabia prou bé que don Manuel volia vendre el Pradell, perquè cada dia era més pobre i vivia **accablé des dettes**, com solia confessar amb insòlita i interessada sinceritat a la seva muller, una Clermont-Robert amb la qual, amb tota la lleugeresa del món i amb tota la sagacitat es casà, els anys que encara lluiu, a París. Ara, el pobre don Manuel vivia, amb alguns llibrots i un escassíssim servei de cuinera i dos criats, al seu casalot del carrer de Ciutadans de Girona, i escrivia extensíssimes cartes en francès a l'enyorada parisença, plenes d'una retòrica llacrimosa en què imprecava amor i diners. La **madame** que mai, ni en els moments pitjors, no va voler moure's de París, ni tan sols li contestava.

A casa de don Manuel tenien entrada poques persones, alguns –i entre aquests podríem comptar-hi gairebé tota la gent de posició de Girona–, d'aquell vell pobre i mig foll que omplia d'ignomínia un nom de gloriosa tradició, ja no en volien saber res; d'altres, arribistes que s'hi acostaven tot pensant que, al cap i a la fi, encara era un Sarriera, ell mateix els expulsava amb quatre estirabots. Entre una cosa i l'altra, es pot dir que don Manuel només rebia amb una certa regularitat dues persones: el seu administrador, que era un home vell, gairebé tant com

CASA

XAVIER BULBENA 1993

don Manuel, esmolat, que anava pel món amb una absoluta indiferència i que no tenia esma ni per a estafar el seu administrat —però que tampoc no evitava que l'estafessin els masovers— i un canonge de la seu, el reverend don Pere-Martí Soler. Cal tenir en compte, també, que aleshores feia poc temps que havia tornat al país Fernando VII i que el Sarriera, tot i que no havia col·laborat amb l'ocupant francès, era malvist, perquè tothom sabia que era casat amb una francesa i que, a casa seva, tenia alguns llibres que només podien estar bé a la foguera.

El vell Pere Palau es va anar assabentant de tots els ets i uts de la situació del Sarriera i dels personatges que l'envoltaven. Va saber que el senyor Marquès de Camps pretenia la propietat i festejava don Manuel a distància, car no podia fer-ho directament per dos motius: per la suprema dignitat que té tot un Marquès de Camps i perquè, segles enrera, hi havia hagut entre les dues cases un litigi que les havia enemistades in aeternis. El vell Palau comprengué fàcilment que el punt flac de tota la qüestió era don Pere-Martí Soler. Aleshores va saber que l'amistat que unia els dos personatges era, més aviat, interessada. Don Pere-Martí era, a ulls de la gent, un sant i catolicíssim baró. Tenia en aquell temps pels volts d'uns cinquanta anys; una veu greu i potent, de baríton, que feia estremir senyores i donzelles als oficis de la catedral, un posat arrogant, que esdevenia d'una tendresa commovedora en els sermons dedicats a la Verge Maria i al Nen Jesús, i una influència no gens menyspreable a la Cúria. El canonge era considerat un home de convencions fermes i d'una intel·ligència sòlida, i si bé el primer aspecte sabem que era una solemne falsedat, no hi ha cap dubte que el segon era plenament cert.

Don Pere-Martí era fill d'una família molt humil de Falset, i a Girona alternava les seves ocupacions eclesiàstiques amb el comerç de partides de vins del Priorat. Això l'havia relacionat amb els ambients militars de la ciutat, i un bon dia li fou suggerit de vigilar de prop don Manuel de Sarriera, que era un afrancesat que, com que era vell i mig boig, el deixaven fer, però no calia fiar-se'n; se li agrairien, naturalment, els seus serveis. El canonge acceptà l'encàrrec amb complaença perquè ja feia temps que estava mirant de trobar un estímul que el fes entrar en relació amb don Manuel, puix sabia que, a la seva biblioteca era, potser, l'únic lloc de Girona on podria tornar a fruit de les obscenitats rabelesianes, les delicadeses de Du Bellay o d'alguna d'aquelles novel·letes picants del **Grand Siècle** que, a més de quatre seminaristes pusil·lànimes, companys seus d'altres temps, havien fet deixar la carrera.

Entre el canonge i l'aristòcrata aviat es confirmà una amistat consistent, feta d'interessos i d'afinitats, d'alguna afinitat. Don Manuel acceptà de bon grat la companyia del canonge perquè pensà que un home de la seva fama —s'havia informat per la cuinera de qui era aquell subjecte que s'havia presentat per sol·licitar dades per a un estudi sobre els grans casals de Catalunya— només podia ésser-li beneficiós, car prou sabia que estava en fals en la nova situació política. A més, quan anà capint la debilitat afrancesada del canonge pensà, ingènuament: **Potser tu em tens a mi, però jo també et tinc a tu**. Passaven les llargues vetllades d'hivern asseguts tots dos vora la llar, a la llum miserable dels canelobres, referint el vell Sarriera, amb una veu que trontollava, esquerpada i tan seca com ell mateix, els records d'un París anterior a la catàstrofe, la bellesa d'Angéline Clermont-Robert que, per salvar la pell, va haver-se de disffressar de perruquera durant la torbonada revolucionària i l'època del terror, descrivint, a la fi, tot allò que tants anys havia viscut per enyorar. Mentrestant, però, el canonge fruïa, indiferent al monòleg de don Manuel, de la passió amorosa, tan divinament descrita per la monja portuguesa, en la traducció de Guilleragues; és a dir, havien arribat a ésser amics íntims.

El dia que el vell Pere Palau es presentà a Girona, a casa de don Pere-Martí, que vivia al capdamunt del carrer de la Força, es pot dir que tenia tots els trumfos a la mà. Pere Palau es donà a conèixer al canonge, li parlà de la seva pretensió de comprar el Pradell i de l'inconvenient natural que hi havia i, finalment, sol·licità la seva influència. Don Pere-Martí restà força sorprès, perquè no comprenia com aquell home havia pogut adreçar-se tan directament a ell. Però tot seguit Pere Palau suggerí, amb un punt de malícia i una mitja riulla, que la seva gestió li seria reconeguda amb llarguesa, que s'ho pensés, que al cap d'una setmana tornaria a visitar-lo.

L'HIVERN A CASA

(Fragment)

I així fou. Quan una setmana després tornà a comparèixer el vell Palau al pis de la Força, el canonge ja tenia preses posicions. Engaltà al masover, després de tota una colla de versallesques salutacions, un discurs respecte de l'acte de justícia que suposava que fossin ells els nous propietaris del Pradell, de la conveniència social **per al progrés cristià de la societat**, va dir, de la transacció, i cità, fins i tot, Sant Agustí. Pere Palau l'escoltava amb expressió immutable, pensant en el fariseisme i la hipocresia d'aquell individu. Amb un posat convençut i seriós, el canonge Soler rematà el discurs dient que tota la seva influència s'abocaria a aconseguir que fos ell el nou propietari d'aquella possessió que al Sarriera feia més mal que bé. Aleshores Pere Palau considerà que no calia obligar el canonge a humiliar-se, i que fóra convenient que ell s'avançés: Prengué la paraula i exposà al senyor canonge que ell sabia que seria del gust de don Pere-Martí comprar una casa de planta baixa que hi havia prop del portal de Sant Daniel. El capitular, en sentir això, quedà sobtat, es tornà lívid i pensà, per un moment, que aquell home que tenia al davant era un subjecte realment perillós — una mena de diable encarnat, tal volta un bruixot maligne. Pere Palau s'adonà de l'efecte que havien fet les seves paraules en el canonge, es reclinà a la butaca i visqué uns moments d'una felicitat extrema, car veié que el Pradell era seu. Aleshores, amb una rapidesa que denotava la seva qualitat jesuítica, don Pere-Martí es féu càrrec de la situació i digué, amb una expressió mel·líflua, que era ben estrany, però que, de vegades, entre persones que gairebé es desconeixien, es formaven uns lligams fortíssims i una mica misteriosos, que només Ell sabia com i de quina manera s'havien construït. El vell Palau ni es dignà respondre la insinuació del capitular, que li semblà intel·ligent però un pèl estúpida, i passà a la conclusió ràpidament tot dient a don Pere-Martí que la casa del portal de Sant Daniel seria seva si abans d'un mes ell era el propietari del Pradell. El canonge digué que, tal com ja li havia exposat de bon principi, faria tot el possible perquè, com més aviat millor, fos l'amo del Pradell, i no féu cap referència a la contrapartida, però en acomiadar-se, al pas de la porta, tustà amicalment l'espatlla del vell Palau i li va dir, amb una expressió còmplice: —Vós i jo ens hem d'entendre per força, no fa, benvolgut Palau?

Totes aquestes converses s'havien esdevingut en plena canícula d'agost, i un mes després, la vigília de Sant Miquel, a casa d'un notari de Girona se signaren les escriptures de compra del Pradell per don Pere Palau i Romaguera. A l'acte hi assistiren el vell Sarriera, que semblava, fins i tot, content; el seu administrador, el qual abandonà uns instants la seva indiferència per recordar a don Manuel quina era exactament la quantitat que li pertocava de la transacció; el canonge, que suava copiosament; l'hereu de Pere Palau, i el seu pare, el comprador, que pagà a l'acte les tres mil set-cents lliures que havien estat tractades com a preu del Pradell. A la tarda del mateix dia, don Pere-Martí Soler va cobrar, al seu pis de la Força, les sis-cents lliures que valia la casa del portal de Sant Daniel, amb la qual compra podria satisfer les exigències de la seva amant, una andalusa que vorejava la trentena, fresca, exuberant, plena de carns, vídua d'un sagristà que havia mort de tuberculosi, i que sabia fer vibrar, com cap dona no ho havia fet mai, la passió refinadíssima, i a estones masoquista, del canonge vinater.

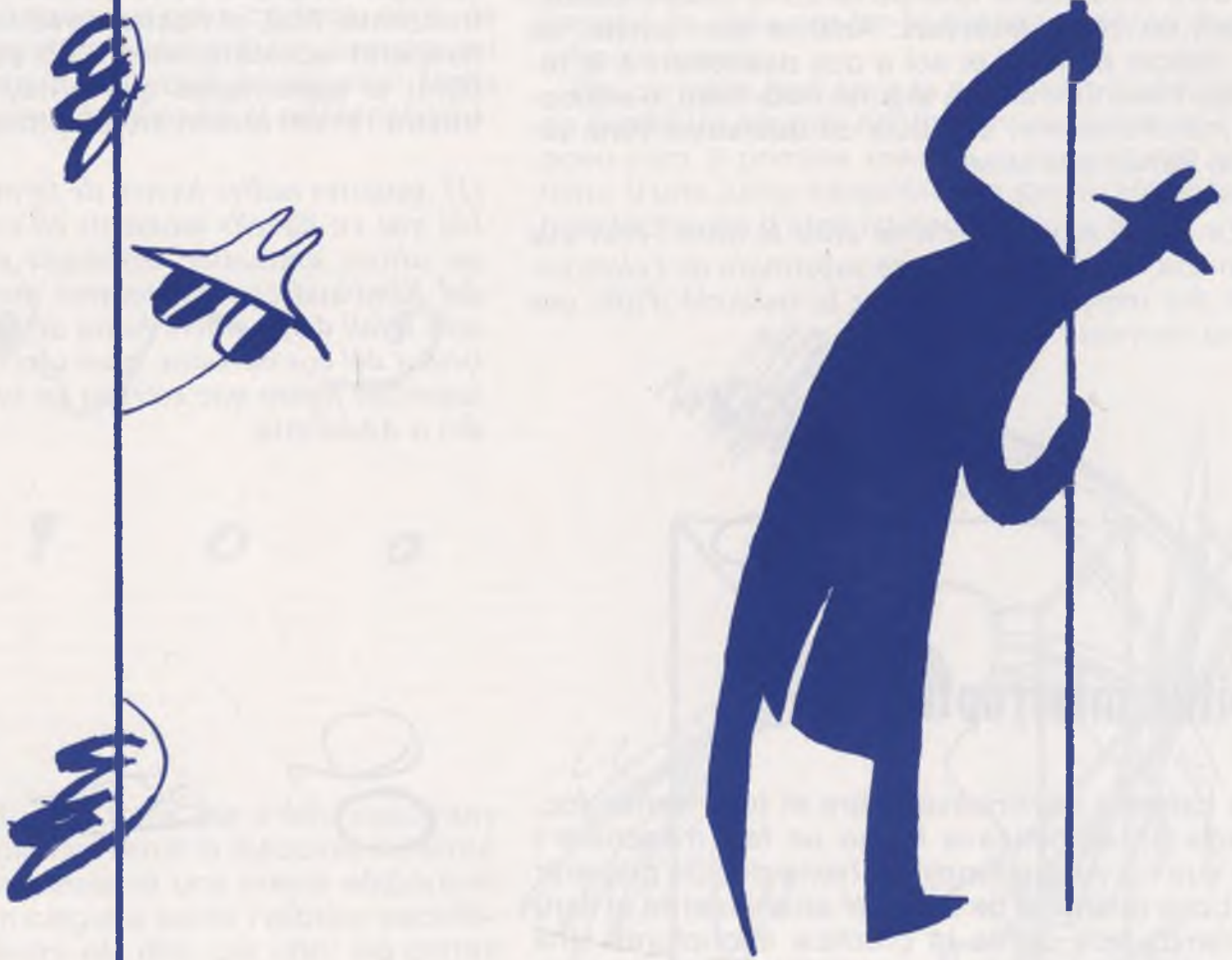
Miquel Pairoli

Miquel Pairoli neix a Quart d'Onyar el 1955. És llicenciat en Filologia Catalana i professor d'aquesta llengua. Ha col·laborat amb ressenyes i articles crítics a **Presència**, **Punt Diari**, **Avui** i **L'Estruç**. Amb **El carrer de la llebre**, una narració llarga, quedà finalista del premi Just M. Casero 1982.

L'hivern a casa és una novel·la en curs d'elaboració, que explica la vida de Biel Palau, crític d'art, resident a Barcelona, darrer membre de la família, que va a passar l'estiu al mas Pradell. La novel·la gira entorn de dos textos diferents. L'un fa referència al present, i explica les reflexions del protagonista sobre la infantesa, els records, la realitat actual, l'art, etc., i l'altre —al qual pertany el fragment que publiquem—, corre per la història passada de la seva família, el mas, etc., i sense ésser paradigmàtic, vol reflectir el passat col·lectiu de la societat rural catalana.

D'altra banda, la narració de les intrigues i manyes del canonge Pere-Martí Soler, s'adiu de ple amb el tema monogràfic d'aquest número de **Gra de Fajol**.

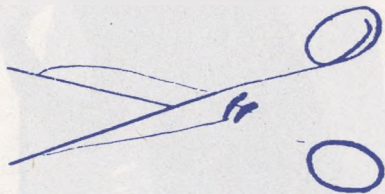
HISTORIETES

Coitus interruptus (a)

Des d'on estic assegut, i sense necessitat de fer el més petit desplaçament, contemplo el pas periòdic dels automòbils que de la zona centre baixen rabent en verds intervals. Amb el bon temps, és una delícia prendre el sol a cos descobert a la terrassa i escriure alhora alguna nota breu, o esbossar mandrosament el dibuix de qualsevol vista urbana. Penso que la se

(En aquell moment se'n va anar la llum i com que era negra nit i no posseïa cap substitutiu de l'electricitat li fou impossible continuar la redacció d'allò que estava escrivint.)

Coitus interruptus (b)

La cafetera continuava sobre el fogó sense foc. Aquella nit ell pensava fer-se un fart d'escriure i com que no volia adormir-se havia decidit preparar una bona quantitat de cafè per anar ingerint al llarg del temps que durés la pràctica escriptural. Una mena de xiulet sord, quasi imperceptible, amenitzava la vetllada...

Escrivia:

« (...) en dies tan xafogosos vénen ganes d'ail·lar-se de l'exterior i aixecar tota mena de murs que evitin el pas de la calor, o refugiar-se en una cova fonda i laberíntica humitejada per la filtració de corrents subterranis d'aigua gelada. Malgrat tot, l'estiu m'agrada especialment perquè és, junt amb l'hivern, l'estació que demana un nombre més elevat de respostes i en què la dialèctica de l'home amb la natura esdevé intensíssima. Contràriament, la tardor i la primavera són en aquest mateix sentit períodes molt més passius ja qu » (1)

Llavors del bolígraf deixà de sortir tinta. Fèu uns quants assaigs de guixades iconcontrolades i brusques en un racó del paper per tal d'estimular la secreció de negre. Però res, no rajava. Això és la temperatura, es va dir. Va prendre la capsa de llumins i n'encengué un, amb l'evident propòsit d'escalfar la mina de plàstic i facilitar així una més fluïda circulació de la tinta del seu interior. Al moment, Buuuuuuummmmmmm! Aquesta onomatopeia, a

la manera del Quim Monzó, signe d'una explosió, alhora que demostra una cosa tan banal com és el fet que les relacions incontrolades entre el foc i el gas poden arribar a ser tristament sorolloses, ve a epilegar un seguit de projectes més o menys literaturitzants. Així, el nostre novel·lista, a causa de l'inesperat accident, mor i no pot acabar la seva obra, el personatge que s'havia mig inventat es frustra i jo em quedo sense protagonista.

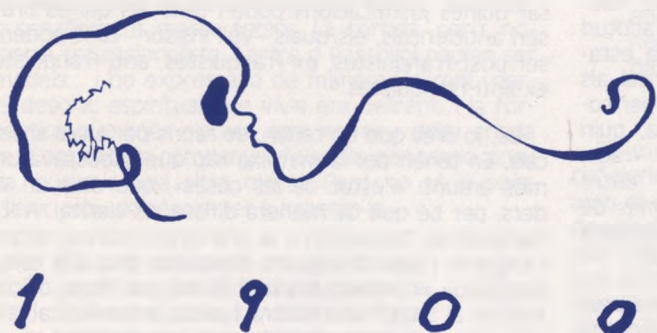
(1) Aquestes ratlles havien de formar part d'una novel·la que en aquells moments ell estava escrivint sobre un artista «maudit», inspirada en la biografia vital del Rimbaud convenientment modernitzada. El present retall de fragment havia de correspondre, en l'articulat del cos narratiu, a un text inacabat que el protagonista figura que escrivia en una de les seves estades a Andalusia.

Realitat i representació

Un famós literat català, en certa mesura l'iniciador a casa nostra de la reacció antidecadentista de finals del segle XIX, a vegades utilitzava com a models caracteriològics dels personatges de les seves fabulacions, persones reals, de les quals prenia algunes particularitats i les adaptava al cos de la ficció. En un dels seus poemes vitalistes, diuen que va fer servir com a objecte d'imitació un seu cunyat, persona altament inquieta i autèntic home d'acció, del qual sabem que combaté a les ordres d'en Savalls, que fou ferit a Puigcerdà en

una batalla, i que acabà accedint en una meteòrica carrera a les més altes jerarquies militars. Posteriorment alternà amb un ímpetu creixent les més diverses tasques, fins que se'n va anar a Cuba amb el vaixell «Cristina». Morí tòxic el 1900 a poc de retornar a Barcelona. La cosa curiosa, però, és que amb la seva mort va desaparèixer, com per art d'encantament, tota la lletra que, en els manuscrits del poeta, directament o indirecta el referenciava.

Parany

No he tingut mai prou traça per a fer l'esborrany de cap escrit directament amb la màquina d'escriure, sempre m'és necessària una prèvia elaboració manual, com si em calgués sentir l'eròtica escafreta de la ploma entre els dits, per obrir les portes a la inspiració.

En els temps que vivim, aquest sistema de treball porta latents diferents perills que poden fer naufragar el resultat final, i d'entre aquests perills, certament no és el menor el que es deriva del caràcter continu del traç en la grafia de les paraules, el qual es comporta, vull creure que involuntàriament, com a afavoridor d'humiliants espoliacions escripturals.

Per als qui usen exclusivament aparells mecànics i/o elèctrics, aquesta contingència pot ésser absolutament desconeguda, per la qual cosa faré un sintètic esquema per exemplificar la manera com actuen aquests lladres innominats, frustradors de nobles vocacions.

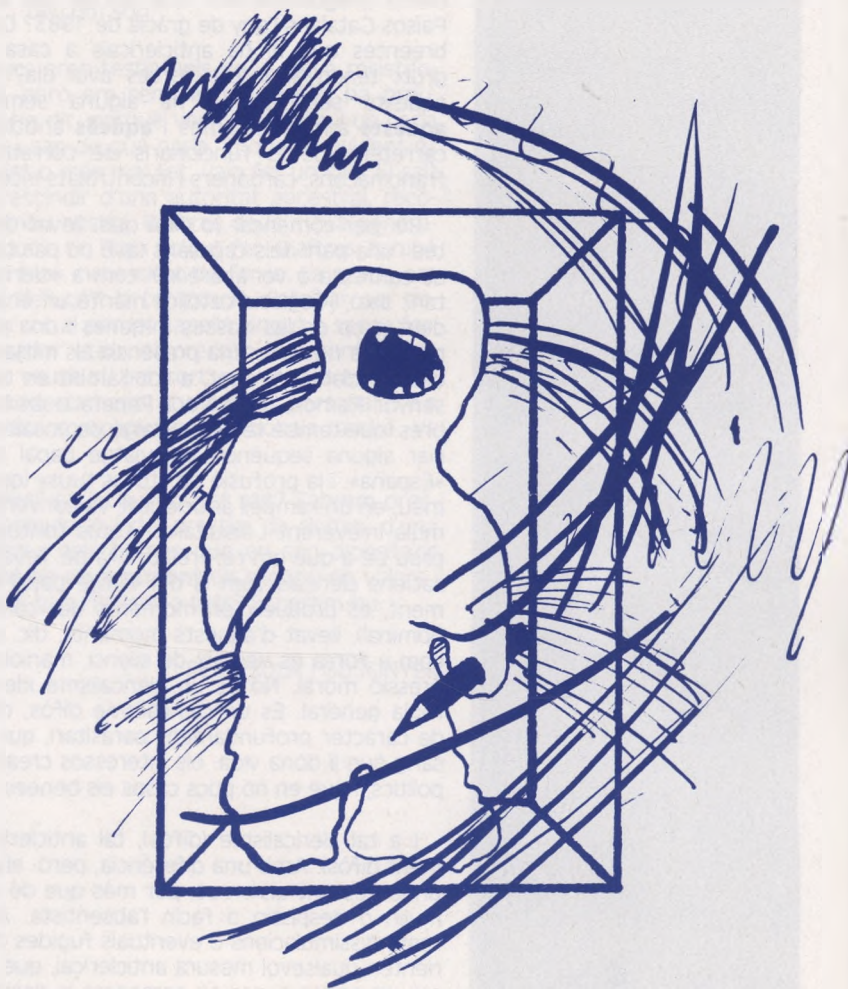
a) *primera juntentotes les paraules*

llavors, estirant per les lletres dels extrems, les tensen, tal com es veu en el següent apartat:

b)

Després cabdellen el resultat i finalment, i segons la qualitat del material –compacitat, resistència, elasticitat, etc...– el venen a funàmbuls o a mestresses de casa per fer-hi exercicis, penjar-hi roba o fer-se jerseis.

Em permeto apel·lar a la solidaritat d'ofici per tal de combatre plegats contra tan vils enemics, i proposo com a primera mesura la constitució immediata d'una junta assembleària per estudiar possibles tàctiques d'atac i defensa.

Text, NARCÍS SELLAS I RIGAT
Dibuixos, MARCEL DALMAU I BRUNET

“la Caixa”
Cada dia
més
a prop.

L'ESTAT DE LES COSES

a la Carme, amb devoció

L'anticlericalisme, i sobretot l'anticlericalisme popular, ha estat sovint fruit que el meu cuc de la curiositat ha assetjat. Les situacions històriques són, però, sempre diferents, radicalment diferents fins i tot quan hi ha elements d'elles que s'assemblen. Aquesta obvietat val també per al tema de l'anticlericalisme. Per això, hauríem de començar, em sembla, un paper sobre l'actitud agressiva contra els representants de l'església establerta preguntant-nos: què vol dir ser anticlerical als Països Catalans l'any de gràcia de 1983? Donant per sobreentès que hi ha anticlericals a casa nostra, quin gruix tenen aquestes forces avui dia? Tenen «raó», aquests senyors? Hi ha alguna semblança entre **aquests** anticlericalismes i **aquells** anticlericalismes de carreters, petits funcionaris de correus, catedràtics francmaçons, carboners i incontrolats incendiàries?

Bé, per començar jo diria que, llevat de quatre beates i una part dels capellans (que no pas tots!), ningú no es confessa o vol aparèixer com a «clerical». I no obstant això, l'Església catòlica manté un envejable ascendent prop de les classes mitjanes i una part del poble ras. I una notabilíssima presència als mitjans de comunicació social i, per tant, a tot l'àmbit en què es mou el senyor Ramon, la senyora Pepeta o en Met de les cabres (que també té T.V.). Si algú de vosaltres va presenciar alguna seqüència del viatge papal per terres de «Espanya», i la profusió de «totus tuus» (que un conegut meu, en un rampell anticlerical, va convertir en una fórmula irreverent i insultant: «totus tontus»), deu saber prou bé a què em refereixo. Ara bé, llevat de cristallitzacions clericals com la del viatge papal (que, curiosament, es produeix en moments de «canvi» si més no nominal), llevat d'aquests moments, dic, el clericalisme com a força es vesteix de silenci, maniobreig silencios, pressió moral. No és un clericalisme identificable, per regla general. És un clericalisme difós, difícil d'agafar, de caràcter profundament parasitari, que s'arrapa a la sang que li dona vida: els interessos creats econòmics i polítics, i que en no pocs casos els beneeix.

I a tal clericalisme (difós), tal anticlericalisme (igualmente difós). Amb una diferència, però: els clericals continuen essent els amos, per més que de vegades dissimulin o despistin o facin l'absentista. Aquestes aparents dissimulacions o eventuais fugides d'estudi, desorienten qualsevol mesura anticlerical, que, realment, no sap on pegar ni per on començar la desinfectació antiparasitària. De manera que la majoria d'anticlericals d'aquest país acaben també despistant, fent com qui no hi és. Tot plegat fa pensar en un d'aquells gags de Xarlot amb el dèspota de cabells arranjats, ulls sortints, cara bufada i elàstics a la Fraga Iribarne.

Quedem, doncs, que d'anticlericals vergonyants n'hi ha en aquest país almenys tants com clericals que se n'amaguen. Fins a acabar formant un conglomerat amorf i totalment estèril. Aquí fallen, d'altra banda, els vells clixés: ni tots els clericals són de dreta, ni tots els anticlericals d'esquerra. Encara que, en bon terreny ens hem ficat!: què vol dir ser d'esquerra a l'estat espanyol consensuat, monàrquic i occidentalista que ens conforma i al qual (pel que sembla) ens conformem? Però, com ja va dir algun llest, l'home només s'ha de plantejar preguntes que pugui resoldre, i seguir el fil dels diferents ròtuls polítics i religiosos que a cada moment de la història es donen als poders dominants no és, no pot ser, objecte d'un paper d'encàrrec —acceptat amb molt d'amor— com és aquest. Aquí només es tracta de precisar quines justificacions poden tenir els qui es professen anticlericals, els quals —vull insistir— tant poden ésser post-franquistes, ex-franquistes, anti-franquistes o ex-anti-franquistes.

Bé, jo crec que en tenen, de raons per a ser anticlericals. En tenen per la mateixa raó que esbossava un xic més amunt: «l'estat de les coses», que diria en Wenders, per bé que de manera difosa, és clerical. A Radio Nacional de Ocupació a la una (trece horas), recorden l'Angelus, i Déu nos guard d'escoltar mai a la televisió loapitzada i calvinyitzada la més mínima frase oficial de blasme al Sant Pare! D'altra banda, a nivell local, el poder dels ressorts clericals que els segles han anat creant, és impressionant: batlles antics alumnes del col·legi d'èlite del bisbat, el Col·lell, ex-seminaristes i ex-capellans a llocs claus de l'administració local, comarcal, provincial, general (vull dir de la Generalitat), etc. I és que les estructures de dominació perviuen, encara que l'envoltori o la clova confessional s'hagi fos. Què hi farem, les coses són com són, i els poders fàctics també.

Que això hauria pogut ser diferent? Home, si no hi hagués hagut la Inquisició ni Felip II ni Ferran VII ni el castís d'en Cánovas del Castillo ni sa majestat Alfonso XIII ni el generalíssim Franco ni l'anticlericalisme baix de sostre d'abans de la guerra, i si hi hagués hagut més-burguesia europeïtzada i si el món obrer no s'hagués destrossat a base de bé per una guerra i una revolució mai no acabades de guanyar... Però la història no es pot pas fer amb «si no...», de manera que val la pena d'acceptar condicionants reals i limitacions col·lectives que actuen en el viure nostre. Col·lectives, només? D'individuals també! El qui us parla s'ha mogut, com a bon giróni de la dècada dels quaranta i cinquanta, en terrenys profundament clericals. Als set anys em van obligar a sentir-me **culpable**, portant-me del col·legi Joan Bruquera a l'església del Mercadal per tal de confessar-me (després d'un breu període de preparació confessional o de rentat de cervell) i de fer la primera comunió. Després em van obligar, com aquell qui diu, o si voleu (que un també hi té part, en el que li passa) em vaig obligar a sentir una pregona i beatífica «vocació» religiosa, més o menys induïda per alguna persona benintencionada.

CAIXA DE PENSIONS
“la Caixa”

L'ANTICLERICALISME

L'escoltisme, el gust de l'aventura individual i de l'esperada recompensa, l'exaltació d'un heroisme irreal, tot això ruixat amb abundant aigua beneïta, feren la resta. Era fàcil, per a un adolescent del franquisme, caure en una exaltació religiosa i redemptorista. Com també va ser fàcil d'acceptar els arguments de la posició antitètica: la crítica racionalista del marxisme, els blasmes a la religió dels existencialistes. El fràgil edifici del meu jo, però, no podia pas acceptar una ruptura, i va acabar confeint una mena de «componenda»: el cristianisme social, basat en la revolta petit-burguesa, profundament purità. Es despertava en mi aquest anticlericalisme, com per generació espontània. Aprenia a valorar l'aspecte humà del capellà i n'avorria el seu domini i capacitat de manipulació de les consciències falses, despistades o senzillament massa febles. La sortida, però, només podia ser racionalista: Sartre o Passolini podien ser uns models... I ho expressava de manera delirant, perquè el desglaç espiritual que vivia era delirant. I la forma poètica que més s'adeïa amb el meu deliri era la poesia. Com tot de companys d'aquella generació prou òrfena, buscava una altra moral. Però no sé si vaig, vam, tenir prou paciència per a esperar-la:

El corb no tenia un pèl d'astut, però era savi. Deixava parlar la consciència. No imposava la força, ni l'esverava l'espectacle cruel de peixets cruspits per peixassos de tic mecànic. No sabia què fer de la seva llibertat, ni de la seva maduresa. Era el «perfecte adolescent», Laura, anarquista empeltat d'un seny rebregat, de mar blava i d'oliveres. Que us entenieu bé, em consta. Aquell vespre fred i ventós que travessaves el Luxemburg, com suant i atrafegada, et va aturar, cara-llarg, l'ocellot. Que feu amb veu cantarina: «Què es pot fer amb tanta insanitat i escombraries com circulen pel món? Estic ben perplex, i tu?». «—Òstia, fill, que et veig desanimat!... Saps què? fes-te gàngster o macarra, llibertari o capellà... El que vulguis, mentre deixis aquesta consciència blana, filla del dubte i d'aquella moral casolana que ja m'acaba la paciència!...

El corb, perfecte adolescent, no et va fer cas: ve't aquí que uns trinxeraires el van capar, arran d'una voravia bruta.

També passava comptes, tot descobrint una autèntica fraternitat cristiana i els límits de les aspiracions comunals i participatives d'un petit - burgès - franquista - gironí, amb el tinglado misuc que duia al damunt. A Jesús de Natzaret, en una pregària o deliri poètic, un personatge unamunià creat per mi li deïa:

Ve't-em aquí, ardent israelita:
tant que n'he estat de tu ans de saber
què implicava confessar una fe
que m'ha portat allà on no volia.

Després te m'has perdut de vista, però,
mai del tot: cap dels dos no ho desitjava.
Debades deïa que no em feies falta,
tot execrant seguretats de porta

gran i l'escalf d'eclesiàstics mites
que he deixat per sempre més, no sense
gros sentiment, perquè res no hi havia

en mi tan propi. En fi, què hi farem!
neutralitzar els monstres que engendra el son
de la raó, deixa'm, i afrontar les coses
tal com són.

Els meus amics eren testimoni de la meua resistència clerical. Bé, però em sembla que ja n'hi ha prou, amb el que us he dit, perquè veieu que el qui us parla de «clericalisme» sap de què parla. El que és evident és que, més ben fet o més mal fet, vaig fer un salt. El salt que porta a prescindir d'una autoritat ancestral, reconeguda per la tribu nostra. D'altres de la meua generació no l'han pogut o no l'han volgut fer. D'altres, també és cert, no van tenir necessitat de fer-lo. La gràcia era fer aquest salt defugint la temptació d'etzibar per darrera un cop de roc al primer capellà vingut o sense fer, com aquell caçador ateu, el préssec disparant perdigons al cel, per veure si, per sort, enxarpava el cos de Déu. Jo crec, modestament, que a nivell personal me'n vaig sortir i molts companys generacionals també. Va costar, però.

El farem a nivell col·lectiu, aquest salt? Sabrem prescindir de la manipulació i del prestigi de domini d'una cultura ancestral i dels homes que en són dipositaris **tot reconeixent-ne sincerament** els mèrits, els valors i els límits que ens han imposat a tots? Esperem-ho.

PERE SOLA I GUSSINYER

ORFEÓ - CONCERT

Xuco-pa
Ex-cessos
El tren d'Olot
Circ-musical

PROPERES ACTUACIONS

EL PROGRAMA ANTICLERICAL

Article extret de la revista EL DEBER, 9 de març de 1935, n.º 1.983

Socialistes, comunistes, lliurepensadors i tots quants estan associats sota el nom de anticlericals i enemics de l'Església, rebien el dia 24 de maig de 1931, poc després de la proclamació de la República a Espanya el següent programa de la «Lliga Anticlerical Revolucionària» filial en nostra terra de «La Internacional de Lliurepensadors Proletaris» que —és fàcil de compulsar-ho— tenen per lema pràctic aquella coneguda quarteta: «El pensamiento libre — proclamo en alta voz — y muera quien no piense — igual que pienso yo».

El decàleg que s'imposà als homes del nefast bienni que desgraciadament el portaren en gran part a la llei fonamental o Constitució Espanyola, fou aquest que, com a cosa oficial de la «Internacional» al·ludida, fou publicat oportunament:

1. Separació absoluta de l'Església i de l'Estat.
2. Expropiació, sense indemnització, dels béns de l'Església i de les ordres religioses.
3. Repartiment gratuït de les finques, als camperols i pagesos pobres.
4. Constituir amb els béns confiscats a l'Església un fons de socors als obrers en atur forçós, invàlids i malalts.
5. Dissolució i exili dels jesuïtes i demés religiosos.
6. Separació completa de l'Església de l'escola. Prohibició de l'ensenyament religiós. Laïcisme en totes les institucions d'ensenyament.
7. Negació de tota subvenció de l'Estat a l'Església.
8. Incorporació de les classes obreres a la lluita anticlerical.
9. Propaganda de l'ateisme i creació d'escoles marxistes per als treballadors.
10. Organització de mitings revolucionaris anticlericals entre els treballadors, camperols i intel·lectuals d'Espanya.

Ningú no podrà negar com cada un dels punts d'aquest programa odiós s'ha portat a cap fins on ha estat possible i s'ha portat a la llei constitucional que defensaran amb tota la fortalesa que puguin tenir, sabent que mentre aquesta amenaça estigui en la llei és una garantia de subjecció dels catòlics que a qualsevol moment poden veure's subjectes al compliment més odiós i sagnant de la mateixa, com passa a Mèxic, després de molts anys de condonacions sense anul·lar les lleis persecutòries.

Cal que l'esperit del catolicisme hispà estigui continuament desvetllat, sense deixar-se afalagar de la calma portada per unes eleccions que foren favorables a les dretes catòliques, ni pel mirallet de no haver-se complides algunes lleis. Mentre la llei és llei és una espasa de Damocles que està penjada sobre el cap dels catòlics i sostinguda per un fil que a cada moment pot trencar-se. Que aquesta llei odiosa la vulguin mantenir els governants amb ànima de tirà s'explica; el que hom no s'explicaria seria que fóssim uns mesells davant del perill de perpetuar-se aquestes nefastes lleis. El que hom no compendria seria que els catòlics no'ns sentíssim units per tal de defensar la nostra fe i hasta la nostra vida.

AMUNT ELS CORS

Als amics de la F. J. C.

*Enlairem joventut cristiana
enlairem cel amunt nostres cors;
sigui nostra virtut la més sana
saturada de nobles amors.
Sota el plec de la nostra bandera
blanca i dreta com mai s'hagi vist
hi farem una nova foguera
que ens durà la victòria del Crist.*

*Fora lluites! Fora guerra!
Per la pau restem en peu:
acollint tota la Terra
sota l'ombra de la Creu.*

*Fem que brilli ben tost l'estelada
d'aquest cel entristit i boirós,
fugi el llamp i la seca hivernada,
i floreixin al prat noves flors.
Fem sortir nostra Fe victoriosa
pel camí que es presenti més breu,
aixequem nostra veu coratjosa
defensant la grandesa de Déu.*

*Fora lluites! Fora guerra!
Per la pau restem en peu:
acollint tota la Terra
sota l'ombra de la Creu.*

Hom queda admirat de com defensen totes i cada una de les paraules d'aquell programa lliure pensador (?) tots quants estan enrolats en els partits d'Esquerra; és l'odi inficionant que els ha estat inoculat en aquests darrers temps.

Suara mateix llegiem entre nosaltres la propaganda del quart punt estimulador de cobejances sense fonament, sense una realitat.

L'Església espanyola és rica es deia als nostres obrers; evidentment que aquesta riquesa traspassada als obrers alleujaria el seu estat d'atur forçós, etc.

Aquí està l'art d'enverinar les cobejances criminals, jugant amb l'equivoc, ja que amb la veritat nua no's poden presentar. L'Església espanyola és rica, sí; és rica en monuments, en quadres de grans pintors que, venuts, representarien una gran riquesa; és rica en joies d'orfebreria religiosa que posades a la venda rendirien un bon capital; tot això és veritat; però l'Església espanyola és pobre en les coses necessàries per la vida dels seus ministres i per la conservació dels seus monuments i per l'esplendor del seu culte. Doncs, en definitiva, l'Església és pobre. En el que és rica és precisament en el que en podríem dir patrimoni popular, en el que és de ús de tot el poble cristià, en el que és honor de les arts que si no hagués estat la defensa de l'Església res no es conservaria d'art antic, tot hauria anat a parar en mans estrangeres o hauria estat víctima de la teia incendiària dels demagogs destructors, sense benefici per ningú i amb la vergonya eterna que recau sobre el poble que es dedica a destruir obres d'art per odi a les idees que han fet gran la seva pàtria.

¿Hi ha cap nació que es decideixi a vendre el seu tresor artístic en els dies de crisi de treball? No. Ni la mateixa Rússia. Llegiem aquests dies a «Flama» els interessants articles del barceloní Sr. Santacana sobre el seu viatge a Rússia i la descripció dels seus museus, on ha estat traslladada la indumentària riquíssima de l'església ortodoxa, i diu que aquell devassall de pedreria valuosíssima arriba a fatigar la vista per la seva abundància; per altra part ens descriu la misèria que tot respira en el vestir i en l'alimentació dels treballadors russos que està molt per sota de la que gosen els treballadors en el règim capitalista, fins i tot en els dies de crisi. I hom es pregunta: per què Rússia no es ven tot el seu tresor artístic en les greus circumstàncies de misèria per què passa? Tant bé que ho arreglarien els nostres primaris anticlericals!

FRANCESC E. PEIRÓ

MANIFEST CRÍTIC DAVANT LA VINGUDA DEL PAPA

El Papa Wojtila, com a representant màxim de l'Església de Roma, vindrà properament a Barcelona. Davant aquest fet important, ja que mai cap Papa no ha vingut a l'Estat espanyol, i considerant la campanya ideològica que l'Església catòlica ve desenvolupant, nosaltres, homes i dones que veiem en l'actual actitud de la representació eclesiàstica, un reforçament del rebuig a tot intent d'alliberament personal i social, volem fer constar el següent:

Considerem el Papa com a portaveu de la repressió que l'Església ha exercit al llarg de la història sobre la majoria de persones, encara que aquestes no fossin creients.

Estem acostumats a un Estat que ha afiançat el seu poder a través dels valors transmesos per la religió. L'esforç de l'Església de crear éssers conformistes amb els sistemes de poder, i acceptadors dels sistemes d'autoritat i jerarquia, ha estat tan útil a l'Estat que, per a aquest, l'Església ha estat sempre el seu gran aliat, i per això l'ha protegida. Però aquest Estat, almenys teòricament, va deixar d'ésser confessional fa uns quants anys.

Per això, tot i deixant clar que respectem el dret a la llibertat de moviments de les persones, així com la llibertat ideològica i religiosa, ens oposem rotundament que, degut a aquesta visita, el poder eclesiàstic es permeti sortir del pla religiós que li correspon, i pretengui reprendre el poder polític que abans s'havia atribuït indegudament. També ens oposem que l'Estat financii amb fons públics, de creients i no creients, la visita del Papa.

Assistim a un revifament dels continus atacs de les autoritats eclesiàstiques, a totes aquelles conductes individuals que s'allunyen de les normes dictades per elles, especialment en el que pertoca a la vida privada sexual i afectiva, declarant-se fins i tot contrària a aquells principis constitucionals que fan esment al dret inalienable de «no discriminació per raons de sexe o qualsevol altra circumstància personal o social», tal com consta a l'article 14 de la recent Constitució, i als acords antidiscriminatoris de l'1 d'octubre de 1981 al Consell d'Europa.

La manca de respecte que demostra de forma específica cap a les aspiracions d'alliberament de les dones, els homosexuals, les lesbianes i els/les joves, ens fa ésser conscients plenament del que representa l'Església com a reforçadora i perpetuadora del poder patriarcal. Devem a l'Església catòlica la introducció de tot un univers simbòlic sobre la creació del món, de l'home i de la dona, que constitueix la peça teòrica fonamental per a justificar històricament els orígens de les relacions entre els sexes (situa l'home com a peça fonamental de la Creació, i la dona com a complement d'ell, i tanca tota possibilitat de relacions afectives i sexuals fora d'aquest marc).

S'ha declarat sempre contrària a qualsevol moviment d'alliberament real de la dona; per això incideix tot el possible perquè no siguin modificades en absolut totes aquelles estructures socials que mantenen la dona en el seu rol tradicional. Es declara obertament contrària als anticonceptius, a l'avortament, en base a arguments de defensa de la vida, però no es pronuncia per

la vida (si fos així, prendria partit en contra de totes aquelles accions humanes que atempten contra la vida, i prendria una postura radical contra la fabricació d'armaments), sinó que no pot acceptar que la dona disposi del poder que suposa controlar ella mateixa quan i com vol que neixin els seus fills.

Quan prohibeix totes aquelles accions que condueixen a la recerca del plaer afectiu i sexual fora del matrimoni, fent especial pressió en les relacions homosexuals, argumenta que ho fa en defensa de l'amor; però contra quin amor atempta l'homosexualitat? En tot cas, l'homosexualitat atempta contra el Poder, les normes i les pautes del Poder establert, que impedeixen la possibilitat d'establir relacions lliures, no reglamentades, fora de la família tradicional i fonamentades en la concepció de la sexualitat com a font de plaer i comunicació entre les persones.

L'Església, reprimint la sexualitat, al desenvolupament de la qual els seus representants han renunciat, el que vol és perllongar el seu poder basat en la frustració i la repressió.

Un altre terreny en el qual l'Església actua de forma demagògica, és en el de l'alliberament dels pobles oprimits; les poques vegades que s'ha definit a favor d'ells (per exemple el cas de Polònia) ha estat perquè no posava en dubte el poder omnipresent de la Institució en aquesta nació, o perquè en podia treure alguns beneficis.

Són significatives, en aquest sentit, les constants cries a l'ordre fetes pel Papa als sectors de l'Església sud-americana que han donat suport en alguns aspectes (i cal deixar clar que només en alguns) als Moviments d'Alliberament, arribant a extrems tan vergonyosos com el silenci davant l'assassinat de Mn. Romero, arquebisbe d'El Salvador, a mans de la policia. Silenci que es torna a repetir davant el genocidi dels pobles palestí i libanès a mans de l'exèrcit israelià.

Entenem que l'Església té com a base uns principis morals que vol donar a conèixer, però no hem d'oblidar que quan l'Església legisla, ho ha de fer només per als seus i en matèria estrictament religiosa.

Per això denunciem els actuals mitjans d'informació que es posen a disposició incondicional de l'Església, per transmetre totes aquelles cries que constantment fa el Papa per a coaccionar al seguiment de les seves normes morals, en contraposició a la manca de difusió d'altres corrents ideològics que surten de la necessitat d'una més gran llibertat individual i social.

COORDINADORA CRÍTICA DE LA VINGUDA DEL PAPA

Integrada per:

Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC).

Grup en Lluita per l'Alliberament de la Lesbiana (GLAL).

Coordinadora de les Vocalies de Dones de les AA. VV. de Barcelona.

Grup Anti-Militarista de Barcelona (GAMBA).

Moviment de Joventuts Comunistes de Catalunya (MJCC).

Moviment d'Objectors de Consciència (MOC).

Comissió d'Avortament de Barcelona.

Dones Antimilitaristes (DOAN),

i d'altres grups i persones.

La visita del Sant Pare

UNA LECTURA POLÈMICA DE MANUEL DE PEDROLO

A les darreries de l'any passat, just després d'haver-se celebrat eleccions generals a l'Estat espanyol, els mitjans de comunicació esbombaven arreu la visita del Sant Pare per terres hispàniques. Val a dir que la vinguda de Joan Pau II ja era polèmica, mesos abans de produir-se, al mateix si de l'Església (recordem només la protesta airada del cardenal Jubany davant el tracte que els organitzadors donaven a Barcelona, o bé la cursa aferrissada per veure quin sector de l'Església acapararia els guanys pastorals de la visita d'un home, més identificat, potser, amb el Karol Woytila polonès, que no pas amb el Papa Joan Pau II), i la polèmica s'estengué —i molt— durant el transcurs de la visita, i passà dels cercles estrictament catòlics a l'opinió pública en general. De fet, el martellejament audiovisual a què ens sotmeteren els mass-media, no deixava quasi ningú fora de la visita-espectacle papal: creients i no creients n'eren, per igual, destinataris i víctimes. La polèmica per la visita del Sant Pare continuà encara unes setmanes després, però ja en segon terme, eclipsada per una notícia força més preocupant: els aiguats del País Valencià i del Principat.

Documents per a la història, recull la polèmica provocada per un article de l'escriptor Manuel de Pedrolo publicat a l'«Avui» el dia 11 de novembre de 1982, i que tingué àmplia repercussió a la secció **Diàleg** durant les darreres setmanes de novembre i tot el mes de desembre. La polèmica, encara fresca, entra de ple en el tema clericalisme / anticlericalisme que tractem en aquest número de **Gra de Fajol** i, en molts aspectes, és completament actual. El tema de l'avortament, per exemple, apunta en tres dels articles que publiquem.

Una altra lectura de l'hoste: cronologia

La polèmica s'inicià amb la publicació de l'article **Una altra lectura de l'hoste**, de Manuel de Pedrolo. L'escriptor començava l'article amb les paraules següents: «Trista, tristíssima visita...» i tot seguit, exposava la seva opinió, que podríem resumir en els següents punts: dret a discrepar d'una visita que posa en el mateix sac creients, indiferents, agnòstics i ateus. Contradicció flagrant entre una Església inspirada en l'esperit de pobresa i humilitat, i les despeses, molt quantioses, del viatge papal. Al costat del silenci davant els escàndols financers vaticans —molt d'actualitat aquells dies—, hi ha les declaracions contra el divorci, els contraceptius, l'avortament, etc., i en dedueix que l'Església predica una moral de sofrança per conservar el poder. La discriminació de la dona, els atacs de la Institució contra el lliure pensament, i la timidesa de les declaracions del Sant Pare contra els drets nacionals del nostre poble, són tres dels punts que arrodoneixen l'article que encengué el foc.

Una setmana més tard, 18 de novembre de 1982, el diari «Avui» publicava a la plana quatre dos articles, que inserim íntegres, «contestant» a Manuel de Pedrolo; es tracta de **Una «altra lectura» poc afortunada**, de Jordi Bas i Ribalta, i **Una lectura crispada de «l'Hoste»** (no passeu per alt les cometes ni la majúscula) d'A. Dalmau Jover, els quals bandejava l'escriptor català per poc seriós, demagògic, pamfletari, exagerat, etc. L'article de Bas exalçava les virtuts del Sant Pare Joan Pau II a nivell humà, i Dalmau comparava el Papa amb Breznev i Reagan i, com a líder capaç de congregar multituds, el veia molt més amunt que aquests dos caps d'Estat. De totes maneres, tret dels atacs, força durs; contra Pedrolo, i de les queixes de falta de respecte i de falta de gràcia (humor), cap d'ells no respon amb arguments als arguments de l'escriptor català.

D'això mateix i d'altres coses es queixa Maria Aurèlia Capmany en el seu article **Lectura trista** que es publicà al diari «Avui» el dia 23 de novembre. La coneguda escriptora catalana denuncia la intolerància de molts catòlics, que no paren d'adreçar-se a l'«Avui» criticant Pedrolo, intolerància que amaga, de fet, la síndrome del totalitarisme.

El dia 5 de desembre Pedrolo responia a les crítiques de Bas i Dalmau, tot eixamplant els seus arguments i adobant-los amb força ironia. L'article duia el títol **Entre besar mans i vessar llàgrimes**.

«L'Avui» del 7 de desembre incloïa com a cartes destacades un altre article de Bas: **Manca de reciprocitat**, i un d'A. Dalmau: **Il·lusió de recerca serena i constant**, en els quals el primer s'apartava de la polèmica definitivament i el segon, molt apassionat, exposava la protesta d'un convent de monges de Barcelona escandalitzades per la filípica pedroliana. Acabava el seu article titllant Pedrolo d'indocumentat.

El 9 de desembre Pedrolo hi tornava amb l'article **Temps d'epístola** (fent referència a l'allau de cartes rebudes), i el 23 de desembre cloïa la polèmica amb una altra aportació: **Des del trauma al quilometratge**, on argumentava contra els corresponsals que se li adreçaven paternalment, acusant-lo d'haver tingut un trauma infantil, causa de la manca de fe actual, i rebutia també l'argument que defensa la veritat cristiana basant-se en els anys que fa que existeix aquesta religió. Manuel de Pedrolo els proposava d'apuntar-se al budisme o a l'hinduisme, religions, aquestes, que fa molts més anys que rutllen.

Una allau de cartes

Paral·lelament a la polèmica duta a terme a través de les planes de **Diàleg**, aparegueren a la secció **Bústia** tot un seguit de cartes, aportant el punt de vista dels lectors a favor o en contra de Pedrolo. La tramesa fou tan intensa (n'hi ha algunes el dia 21, 25, 26 i següents) que la secció —tota una plana del diari— es convertí en plana monogràfica i amb el títol «Polèmica oberta sobre l'article de Manuel de Pedrolo», l'ocupà del 3 al 7 de desembre. Aleshores la redacció de l'«Avui» considerà el tema suficientment tractat, i pregà als lectors que no hi adrecessin més cartes.

Voldríem que tot plegat —articles d'opinió i cartes— contribuís a fer comprendre el fons de la polèmica, al marge de l'anècdota (ara ja llunyana) que la provocà. Fet i fet, darrera la «lectura de l'hoste» hi ha els mateixos arguments i les mateixes pors que en el debat clericalisme / anticlericalisme, o en l'altra polèmica, actualíssima, sobre la despenalització de l'avortament. Esperem haver-hi aportat el nostre gra de sorra.

J. V.

Una altra lectura de l'hoste

Trista, tristíssima visita... Potser algú pensa que no hauria de fer-me'n ressò, però per què no parlar-ne una mica si té incidències en la societat en la qual visc i que em preocupa pel seu conformisme? Per què he de callar quan la mateixa Església, per boca o ploma d'un dels seus alts dignataris, hi compromet tots els ciutadans en dir que la vinguda del dirigent espiritual de la catolicitat és una gràcia no tan sols per als creients, sinó també per als qui no creuen? Coneguda és l'afecció de l'Església a incloure indiferents, agnòstics i ateus entre els beneficiaris de la seva veritat des que les fogueres ja no són aconsellables...

El cap d'una Església inspirada en la humilitat i que predica les virtuts de la pobresa, ha passat (direu que és anècdota?) sumptuosament vestit (no sé si amb aquestes túniques fosforescents de què parlava la premsa) i desmesuradament escortat, ha despès cinquanta milions diaris i ha seleccionat (han seleccionat els seus agents) les ànimes que podrien atansar-se-li durant les grans celebracions. I, durant dies, hem assistit al desfermament de la lloança més eixelebrada davant els tòpics més reaccionaris del màxim representant d'una organització que mai no ha parat de frenar l'ansia de coneixements dels humans, que d'entrada sempre ha combatut les troballes científiques, com en dóna fe una llarga història de persecucions, i que s'ha oposat fermament a la llibertat d'expressió en condemnar, durant segles, obres i homes que no s'adherien als seus dogmes.

L'infal·lible no ens ha dit res, és clar, dels embolics financers del Vaticà ni dels epilegs sagnants que tenen algunes operacions el secret de les quals els fidels probablement no sabran mai; no ens ha dit res de maniobres obscures i d'inversions escassament evangèliques, però no s'ha estat pas d'alçar la seva veu contra el divorci, contra l'ús dels contraceptius, contra la despenalització de l'avortament, de segur perquè només la moral de la sofrença, del càstig, ajuda a conservar situacions de privilegi. Que ho digui, si no, la dona, aquesta dona que, pel cap baix, l'Església discrimina, subordina, ja des que el papa Linus, el segle primer, establia, segons és fama, que no podia entrar al temple amb el cap descobert; aquesta dona que continua «distingint» avui quan, derogat aquell costum, encara no pot accedir a un sacerdoci monopolitzat pel baró.

I, tanmateix, les dones forneixen el gran tou del ramat. Són sobretot elles les qui busquen consol prop del pastor que parla d'alliberaments d'ultratomba guanyats a través del sacrifici diari, de la repressió no tan sols de la carn, ans d'un món personal del qual la carn forma part sense que ho sigui tot. Hom es pregunta per què, però potser es podria suggerir, entre les respostes, que a la dona sempre se li ha fet més por amb l'excusa de protegir-la contra les seves febleses. És cert, l'Església no li ha parlat mai de Lilith, la primera companya d'Adam i contemporània seva, però l'ha atabalada amb els desvergonyiments de la segona, eixida d'una costella, d'aquesta Eva dels nostres pecats, dels dolços pecats de l'home, dels

quals tan sovint es vol que siguin els amargs pecats de la dona.

Hom diria que algú encara es venja, i anima els altres a venjar-se, de la puixança natural de la femella de l'espècie, la qual l'home tem des que una curiosa divinitat, degudament interpretada per l'Església, es girà contra allò que, se'ns diu, havia creat. Sempre serà un misteri (i si l'Església en té la clau gràcies a revelacions no fetes públiques, no ens la dóna) el perquè d'una facultat l'ús ple de la qual és penyorada per aquell mateix qui en feia do. Potser va semblar-li que era massa meravellosa, la joguina?

Cap misteri, però, no guanya el de l'amor que tantes vegades ha aconsellat d'emprar la violència física, empresonament, tortures i mort, contra els dissidents i, acabades les grans carnisseries amb la pèrdua del poder temporal de l'Església, ha fet que hom procurés complicar la vida de la «ovella esgarriada», no pas sempre pels seus costums, per la seva conducta, sinó perquè no anava a buscar-ne l'origen o la inspiració en cap poder sobrenatural, i en tenia prou amb la seva consciència d'home amant de la justícia, amb la seva dignitat de criatura pensant. Però, ai las!, el pensament és un crim quan no és ortodox, quan suscita la reflexió crítica i s'omple d'interrogants.

Allò que potser en podríem dir l'arrogància de l'Església és subterrània, sí, perquè es disfressa amb paraules de mansuetud, però es veu prou per poc que vulguis fixar-t'hi. Hauria estat un bon moment de fer-ho aquest viatge papal, quan els catòlics havien de formular preguntes i exigir respostes en lloc d'escoltar embadalits i aplaudir les monòtones retòriques del cap d'un Estat que, afegim encara, respecta els «drets» dels colonitzadors quan no es compromet sense reserves a favor dels oprimits, aquí unes nacions l'existència de les quals és regatejada i regateja qualsevol qui calla o t'obsequia amb quatre mots de cortesia quan pot parlar, i no ho fa.

Manuel de Pedrolo

Una «altra lectura» poc afortunada

es exageracions, extravagàncies o coses negatives que hagin pogut haver-hi en el viatge de Joan Pau II per terres hispàniques, crec que no justifiquen, ni de bon tros, la càustica invectiva contra l'Església catòlica que fa el senyor Manuel de Pedrolo en el seu article «Una altra lectura de l'hoste» de l'11 de novembre. ¿És molt demanar una mica més de seriositat i menys demagogia fàcil en qüestions religioses a alguns intel·lectuals de casa nostra? ¿És que qualsevol referència als assumptes de l'Església ha de venir inevitablement acompanyada de l'habitual memorial de greuges històrics? Davant aquestes polaritzacions tan radicals de les opinions, de caire més aviat pamfletari, no puc sinó envejar països com Anglaterra, on han pogut sorgir pensadors de la categoria d'un Arnold Toynbee, el gran filòsof de la història, que no era ni catòlic, ni tan sols creient, però que era escrupolosament respectuós amb països i institucions, perquè sabia prou bé que les coses històriques mai no són tan senzilles com semblen.

La conclusió que es desprèn de l'article del senyor Pedrolo no deixa lloc a dubtes: Si és cert el que ell diu, els qui, cada diumenge, professem en veu alta la nostra fe en «una santa Església catòlica i apostòlica» som una colla d'il·lusos recalitrants. Ell està en el seu dret de pensar-ho, però nosaltres també estem en el dret de protestar-ne. Si el que diu el senyor Pedrolo en el seu article fos *tota* la veritat, si la seva «altra lectura» fos la definitiva, un servidor de vostès ja faria temps que s'hauria esborrat de la llista dels fidels –perquè ser creient no vol dir ser un cretí–. Però afortunadament, el senyor Pedrolo només diu una part de la veritat –cosa que pot ser més perillosa que la mateixa mentida–.

Una altra conclusió que es desprèn de l'article del senyor Pedrolo, és que tots els mals que pateix la nostra humanitat són produïts per la perfídia de l'Església catòlica, i que el personatge que ha visitat el nostre país aquests dies és la mateixa personificació del cinisme institucionalitzat. Déu n'hi do! Qui li havia de dir, al polonès Karol Wojtyła, ex-minaire i resistent contra els nazis, que avui seria el cap visible de la més diabòlica i repressiva de totes les institucions que es fan i es desfan! Potser el senyor Pedrolo es fa ressò dels primers pares de l'Església, quan la defineixen com la *casta meretrix* (casta prostituta) per les connivències que llavors ja hi havia amb el poder civil? No ho crec pas, perquè després d'explicar-nos que l'Església sempre «ha combatut les troballes científiques», no ens puntualitza que les mateixes troballes científiques en principi combatudes, després han passat a formar part del patrimoni cultural defensat per la mateixa Església. Que, per exemple, la combatuda cultura pagana de Grècia i Roma fou salvada segles més tard als monestirs medievals. O bé que les doctrines dels «heretges» Copèrnic, Galileu, Bruno, Rousseau, Diderot, Voltaire, Marx, Engels, etc., més tard s'ensenyaran a les escoles confessionals.

El senyor Pedrolo diu també, referint-se a les paraules del Papa sobre el divorci, l'avortament i la contracepció, que «la moral de la sofrença, del càstig, ajuda a conservar situacions de privilegi.»

Potser sí, però no crec pas que una moral alternativa d'hedonisme i permissivitat absoluta es quedi curta quant als privilegis; i si no, pregunteu-ho als cacics de la indústria de la droga, del sexe i de la pornografia. I si filem prim, potser l'anomenada «moral de la sofrença i del càstig» pugui tenir encara un avantatge important: el de ser vàlida tant al llit conjugal, com al llit del moribund. I també vàlida a l'interior del si matern, perquè haig de dir pel cap baix que, el feminisme arborat del senyor Pedrolo, jo me'l prendria més seriosament si *també* defensés l'embrió del sexe femení quan les exigències del «alliberament femení» el condemnen a no poder esdevenir una futura «Eva dels nostres pecats».

El senyor Pedrolo diu finalment que «l'arrogància de l'Església és subterrània, perquè es disfressa amb paraules de mansuetud», cosa que «es veu prou per poc que vulguis fixar-t'hi». Davant d'això, ja només cal la pregunta irònica de Stalin sobre «quantes divisions té el Vaticà». O és que el senyor Pedrolo només considera lícita la «arrogància» dels qui tenen un bon coixí dissuasiu d'armes atòmiques i convencionals? Potser preferiria el misticisme armat d'un Khomeiny? Crec que aquí sí que l'ha vessada de valent. Perquè les «monòtones retòriques d'un cap d'Estat» –com ell qualifica, amb tan poc respecte com poca gràcia, els discursos de Joan Pau II– poden ser tan discutibles com es vulgui, però no hi ha cap dubte que són les paraules d'un home honrat, exposades amb valentia i dignitat, amb les credencials d'una vida difícil i entusiasta, en una pàtria encara més dissortada que la nostra, amb les ferides encara obertes d'un greu atemptat recent i amb una capacitat de treball i una voluntat que se situen molt més enllà de les extravagàncies i dels folklorismes de l'auditori i dels organitzadors. Només l'obcecació més pertinaç pot discutir a aquest home la seva qualitat de líder autèntic.

Trist, tristíssim, aquest ressentiment primari que escou tan poc a la categoria indiscutible d'un gran escriptor com és Manuel de Pedrolo. Com a català, tinc el dret i el deure de doldre-me'n.

Jordi Bassas i Ribalta

Una lectura crispada de «l'Hoste»

rist, tristíssim l'article d'un dels nostres millors literats, Manuel de Pedrolo, inserit en aquest diari dijous passat. Trist l'article, no pas la visita del Sant Pare. Quan a Montserrat, o a través de l'aparell de televisió, contemplàvem la fe i l'entusiasme de les multituds, ja endevinàvem que algun intel·lectual agnòstic sofria... Perquè diguem-ho: hi ha al món cap altra persona, fora del Sant Pare, que sigui capaç d'una convocatòria massiva i enardida com la que el món presencia en els viatges del successor de Pere? Breznev –ara difunt–, Reagan... Quin líder és capaç de commoure el poble en totes les latituds? Això fa pensar. Però no compremem que pugui irritar.

Sí, també la vinguda del Sant Pare pot ésser una gràcia per als no creients. Puix que, com deia Maragall, l'home no és un mineral; l'home pot redreçar-se, «convertir-se». I el Saulus d'ahir, perseguidor, pot esdevenir un sant Pau. I el maniqueu Agustí pot esdevenir un sant Agustí. I, a casa nostra, un Gaudí mofeta dels «missaires» podia tractar de «llanuts» els catòlics i després ésser home de missa diària. I tants! El Sagarra, verbigràcia, quan anava a mal borràs motivà la profecia del doctor Cardó: «Adéu, ex-catòlic i futur catòlic!». Així som els homes. Entre la intel·lectualitat catalana d'abans de la guerra, hi havia dotzenes d'agnòstics que, sense el sotrageig de cap visita papal, conegueren Jesucrist i el seguiren fins a la fi.

És llàstima que un intel·lectual encara esgrimeixi els tòpics de «fogueres», imaginàries «túniques fosforescents», fastuositats pròdigues, etc. No. Un intel·lectual ha d'aprofundir les coses i els fets. Simplement: Joan Pau II ha vingut a la nostra terra a predicar la doctrina del Crist. I el Crist és l'alfa i l'omega. Això és anar a fons. Les finances del Vaticà, la promoció de la dona, la defecció –en certs moments històrics– d'alguns cristians, no poden restar virtualitat a les promeses de Jesucrist.

No és lícit en matèria religiosa amagar el cap sota l'ala de convencionalismes o prejudicis. Un intel·lectual ha de saber distingir l'Església de Jesucrist, santa, i els viadors que la integren, amb tots els seus defectes i pecats. Com deia el pare Pire, Premi-Nobel de la Pau, cal que els cristians es poleixin per tal que, cristalls de Déu, deixin traspasar la llum. Això sí.

Al capdavant el sant pare ha vingut a donar als homes, sí, a tots, àdhuc als no creients, un sentit espiritual. I això ens fa molta falta. Puix que els nostres naturalismes i humanismes agafen desesperadament sentor de cadàvers. La frase és del pare Sertillanges. La humanitat s'enfonsa en la infàmia, en una covardia sense nom, d'ençà que, per boca de Nietzsche, va proclamar la mort de Déu. Al final de l'obra *Le Diable et le Bon Dieu*, Sartre fa dir a Goetz: «Ara comença el regne de l'home. Bon principi. Veus, Nasti, seré botxí i carnisser». Per això Saint-Exupéry, quan encara era ateu, deia que al món sols hi ha un problema: donar als homes un sentit espiritual. I això és el que ha vingut a fer el papa.

Els de la nostra generació, amic Pedrolo, que vam ser advocats a la guerra sense que nosaltres en tinguéssim la més mínima culpa, i vam haver de conèixer el camp de concentració, sabem el valor del sentit espiritual de la vida. No podem conformar-nos amb l'absurd filosòfic. Això sí que és trist, tristíssim. La fe, en canvi, produeix alegria. És el secret gegantesc del cristià. Ja ho deia el salmista.

I a la nostra edat, què voleu? Ens cal anar al gra, sobretot perquè no tenim gaire temps per a perdre. Cal afrontar la realitat de la vida. I la realitat, siguem sincers, és que intuïm que hi ha alguna cosa més que el pur materialisme. Donar un sentit espiritual a la nostra «edat madura» és saludable. Sobretot els qui coneixem les boires de la guerra, sabem que més enllà de la boira hi ha la llum indefectible.

A. Dalmau i Jover

Lectura trista

Senyor director del diari AVUI. És amb tristesa que he llegit l'allau de cartes al director, publicades al diari de la seva digna direcció, pertocants a l'article de Manuel de Pedrolo sobre la visita papal. És amb tristesa, dic, i uso el concepte més repetit en les dites cartes, car ha esperat, en va, unes altres cartes justificant o simplement explicant el dret de Pedrolo a expressar la seva opinió sobre uns fets humans que, com tots els fets humans, poden suscitar opinions diverses i, doncs, controvèrsia.

Em decideix a escriure aquesta carta, prou tardana, l'espera infructuosa d'unes altres respostes que donin a aquest diari -l'únic que tenim, promogut i fet possible amb l'aportació de ben diversa ideologia- la pluralitat ideològica que havia estat el seu propòsit inicial.

Dic que m'ha entristit, perquè m'ha recordat la cautela de tot escriptor català, i també espanyol, que el fa situar-se al marge de tot afer de l'Església i procura parlar tan poc com li és possible de l'estament militar. Una prudència acumulada de segles fa pròpies aquelles paraules de René Descartes, quan diu que és millor de no opinar sobre temes de religió, car és evident que amb la fe del carboner et pots salvar i, en canvi, si opines en contra de l'ortodòxia et poden cremar de viu en viu.

És molt simptomàtic i trist que en la nostra literatura no hi hagi, com a França, Itàlia o Anglaterra, una literatura catòlica, és a dir, una literatura combativament catòlica. És rar, raríssim de trobar en la nostra literatura algú que s'endinsi sense por en els laberints de la fe, de la crisi, de la conversió. Més val que no ens hi emboliquem, sembla que digui l'escriptor català, imitant el savi Descartes. M'atreveria a dir que una de les poques novel·les valentes en aquest sentit ha estat *Desitjada Sumatra* de Joan Gomis, que en publicar-se el 1973 va produir més perplexitat que altra cosa. No és gens difícil d'escatir el perquè d'aquesta prudència acumulada de segles. És clar que jo, ingènua de mi, em creia que, mort el franquisme, un vent de tolerància i respecte a les opinions dels altres esbandiria tots els recels, i és amb gran sorpresa que veig que no és així, car en la majoria d'aquestes cartes no s'intenta polemitzar amb Pedrolo, sinó fer escarafalls al fet que Pedrolo s'hagi atrevit a opinar de tal manera. No dubto de la

bona fe de l'epistolari, però, no se'ls ha acudit, als entristits lectors, que Pedrolo es deu haver quedat trist, molt trist, en veure que els seus arguments no produïen altres arguments sinó «santa indignació»? Recordo, en aquest sentit, una polèmica que es va produir a França. Cito de memòria: en un moment determinat François Mauriac va escriure que *El diable i el bon Déu*, l'obra teatral de Jean-Paul Sartre, l'havia ferit en la seva sensibilitat religiosa.

Sartre va contestar que no en dubtava, perquè a ell l'havia ferit en la seva sensibilitat agnòstica l'obra de teatre de Paul Claudel *La sabata de setí*. Creure que només té sensibilitat aquell qui creu en Déu i Santa Maria i està convençut que el papa és infal·lible, és un error greu, entre altres coses perquè és un error que engreixa la ceguesa i la petulància, actituds ben poc cristianes.

Molt sovint he estat en desacord amb les opinions de Pedrolo, que admiro com a escriptor i que respecto com a home d'una probitat exemplar. Sobretot quan Pedrolo parla de qüestions de política que, a mi, m'apassionen especialment, perquè crec en la salvació dels homes en aquesta vida i tinc pressa per assolir aquesta salvació, que m'és necessària per a mi i per als meus, però també imprescindiblement per a tota la Humanitat. Però mai no se m'ha acudit posar-me a plorar perquè Pedrolo ataquí homes i idees que a mi em semblen respectables i utilíssimes.

¿No s'adonen els indignats autors de les cartes que reclamen el silenci de Manuel de Pedrolo davant d'un fenomen tan públic com el viatge papal, i que en res, absolutament en res, no afectava la fe i l'esperança dels creients, que continuen, sense adonar-se'n, la síndrome del totalitarisme? No n'hi ha prou que les lleis proclamïn la diversitat dels sentiments religiosos i reclamin el respecte entre els homes, la tolerància cal exercir-la. I és trist, molt trist, que uns quants es creguin ungits i únics portadors de la dignitat humana.

I que consti que jo no he parlat del viatge del Sant Pare, car es veu que, en el fons, penso com Descartes.

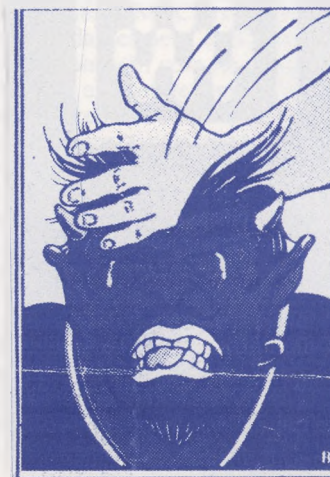
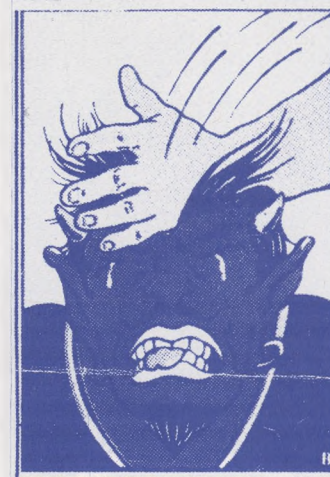
Maria Aurèlia Capmany

Entre besar mans i vessar llàgrimes

25-XII-82

Cap a mig matí del dia onze van començar les trucades telefòniques. El segon comunicant, que s'identificà, em digué que volia fer-me arribar el seu encoratjament abans no es desencadenessin les condemes que de segur em valdrien l'article que acabava de llegir, «Una altra lectura de l'hoste». Suposo que ni ell ni jo no prevèiem, però, que aviat dos llargs articles, signat l'un per Jordi Basas i l'altre per A. Dalmau Jover, tots dos contraris als meus punts de vista, ocuparien la segona pàgina de «Diàleg» de l'AVUI. No cal dir que, partidari com sóc del debat, em sembla molt bé, però vull afegir que em semblaria encara millor si en Basas no m'acusés de demagog. És sobretot això el que em mou a contestar i, posats a fer, a continuar el comentari sense cap afany d'exhaurir-lo. Quedaran moltes coses per a dir.

Si demagogia equival, diccionari en mà, a afalagar les multituds, se suposa que més que res, però no exclusivament, amb propòsits polítics, no acabo de veure a què treu cap atribuir-me aquest pecat quan difícilment es pot dir que hi hagi afalac en el fet de recordar algunes dades i avançar unes opinions tan legítimes com les de qualsevol altra persona, i que al capdavant deixen ben indiferent l'home del carrer si, com diuen algunes estadístiques, actualment tan sols un aproximadament disset per cent dels nostres ciutadans practiquen. I no em sortiu amb allò que la gent encara solen batejar els infants, casar-se davant un sacerdot i enterrar els morts cristianament; són funcions o cerimònies ara més socials que religioses que hom obeeix per inèrcia, per costum, per allò de «tothom ho fa». Un tothom, cert, que cada dia va baixant. Ben al contrari del que el

senyor Basas creu, en escriure l'article no tenia cap esperança, ni cap necessitat, de convèncer multituds; al capdavant està ben demostrat que no tinc ambicions polítiques de cap mena, que àdhuc refuso les que d'altres tenen per mi, i també, és clar, confio que no pertanyo a cap secta. Si demagògia hi ha en aquest afer, és la de l'Església que, mentre, ens diu, té vocació de pobresa i d'humilitat, distingeix els poderosos i és amb ells amb qui s'entén. Encara no hem oblidat, exemple pròxim, que el dictador Franco, culpable del desencadenament d'una guerra fratricida, seguida d'intents de genocidi, entrava al temple sota pal·li quan tot de desposseïts encara eren percaçats pels seus sicaris.

Entre aquests perseguits hi havia molts catalans, i alguns encara ho són avui (en aquest moment, quan escric, n'hi ha una colla de detinguts i, segons denúncies, víctimes de mals tractes), perquè no es conformen amb l'ocupació, amb una ocupació que el papa, vingut de terres on no ignoren aquests problemes i als quals se'ns diu que ell és sensible, autoritza i justifica amb les seves paraules quan ens qualifica de «región». N'hi ha que pretenen que no estava ben informat, però, deixant de banda que el seu deure, com el de qualsevol estadista que visita una altra contrada, és procurar-se aquesta informació, hi ha el fet que ha tingut prou contactes amb personalitats catalanes, entre elles el nostre honorable, per a estar al corrent. L'home que lluità contra els nazis, l'ex-minaire, queda prou enrera en la història personal de Karol Wojtyła, ascendit a dirigent de l'Església catòlica, tan enrera com el passat d'alguns revolucionaris que, en veure's les orelles, s'obliden dels seus orígens, dels seus afanys de joventut, i s'integren del tot a la societat que combatien.

M'alegra, en canvi, assabentar-me que Voltaire, Diderot, Marx i Engels i tants d'altres, són més o menys el nostre pa de cada dia a les escoles confessionals, i molt lamento que en els meus dies, quan a una escola confessional assistia, les manifestacions d'esperit volterrià, per exemple, fossin mal vistes i fins i tot castigades. Si ara se'ls estudia sense prejudicis, no desconfio pas de veure'ls incorporats al santoral. Mentrestant, potser l'Església ja haurà paït del tot el darwinisme. Fet i fet, és cert que, com escriu el senyor Basas, «més tard» molts científics incòmodes han estat reclamats o simplement acceptats. No crec que això, aquesta tardança a donar-los el vist-i-plau, sovint amb reserves, faci de l'Església una decidida defensora de la ciència. Les noves investigacions, els nous descobriments, s'han de defensar quan es troben en dificultats, no pas quan ja no queda més remei que dir amén si no vols quedar-te al marge. L'Església, moralment, ha preferit condemnar, com ens ho podrien contar, si tornessin entre nosaltres, un Cecco d'Ascoli, cremat de viu en viu perquè havia suggerit abans d'hora que la terra era rodona, un Vergil de Salzburg que, el segle vuitè, parlava dels antípodes, o un Thomas Campanella, torturat i durant vint-i-set anys empresonat perquè defensava les teories de Galileu, una altra víctima... La llista és llarga i us l'estalvio.

Podia haver-me esperat que, en parlar de la moral de la sofrença, del càstig, un catòlic veuria com a única alternativa, i, doncs, la meua, la droga, el sexe, la pornografia, perquè és «normal» que, per a l'Església, no n'hi hagi cap més. És una reacció automàtica: quan et mostres contrari a les mesures i a les lleis repressives, no és que defensis la llibertat, sinó el llibertinatge. És potser perquè tants papes hi han caigut, en aquest darrrer? Repasseu una mica les històries de Sergi III, de Joan XII, del seu fill, de Lleó VIII, de Pau II i de tants d'altres, per no dir res del cèlebre Borgia. Molts catòlics sembla que encara no hagin entès que tan sols són bones les lleis que, sense forçar ningú, permeten. No s'obliga ningú a divorciar-se, a usar contraceptius, a avortar, quan et mostres partidari de la llibertat de fer-ho. L'Església, en canvi, obliga i, com que no en té prou amb els adeptes, pressiona els infidels. Potser perquè en el clergat no hi ha dones?

Se'm culpa, oh troballa sublim!, de no defensar *també* (el subratllat és del senyor Basas) l'embrió femení, però potser hauria estat més pertinent dir només l'embrió si, pel que sembla, la vida sempre comença en femella i tan sols posteriorment, camí del canvi en fetus, pot decidir-se per la virilitat. Ja suposo que, si treia el

cap de la tomba, sant Tomàs es quedaria ben esbalaït. ¿No fou ell qui va escriure, i no sabem d'on treia la informació, que l'ànima s'incorpora als nens al cap de vint dies de la concepció, mentre que les nenes n'han d'esperar una cinquantena? Que lentes que són, carall! Més goig fa encara sant Agustí, aquest il·lustre convers que cita el senyor Dalmau i al qual deu esperar que, modestament, acabi fent companyia, quan explica, suposo que també amb coneixements de primera mà, que tots els humans tenen una ànima asexual i un cos sexual. La diferència entre l'home i la dona és que en l'home el cos reflecteix l'ànima, cosa que fa que sigui, el baró, la imatge de Déu en la seva plenitud; la dona, en canvi, és conflictiva en no reunir aquelles qualitats. D'aquestes especulacions, i ho comento de passada, sí que se'n diu anar al gra, com vol el senyor Dalmau. Al gra del mascle, sobra de dir-ho.

Un altre gra, però no pas de la mateixa naturalesa, és la insinuació d'en Basas quan em pregunta si *només* (subratllat meu) crec lícita l'arrogància dels posseïdors de material bèl·lic, convencional o no, o de místics armats com Khomeiny. De quina màniga de l'ha tret aquest només tan comprometedor, però encara més gratuït? Llegiu o rellegiu els meus articles, a veure si en algun lloc trobeu una paraula a favor dels poderosos d'aquest món. Si la hi descobriu, hi haurà premi! ¿Què volia, el senyor Basas, que m'entretingués amb russos i

americans fora de context si es tractava de l'Església, d'aquesta empresa tan aptament dirigida per un religiós professional i el seu consell d'administració en un doble vessant, material i espiritual?

Tot sigui dit sense aquesta irritació que em suposa el senyor Dalmau en recordar que ja pensava, mentre el papa era entre nosaltres i despertava tants fervors, que algun intel·lectual agnòstic sofria. Ah, si sabieu que en aquells moments estava llegint *La papessa Joana* del grec Emmanuel Rhoidis! Bé, jo, per la meua banda, puc imaginar-me el meu contraopinant amb el somriure als llavis mentre el seu pensament s'ocupava d'aquests irritats. Ah, com triomfava dels infeliços ateu i d'altres espècies aproximadament aberrants, aquesta Església i l'home que parla per ella, l'única persona, ens diu, que pot convocar tanta gentada arreu!... Sembla que al senyor Dalmau li ha passat per alt el factor espectacle que igualment, i en massa de vegades, atreu la gent a d'altres actes, des de les vingudes del dictador anys enrera, a les desfilades de les forces armades o algunes manifestacions de l'onze de setembre. És clar que no és a escala universal, perquè l'imperi eclesiàstic s'ha escampat com cap altre. I aleshores recordarem que l'Església catòlica gaudeix de l'avantatge d'haver pregonat les seves doctrines durant vint segles. En aquestes condicions, cal suposar que qualsevol altre producte també es «vendria» bé. Sobretot quan actuen aquelles forces que, com escrivia Lou Andreas-Salomé en un diari destinat a Paul Rée, són fonaments de la religió: la por, la feblesa i la cobdícia. Humà, massa humà, i que Nietzsche em perdoni.

S'insisteix, en aquest article, en els beneficis espirituals que el viatge papal pot haver significat àdhuc per als no creients. Pel que es veu, aquest «sentit espiritual» de què parla és una mena de patrimoni exclusiu dels catòlics, entre els quals no és estrany que es comptin tants amics entusiastes de la propietat privada. Els altres n'estem desproveïts i, per tant, som capaços de qualsevol salvatjada, com ho demostren, sembla (i

aquest cop ens estalviem Dostoievski) les paraules que l'articulista cita d'una obra teatral de Sartre, sense recordar que l'escriptor francès, no un dels seus personatges, puix que en té de tota mena, com qualsevol dramaturg i novel·lista, digué, referint-se a la seva persona, que la seva moral el privava de matar i que, si per atzar ho feia, no s'ho podria perdonar. Considerava que ho tenia més prohibit i tot que un catòlic, el qual pot alleujar el seu ànim en un confessor i ésser perdonat mitjançant penitència.

Ara, és clar, ¿qui fa cas de Sartre, si sempre va viure en pecat i, més que res, potser, en pecat carnal, aquella mena de pecat predilecte de l'Església i en el qual s'han especialitzat tants religiosos que, sempre amb el nas a la pudenda femenina, deixaren constància de la seva preocupació en tot de «manuals del confessor»? Montsenyor Bouvier, bisbe de Mans, sant Antoni Maria Claret, confessor que fou d'Isabel II, Louvel, vicari general del bisbat d'Evreux, el pare Debreyne, religiós de la Gran Trapa, el «padre» Sánchez, de deliciosa memòria, i més, molts més, tan severos els uns com els altres. Per què insistir? Acabem, potser provisionalment, amb una afirmació del senyor Dalmau que ens situa en un altre nivell.

«Crist és l'alfa i l'òmega», escriu, i em sembla que algú altre ja m'ho havia dit. No sé, però, que ningú ho hagi demostrat. També jo puc afirmar, sense demostrar-ho, que és la cara i la creu. O potser aquesta demostració seria més fàcil, si el Jesús històric existí tal com se'ns assegura. Si doneu un cop d'ull als Evangelis, veureu que tenia dues morals, la qual cosa, per a una sola persona, potser és massa. Ja sé, naturalment, que parlar de demostració, en aquests assumptes, no va enlloc; ho accepto, no caldria sinó, però també puc dir que sempre he trobat d'allò més curiosa, i suspecta, la idea d'un creador que ens fa intel·ligents per a no entendre i reserva la «veritat» a la creença i l'exclou de l'enteniment. A què devia destinar aquesta facultat? Llàstima no poder saber-ho, un dia, en aquesta sala d'espera immensa, i de construcció tardana, que deu ser el purgatori...

El senyor Dalmau opina que les finances del Vaticà, la promoció de la dona i altres afers semblants, tenen ben poca importància, i això em fa sospitar que té la sort de viure en un altre món, en el qual les immoralitats financeres són negligibles i la situació de la dona d'un interès secundari. Cap d'aquests accidents «no pot restar virtualitat a les promeses de Crist», ens ensenya. No és estrany que pensi així si abans, a propòsit de l'alfa i l'òmega, ja ens ha alligonat: «Això és anar a fons». Tan a fons, diria jo, que no hi arriba la llum. I a mi, per dir-ho figurativament, m'agrada gratar, però no tinc vocació de talp.

Manuel de Pedrolo

més suaus, encara que el contingut fos el mateix; però, la indignació —quan no és subproducte del ressentiment— mai no és estèril en el món de l'opinió feta pública, encara que no sigui un «sentiment polític», com deia Bismark. És molt còmode de ficar el dit a l'ull d'algú i queixar-nos perquè rondina; la coïssor d'un ull agredit sempre és dolorosa, i no s'hi val a raonar que la víctima tenia la vista dolenta. I en aquest punt cal que quedi ben clar que ni el senyor Dalmau Jover ni jo, vam ser els iniciadors de les «agressions oculars».

Per això, si alguna cosa jo retrauria a algun dels participants en la polèmica, és una certa manca de sentit de la reciprocitat. És molt natural i molt legítim que molts s'hagin sentit dolguts per les crítiques adreçades a Manuel de Pedrolo, i que en protestin amb tota la contundència que creguin oportuna. Però, d'això, no se'n deriva el dret d'exigir «tractes especials» envers la persona criticada i per ells defensada. Això no seria just, perquè no seria recíproc. En el meu article jo no exigia cap mena de «tracte especial» envers el papa o l'Església catòlica, sinó que demanava més objectivitat històrica en els judicis. Els termes del meu article eren durs —ho reconec—, però no pas més durs que els termes que jo intentava rebatre; la meua duresa podia resultar feridora, però no vulnerava el sentit de la reciprocitat; no hi havia ni «insult» ni «menyspreu», com alguns lectors han volgut entendre.

No vull perllongar la polèmica. Ja vaig tenir l'honor de ser replicat pel mateix Manuel de Pedrolo —delicadesa que mai no deixo d'agrair, al marge de les discrepàncies—, i ara seria prolix i inacabable d'establir un torn de contrarèpliques.

Jordi Basas i Ribalta
(Barcelona)

Il·lusió de recerca serena i constant

Les monges d'un convent barceloní protestaren, indignades, per la filípica de Manuel de Pedrolo contra el papa i l'Església, que motivà que Jordi Basas i Ribalta i el qui subscriu sortíssim en defensa llur (per la meua part, amb tant d'honor com migradesa). No us capfiqueu, germanes. No esdevindrà això tan deleteri com suposàveu. Verament és trist haver de llegir contumèlies i impropis fora de to contra allò que més estimem. Però tot serà per a bé, germanes. Hem de creure que el nostre contrincant va de bona fe i així exposa les seves «idees». Idees que nosaltres creiem equivocades totalment. I ara intentem, amb permís dels pacients lectors, duplicar.

No s'adona el nostre contraopinant que en la seva rèplica ha fet, naturalment sense pretendre-ho, tot i que l'apologètica avui no és moda, una apologia de l'Església? Presenta l'Esposa de Crist com amiga dels poderosos, obscurantista, piconadora d'infidels, opressora, condemnadora, amb alguns eclesiàstics llibertins i amb homes (nogensmenys que Sant Tomàs i Sant Agustí) que s'equivocaren en temes d'importància. I tots aquests defectes eclesials amb connotacions i ribets de «por, feblesa i cobdícia», maldant per a l'exclusivitat del «patrimoni espiritual», i amb religiosos severos —entre ells esmenta sant Antoni M. Claret— sobre els pecats carnals, i altres galindaines per l'estil. Presentada així l'Església, hom no comprèn com ha pogut subsistir dos mil anys. Puix que en tant de temps s'han esfondrat estrepitosament dotzenes d'imperis grànitics i organitzacions poderoses sense tantes màcules. Insinua, doncs, de Pedrolo, el gran miracle d'una supervivència humanament impossible. Evidentment, una malaltia mortal no pot conduir a un desenllaç de vida exuberant. És el cas que l'Església, execrada ferotgement, martiritzada cruelment, encara té una vitalitat extraordinària, tanta que el papa és l'home del món amb més poder de convocar les masses, les quals aplaudeixen el pontífex no pas, com pretén Pedrolo, per tractar-se d'un espectacle —que ho diguin els set mil joves que hagueren de suportar la pluja montserratina!— sinó perquè el poble veu en l'Església la defensora de l'espiritualitat i de la pau. Podriem dir amb Galilei: «Eppur si muove!». Ergo, l'Església ha d'ésser divina.

Manca de reciprocitat

7-XII-82

Com era de preveure, les posicions adoptades en aquesta polèmica sobre l'article de Manuel de Pedrolo, i les rèpliques, han estat en general apassionades. I no és que sigui un mal senyal, perquè sempre he cregut que les susceptibilitats ferides són les que al capdavant accionen el motor de la història, les que són fecundes i que donen mostra de la vitalitat d'un poble.

Hem cregut constatar que la gent —si més no, els lectors i col·laboradors de l'AVUI— mantenen un grau de fidelitat força acceptable a les persones concretes que ostenten un cert magisteri, sigui d'ordre intel·lectual, sigui d'ordre polític o d'ordre religiós. En una paraula, la gent encara és capaç de creure en algú, que en això rau la definició més autèntica de la *pistis* grega (en llatí *fides*, en català *fe*), més que no pas en la creença en veritats abstractes. Els catalans podem ser un «poble de descreguts» —com insinuava jo en un article anterior—, però sortosament encara no som un poble sense fe.

Fe i fidelitat tenen un origen comú, cosa que també ajuda, per altra banda, a la radicalització de les posicions. Reconec que, si avui l'anés a fer, és probable que els termes del meu article polèmic de rèplica serien

W. B. R. 1903

Faded, illegible text columns on the left side of the page, appearing as bleed-through from the reverse side.

Faded, illegible text columns on the right side of the page, appearing as bleed-through from the reverse side.

Agraïm al nostre contraopinant aquesta apologia. Creiem que ni Chateaubriand, amb el seu sil·logisme sobre la perfecció del cristianisme, arribà a colpir-nos tant.

Ja veieu on hem arribat tot comentant la lamentable i quilomètrica rèplica pedroloniana. Dues coses hi ha en ella que revolten el cor de l'home menys iniciat. Allò del «Jesús històric» dubitatiu. Fins on pot arribar l'obcecació i la lectura parcial *-d'un cop d'ull-* dels Evangelis! Si hom vol dissertar sobre un tema determinat, primerament cal documentar-se. Per parlar de Jesucrist, cal aprofundir en la lectura dels Evangelis.

Temps d'epístola

La quantitat de cartes, d'allau la qualifica el diari, que l'AVUI ha rebut arran de la publicació del meu article provocat per la visita papal, «Una altra lectura de l'hoste» i, en alguns casos, l'article que el seguí rèplica als escrits dels senyors Basas i Dalmau, permet de constatar que els creients són més inclinats a l'epístola que no pas els incrèduls; es podria interpretar pel costum que tenen d'escollar-ne. Una altra constatació que no m'atreveixo a trobar trista quan el riu de llàgrimes, en competició amb els aigües caiguts darrerament, ens arriba als genolls, és que alguns dels nostres catòlics tenen una idea singular de quina mena de fenòmens són l'ofensa, la llibertat d'expressió, la diversitat de parers que duu a la controvèrsia, al debat públic... De vegades sembla que s'han quedat a l'etapa del famós «contraste de pareceres» que no et deixava sortir del clos.

No vull culpar-los de res, amb risc d'afeixuguar-los la consciència, perquè si són com són i es manifesten com es manifesten, potser ho han d'agrair a una «instrucció» que sovint ha perjudicat qualsevol capacitat d'examen que un altre ambient formatiu podia haver afavorit o ajudar a desenvolupar; una facultat que, en certa mesura, tots tenim el deure de posar a contribució per a allò que en principi aprovem i que, com totes les coses humanes, es mou per contradiccions. Recordant unes paraules de Basarov, el personatge de Turgenev, diria que no hem d'acceptar cap principi de fe, cap autoritat, sense sotmetre'ls a una reflexió crítica. Em sembla (però també és possible que em faci il·lusions) que si fos catòlic seria el primer interessat a discutir i, si calia, a exposar la corrupció d'aquell missatge original en què es funda l'Església; voldria restituir-lo a la seva autenticitat, i empro aquest mot perquè, per a un catòlic, és autèntica la doctrina que, segons se'ns diu, predicà Jesús.

Parlant en termes generals, i deixant per tant gent a fora, no tan sols això no s'ha fet al nostre país, sinó que es va aprofitar la «ocasió» franquista per uniformar espiritualment els ciutadans. L'Església i els seus fidels més actius, i més de quatre cops prou agressius, estan acostumats a no trobar-se amb cap contradictor després de quaranta anys d'un catolicisme «oficial» que dictava normes de pensament i de conducta, d'obediència pràcticament obligatòria, i es captenia, doncs, amb un triomfalisme que feia víctimes; estan mal avesats al monopoli que no deixa viure la competència i no volen entendre que aquest silenci a què un «ordre espiritual» condemnava tots els qui no combregaven ni una vegada a l'any amb els seus principis, els priva ara d'avenir-se a debatre com cal fer-ho: argumentant. I, inevitablement, els inclina a creure que hi ha insult, o voluntat d'insult, en els qui pensen d'una altra manera.

Si el debat és un intercanvi de punts de vista, d'opinions, entre dos o més interlocutors, se suposa que els criteris antagònics defensats pels diferents dialogants parteixen d'uns fets si es tracta de matèries observables i que formen part d'allò que en diem la realitat, o segueixen un fil lògic si es refereixen a coses abstractes, i res de tot això no pot molestar.

Tampoc el to d'aquest diàleg no ha d'ésser obligadament com interessaria que fos als qui voldrien fins i tot

dictar-te com has d'obrir la boca (poc, no gaire o gens, mai del tot). Un debat no perd necessàriament la seva correcció si és menat amb fermesa, àdhuc amb duresa, ni perquè hom es valgui de la ironia, de l'humor, d'una certa causticitat. Si un per a mi lamentable esperit de gravetat que no deixa alçar gaires pesos de terra, fa algunes persones al·lèrgiques a aquells grans de sal o de pebre que són l'amaniment d'una relació civilitzada entre desavinguats, senyal que encara hem de revisar alguns conceptes.

El *off limits* del debat és la injúria i, si ho anem a veure, res no és tan ofensiu com pretendre contestar als arguments de l'adversari amb afirmacions de «validesa universal» que es repengen en dogmes, o sia, en proclamacions autoritàries que maten la llibertat d'expressió, car on hi ha principi d'autoritat, sigui d'on es vulgui que dimani, no queda espai per a controvèrsies, per a l'exercici de la intel·ligència. En canvi, en sobra per a unes estraolàries recomanacions destinades a salvar-te ni que només sigui per a una qüestió de gust, com expressa, citant unes paraules de l'Azaña, un corresponent que probablement s'escandalitzaria si jo, per la meua banda, li digués que confio que morirà inconfés i incombregat. Entendria que és un bon desig i no una amenaça per part d'un ateu? Ah, i pel que fa a l'antic líder de la Izquierda Republicana, em sembla força que no va dir Estat espanyol, sinó «Espanya», i si allí és afer de bon gust ser catòlic, potser no ho és tant a Catalunya; el bisbe Torras i Bages no era necessàriament un profeta.

Bé, la corda, que ací és la pàgina, s'acaba, i encara no us he agraït, com cal, a tots, aquest interès per a les coses espirituals que potser deu fer ballar el cap a la gent d'altres contrades més especialment místiques. Com podran, ara, continuar pensant i ocasionalment dient que els catalans només van darrera l'or (si no el porten a València) quan resulta que ens barallem per l'ànima i els seus anexos? És clar que, fet i fet, hi ha qui ho enfoca com un negoci que cal administrar i, caut, ho confia a les persones competents...

Manuel de Pedrolo

Des del trauma al quilometratge

23-XII-82

e vegades m'agrada caure en la temptació, si és atractiva. I ara m'ho sembla la de comentar encara, més breument que no voldria, algunes de les actituds que s'han manifestat al llarg de la polèmica si fa no fa religiosa, que la «Bústia» de l'AVUI donà per acabada, però de la qual han continuat arribant-me ressos tardans en forma de cartes que em són adreçades privadament. N'hi ha de tots colors, ja us podeu pensar. Una d'elles, per exemple, em diu (i una altra m'insinua) que en un moment de la meua vida, d'infant o d'adolescent cal suposar, amb tota probabilitat hi deu haver hagut un traumatisme psíquic que explica la meua posició d'incrèdul. Amb mots discrets se'm comunica, doncs, que pel fet de no creure en la doctrina catòlica, apostòlica i romana, són un anormal, un acomplexat que faria bé d'examinar-se a la recerca prometedora d'una ferida íntima que deu haver-se refugiat en algun racó del meu subconscient.

Sembla una acusació singularment bisbètica (calma, que no procedeix de bisbe!) si tenim en compte que, com saben molts agnòstics i molts ateus, sovint procosta de desfer-se d'un condicionament en el qual col·laboren pares i mestres i, de fet, tot el tou de la societat «correcta», espiritualment dirigida i controlada per l'Església des del bressol a la tomba. Que superar aquesta pressió angoixant i persistent sigui ben al contrari un alliberament del trauma amb què se'ns volia marcar per a tota la vida, no és acceptat pels qui s'hi pleguen. No crec pas que aquesta docilitat els faci jutges imparcials, encara que s'obstinin a pretendre que ho són. I encara caldria fer remarcar que si la normalitat és la conformació a una conducta, a unes idees, a unes regles majoritativament acceptades, anem en camí, si ja no hi som, que més anormal sigui ser catòlic que no pas refusar aquesta fe.

D'altres corresponsals pretenen argumentar contra unes raons que arguïa amb una descripció emocional dels seus estats d'ànima, de les seves «vivències» personals, de la seva manera d'experimentar la fe o de sentir, com escriu un d'ells, la presència viva de Déu dintre seu i, havent fet això, acaben confiant que han estat capaços de comunicar-me el seu pensament. És ben difícil que se n'hagin sortit quan és tan clar que algunes dimensions de la facultat de pensar no els interessaven gaire si només s'ocupen i es preocupen d'uns sentiments que, si bé poden ésser descrits, més o menys malament, no poden ser raonats. Formen part d'aquell contingut de desigs, d'il·lusions i d'esperances que tots guardem i que, pròpiament, no pertanyen al domini de la intel·ligència, amb la qual molts cops es troben en contradicció. Sé de catòlics que així ho reconeixen i que àdhuc han compartimentat la seva personalitat per tal d'evitar un conflicte del qual se'ls escapa la solució, però pel que es veu no falta mai el creient que vol acompanyar en un sol bloc el «creure» i l'«entendre», la fe i la comprensió, sense adonar-se que, si tenim fe en alguna cosa, és precisament perquè no ens la podem explicar; no hi apliquem, per tant, ni podem aplicar-hi, les diquem-ne regles del pensament.

Tot això és prou innocu, i potser també ho siguin les acusacions d'ignorància que, entre altres, em fa públicament el senyor Dalmau en escriure que «si hom vol dissertar d'un tema determinat, de primer cal documentar-se». És una mena d'acusació pietosa a què els catòlics són prou afeccionats quan un incrèdul entra en un camp en el qual volen pasturar sense que els destorbin. Si no fos així, a sant o a dimoni de què m'adreçaria aquestes paraules un home que no sap res ni de les meves competències ni de les meves curiositats i, en canvi, no ha contradit, fins ara, cap fet per mi exposat? Ja és prou curiós que per parlar amb coneixement de causa calgui aprofundir en els evangelis, o sia, en allò que diuen, abans de preguntar-se críticament, com caldria, quantes mans que es corregien l'una a l'altra van intervenir en aquests textos i en d'altres que a l'Església li semblà convenient de desar al prestatge dels apòcrifs, o quin valor documental poden tenir uns escrits redactats entre els anys setanta i cent deu a partir de fonts incertes. Pensem, per situar-nos, en el crèdit que ens mereixeria una relació de la setmana tràgica que elaborada avui, l'any 1982, es «documentés» únicament en narracions orals corrompudes per l'acció del temps en la memòria, i per les inevitables alteracions que sofreix qualsevol tradició en passar de boca en boca. És per això que al senyor Dalmau li «revolta el cor» el meu dubte quant al Jesús històric que ens serveix l'Església? Potser s'enquimeraria més si algú li recordava la «filiació» de Jesús, el qual ben bé podria procedir de Bacus i passar per Mitra, l'enviat de la llum que va néixer, ves quines casualitats, un 25 de desembre! Si cal, en podem parlar un altre dia.

Res no és tan curiós, però, com voler girar les idees com si fossin un mitjà, que és la maniobra amb la qual es vol convertir l'existència dues vegades mil·lenària del cristianisme en prova de la seva divinitat i fer, doncs, de mi, perquè he recordat aquella dilatada trajectòria en termes menys falaguers, un apòlogista d'aquest moviment religiós. Sense insistir que allò que dura sol durar sobretot per la seva intransigència i per una sàvia dosificació d'amenaçes i de promeses, podria fer observar que si el quilometratge és el criteri de la «veritat», fa molts més segles que roden i rutllen, per exemple, el budisme i l'hinduisme, una religió sense déu la primera i politeista la segona. Caldria convertir-s'hi?

LA BANYERA

1 MOVIMENT

I'ot home
que pensa
és un
ser corromput.

«Rousseau»

CARLITOS
PREFIERE
JUGAR,

MARINA BOSCH I TRIADÚ

75 anys

Lloc: Llar Pensionista

1. Sí, sí, molt. He tingut bona salut.
2. Sí, sí. Com més anys millor.
3. Ja ho crec, que val la pena! Agraïda de qui em va portar al món.
4. Por de perdre la salut. Perquè com que visc sola, és el problema que una tem.
5. Sí, ja ho crec.
6. El viure és amable, i anar passant la vida.
7. Sí, sí, és clar que sí.
8. És clar que té sentit, perquè he treballat molt i ho he fet amb alegria.
9. Tot l'Univers.
10. Sí, sí. Molt.

2 MOVIMENT

22.30. Després del
rés nocturn,
alguns pensaments
sobre el suïcidi.
23.00. Més pensaments
sobre el suïcidi.
24.00. Més pensaments.
Més. Sobre el suïcidi.
SUÏCIDI: Graciosíssima
pirueta, petit salt
mortal. Tot seguit, i
amb simpatia, dos o tres
passos virils per a afermar
la confiança.

sabor mágico

El gobernador se mostró entu-
siasta y, además de la pajarera,
restauró un cobertizo para que sir-
viera de hospital de pájaros.

y que los
prisioneros tuvieran pajaritos”.

IRENE FONT I SAUBI

45 anys

Lloc: La Caritat.

1. Sí, quan se saben agafar bé les coses. Estic a gust. No tinc problemes de cap classe. Tinc una bona família. És una felicitat.
2. Sí, tant com Déu vulgui.
3. Sí. Si un s'ho sap agafar bé. Hi ha persones que no s'ho agafen bé, i volen morir.
4. No.
Por de la foscor? No sé com dir-ho. Tranquil·la.
5. Sí, gràcies a Déu.
6. Bé. Per a mi és una felicitat. Si s'ho sap agafar bé. Bé.
7. Sí. Amb carinyo. Donant bons exemples. Saben estimar. El que Déu ens ensenya a nosaltres.
8. Em sembla que sí.
9. Tot.
10. Sí. «Podé» fa dotze anys que sóc a la cadira de rodes... Les coses per força no tenen profit. Han de ser de bona voluntat.

3 MOVIMENT

Ve cap a mi, flotant,
lleugera. Neta.
Em porta el meu cap,
que m'ha caigut.
El diposita
un altre cop
al seu lloc.
Jo sento una
gratitud immensa.
Tot és
com abans.

Si quiere que todo
manche sobre ruedas

La bañera veloz

Según los expertos, el tam-
tam decía: “Volveremos”.

JOSEP CASTANYER I CLOSELLS

72 anys.

Lloc: Llar Pensionista.

1. Sí, valga'm Déu. Som feliços, ací, fent el truc.
2. Oh, i tant com pugui. Això sens falta.
3. De moment sí, si hi ha salut.
4. No tinc por de res. L'única cosa que m'espanta, són les noies joves.
Por de l'obscuritat? No es pensa res, estàs bé.
5. Sí, això sí. Sí.
6. A la nostra edat és anar-lo passant tan bé com puguem. I ja està,
7. Sí, ja ho crec. A tothom. Si es pot fer un favor, fer-lo. I cap mal a ningú.
8. Ara de moment, no gaire, de sentit. Ja li queda poca cosa. A aquesta edat, quin sentit vol que tingui?
9. Estimo la natura, la vida, i tot això...
10. Sí. I encara ho sóc. I encara ho sóc.

VELOÇ

Trenca-closques.

Qüestionari

1. És feliç?
2. Té ganes de viure?
3. Val la pena viure?
4. Té por d'alguna cosa?
5. Creu en Déu, algun déu?
6. Què és el temps per a vostè?
7. Estima els altres?
8. La seva vida té sentit?
9. Què estima?
10. Ha estat feliç?

4 MOVIMENT

Les frases sobre l'esperança entre les quals és tan meravellós perdre's. (Viure en un projecte il·limitat).

LA "COMPANIA" MAS ATREVIDA

—Sí. Soy yo —

ÀNGELA RODERA

92 anys

Lloc: La Caritat.

1. Sí, prou, sóc molt feliç. Ja estem bé, aquí.
2. Tant com Déu vulgui, m'hi hauré d'estar. A aquesta edat no s'està gaire bé.
3. És clar que val la pena. Fa tants anys, que visc...
4. No tinc por de res, gràcies a Déu. No faig pas cap mal.
5. Sí, pare.
6. No ho sé.
7. Sí, ja ho crec que els estimo, a tothom.
8. Sempre. He anat passant la vida. La vida de pobra.
9. Anar passant la vida. Ja m'accontento.
10. Sí, sempre n'he estat, de feliç. Ja em conformo de les coses.

5 MOVIMENT

Les paraules que cal evitar.

De siempre, para siempre.

"¡Oh, sí! He sido herido y lo diré a cualquiera que desee escuchár. He visto de qué va el espectáculo y allí no hay nada más que conocer. Oh, he estado allí, he sido visto allí, lo he fingido, lo he soñado, lo he ideado". *The Celtic Soul Brothers.*

VICENTA CONDE IGLESIAS

75 anys

Lloc: La Caritat.

1. No. Aquí me tratan muy bien. No tengo queja. Me gustaría estar con mi hermana, pero no es posible.
2. Sí.
3. Bien, sí. Pero si he de estar así, no.
4. A veces, por la noche. Cuando alguien grita a mi lado. No estoy acostumbrada aún. ¿Miedo a la oscuridad?, no. Teniendo las puertas cerradas no tengo miedo.
5. Sí.
6. Ahora para mí no es nada. Una mujer soltera, sin su hermana, no es nada.
7. Los que se llevan bien. Los que no se llevan bien, no.
8. Yo creo que sí. Yo quiero mucho a la familia. Si me dan un desprecio, me lo cojo muy mal y nunca más los miro a la cara.
9. A Dios. A la familia. A las personas que hacen bien conmigo.
10. Sí. Antes, sí.

6 MOVIMENT

CARTA.

Benvolgut senyor, hi ha dues tonalitats de sentiments. Els grocs llimona i els anomenats del color de la peonia. És necessari, segons el nostre catàleg, la barreja al cinquanta, (50) per cent.

triunfo

Le asestaron veinticinco puñaladas. Al parecer,

los chicos de la muerte o

miles de pájaros heridos

RAMON SADURNÍ I MASDÉU

67 anys

Lloc: Llar Pensionista.

1. Sí. És clar que sóc feliç. Cap clar, les cames lleugeres... Tinc la dona viva...
2. Amb salut, sí. Ara, per haver-me d'estar en un llit o una poltrona bavejant...
3. Segons la situació de cadascú.
4. No, no tinc pas por que em segreguin. No tinc calés.
5. Sí.
6. El temps. Mira. És un calendari del qual cada dia treus un full. I al final t'adones que han passat 365 dies sense haver-te n'adonat.
7. Jo tinc proves. Xerraire, però amb proves. Ah, digueu que ofereixo els meus ulls, les meves còrnies a qui les pugui menester, quan em mori.
8. Home, em vaig casar, vaig tenir fills. Els fills m'han donat néts, i els néts, besnéts, i tots sense cap tara. D'això sí que n'estic content. D'haver vist quatre generacions.
9. Estimo tot el que sigui just.
10. Home, he passat desgràcies, com tothom... Estic molt content amb els fills, m'han donat moltes alegries.

LA BANYERA VELOÇ

Trenca-closques

7 MOVIMENT

Impossible viure amb honestedat i sense fingir honestedat igualment impossible viure.

"Jim ha hecho un trabajo regalando el whisky

Norbert explica que "intentamos ponernos en contacto

MARGARIDA CLAVAGUERA I SERRAT
84 anys

Lloc: La Caritat.

1. Mai no havia estat tan bé com ara. Voldria ser més jove, per viure més anys.
2. Molt. No me l'havia passada mai tan bé com ara.
3. Sí.
4. No. Només tinc por del dolor. A vegades sento molt de dolor. Jo tinc família. A vegades em vénen a veure.
5. Sí. Valga'm Déu. Ja ho crec, que sí.
6. Jo, el temps el trobo molt «maco».
7. Verge!, massa.
8. La meua vida, tota la vida que he treballat al camp i a la fàbrica.
9. Tot. Estimo el bestiar. Estimo la gent. Ho estimo tot. Només he de fer que veure un home coix, que ja sento llàstima.
10. Tota la vida.

8 MOVIMENT

El crim més gran és l'homicidi?

Hay cosas que no se hacen por dinero.

PERE CASALPRIM I VERDAGUER

69 anys

Lloc: Llar Pensionista.

1. Sí. Si ara no ho fos, malament. No tinc cap maldecap.
2. Com ara, ja pots tirar amunt, perquè sóc valent com una penya.
3. Sí, ara cobres el «retiro». Està bé.
4. Cap. Bé, allò de dir, si el dia que et moris patiràs gaire.
5. Sí.
6. Tranquil·litat i anar tirant. Anar passant els dies bé.
7. Sí, jo estimo. Jo sí que tinc una amistat, i l'aprecio molt.
8. Sí.
9. Estimo els fills, la dona, estimo molt. Ja m'agradaria, de no estimar tant.
10. He passat de tot. De jove les vaig passar molt negres. Vaig haver de patir tota la guerra. Les havia passades molt negres.

9 MOVIMENT

Em llanço a l'escala. Obro la porta del carrer. Salto a l'exterior. La busco. Ara sé que l'estimo. Prenc un taxi. Anem a tota velocitat. Dos minuts. Llavors la veig al final del passatge. I crido: Atura't, amor meu. No tinc prou cèntims per a pagar el taxi. Li ho demano a ella i em dona els diners. Li prego que torni a l'habitació. M'agenollo, l'agafo pels braços. Ella ha de cedir.

sabor

"No hay futuro, pero por favor, con nata".

CARME LLAGOSTERA I PUJOL

60 anys.

Lloc: La Caritat (visitant els malalts)

1. Sí.
2. Ja ho crec. Com més anys millor.
3. Sí, val la pena. Per a mi, sí.
4. Estar malalta. És l'única cosa de què tinc por. D'estar malalta.
5. Sí, això sí. M'ho van ensenyar de petita i encara ho vaig continuant.
6. És bonic, el temps. Quant més temps tens, més bonic és.
7. Sí, faig tot el bé que puc en la gent.
8. Sí, sóc soltera, eh?, però per a mi sí que té sentit.
9. Tot. Tot m'agrada i tot ho estimo. El que estimo més, són els malalts.
10. Sí.

LA BANYERA VELOÇ

Trenca-closques

10 MOVIMENT

Recordo el primer dia que vaig intentar morir-me. I el segon. També recordo el segon dia que vaig intentar morir-me.

A dos pasos

"Lo que trato de hacer ahora es castigar mi cuerpo, castigar el cuerpo para creer en el alma, castigaré mi cuerpo hasta creer en mi alma". *Until I Believe In My Soul.*

11 MOVIMENT

Aquest és el nostre llit. La nostra habitació. Nosaltres. Aquí hi posarem una taula. Hem de netejar tot això. És necessari. Comprarem un silló. Serà per a tots dos. Tots dos asseguts en el silló. Jo en els teus genolls. Estarem bé. Sortirem al carrer. Serà la tranquil.litat.

Saber vivir.

"Soy un jugador. Me aguarda una caja de pino, pero todavía no sé cuándo la ocuparé. Eso está en las manos del destino".

el prisionero Jim

12 MOVIMENT

Ens tenim a nosaltres. Podem tocar-nos. Unir-nos contra l'angoixa, no sentir tanta angoixa. Em cosiré els mitjons. Tu em cosiràs la camisa mentre jo llegeixo el diari. Que tot sembli normal.

El futuro en sus manos.

Busca y captura

13 I ÚLTIM MOVIMENT

He de cuidar-me. Demà començaré a cuidar-me. Vull viure el més possible.

Alcanzar la cumbre...

Antonio le contestó: "Yo estaba una tarde pintando en el campo un crepúsculo y, de pronto, creí ver en el cielo una mano que escribía: '¡has hecho bien!'".

"Viejo: ¿puedo sentarme aquí y aprender hoy? Escucharé cuanto digas. No me iré". *Old.*

Questionari

1. És feliç?
2. Té ganes de viure?
3. Val la pena viure?
4. Té por d'alguna cosa?
5. Creu en Déu, algun déu?
6. Què és el temps per a vostè?
7. Estima els altres?
8. La seva via té sentit?
9. Què estima?
10. Ha estat feliç?

ÀNGELA COROMINA I PALOMER

81 anys.

Lloc: Llar Pensionista.

1. És clar que ho sóc. De la meua manera, sí. En el món, només no és feliç el qui no vol. La felicitat s'ha de saber fer.
2. Sí, però ara ja s'acaba, la vida.
3. Jo, per mi, sí.
4. Només de caure, perquè tot sovint caic. Si tinc por de la foscor? No, perquè no m'hi estic pas mai, en la foscor.
5. És clar que sí. Ens ho han ensenyat.
6. El temps no és res. Passa volant. És això, la vida. Per a la gent que hem treballat, és un moment.
7. És clar que estimo. Només faltaria!
8. És clar que té sentit. Hem viscut la guerra. Hem fet moltes coses. Se'n podria fer un llibre, amb tot el que hem viscut.
9. Tot el que ens mereix estimació. Tot el que té valor, ho estimo. I la gent que s'ho mereixen. I la natura.
10. Sí. És clar que sí.

CATALINA BERGA I XUCLÀ

74 anys

Lloc: Llar Pensionista.

1. Sí, molt.
2. Tantes com vulgui. L'única cosa que em fa por, és haver-me de morir, i s'ha de fer.
3. Sí, sempre hi ha ocasió de fer algun bé.
4. De patir a l'hora de morir.
5. Sí, tota la vida hi he cregut. M'ho han ensenyat.
6. El temps és molt bonic. Per a mi, ha estat molt bonic.
7. Sí, ja ho crec, que sí.
8. Sí, he fet tot el que he pogut per a donar sentit a la vida.
9. Tots els familiars. Els fills, l'home, els amics.
10. Sí. He tingut molt bona companyia, i he estat molt feliç.

LLETRA PETITA

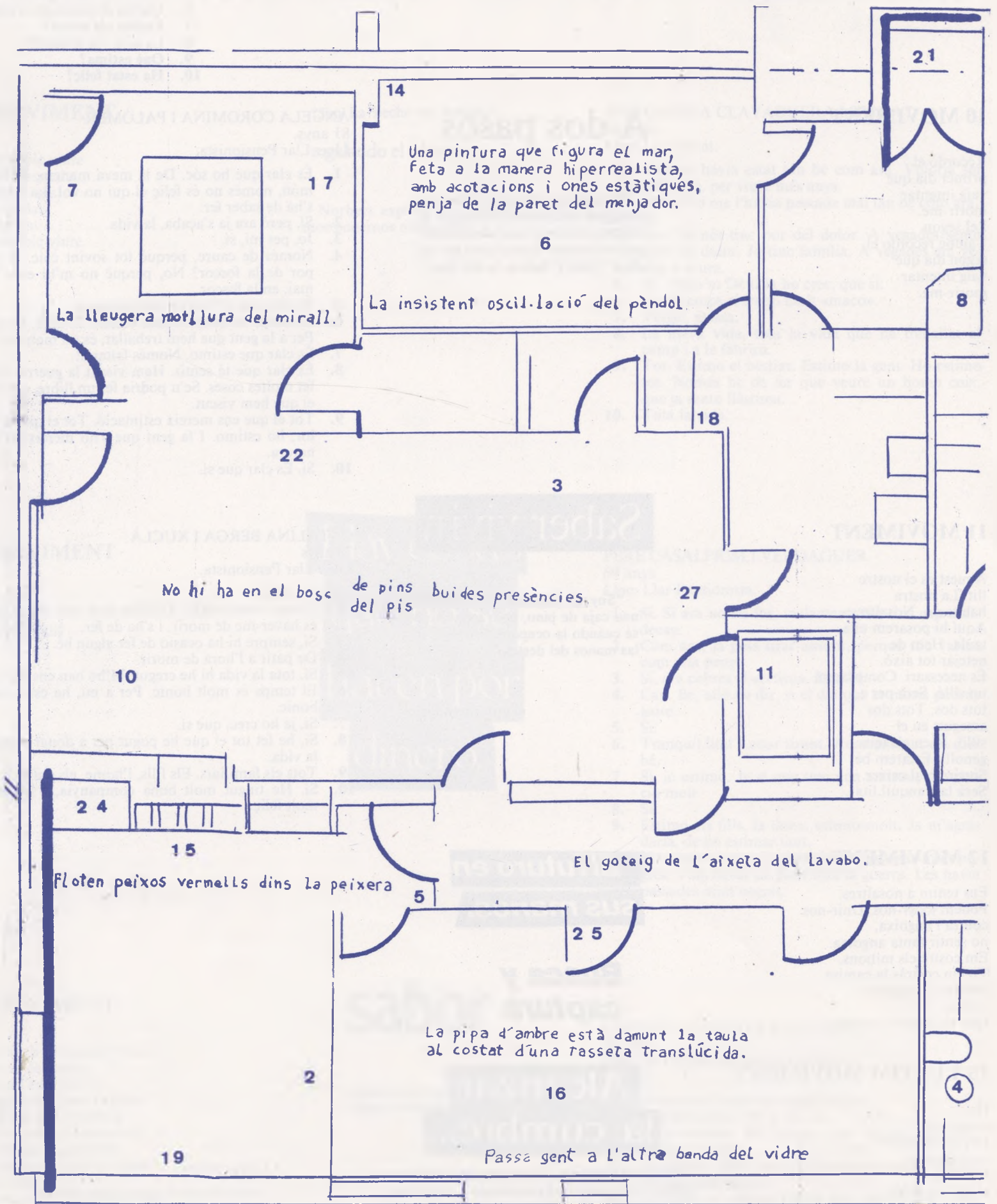
Les entrevistes que aci es presenten són arbitràries, no representatives i amb bona fe.

Els acudits compostos amb retalls de premsa, són i signifiquen només el que són i signifiquen.

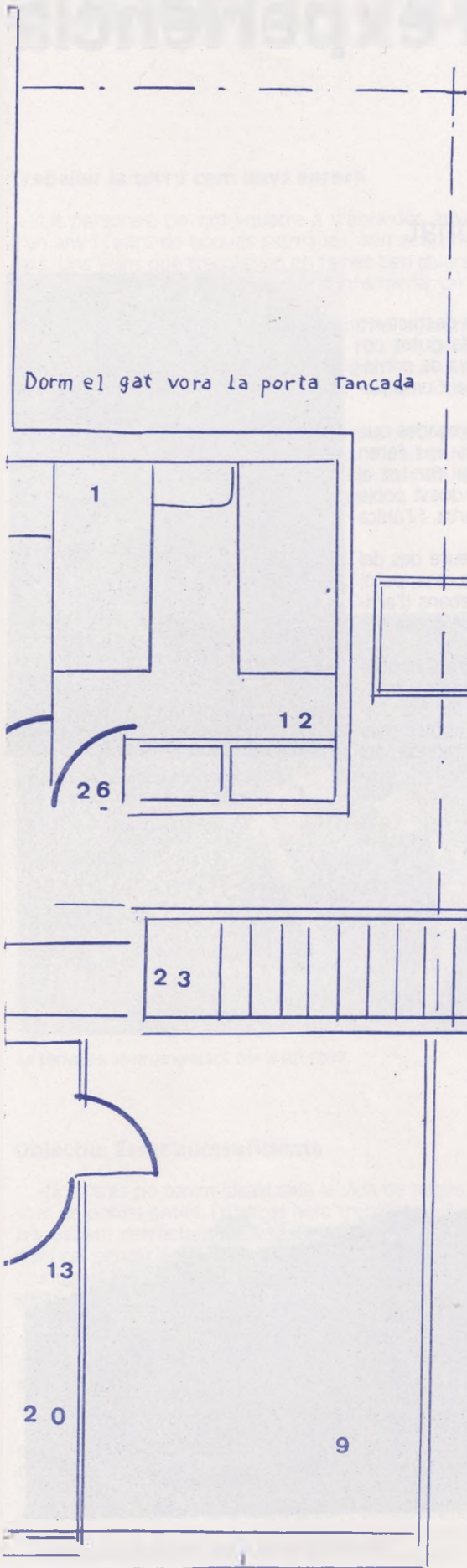
Els MOVIMENTS són literatura.

FRANCESC RODRIGUEZ

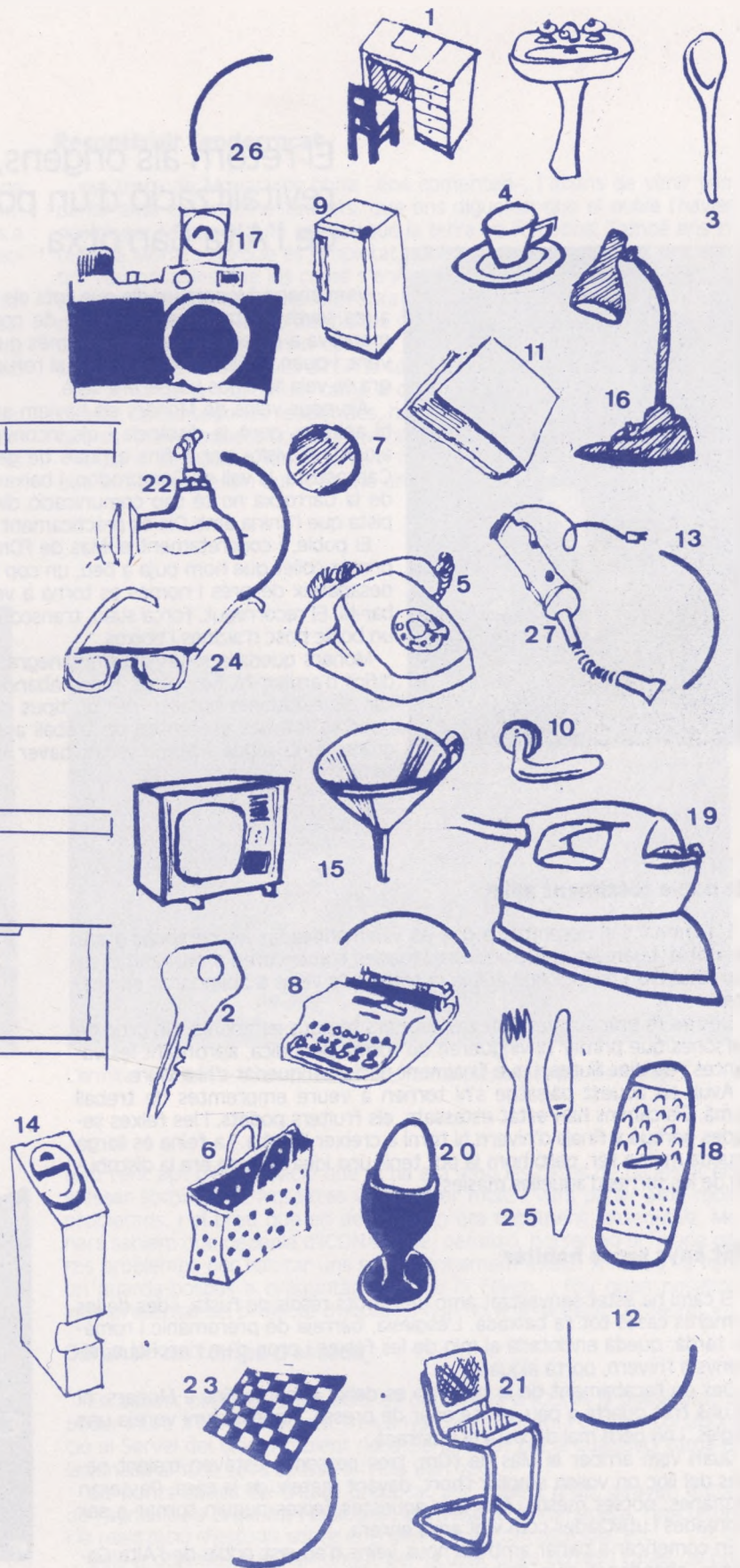
Vora la cruïlla dels tres carrers, lletres fluorescentes, "Restaurant Gall Dindi", Identitat dels mots

i les imatges repetidament, s'apaguen, s'encenen. Batec lluminós o signe del tedi?

Dorm el gat vora la porta tancada

Silenciosa al. lusió al meu jo.
Omple la cambra un escampall de cossos.

Muntatge gràfic
realitzat per:

NARCÍS SELLAS
MARCEL DALMAU

Monars, una experiència

El retorn als orígens, o la revitalització d'un poble abandonat de l'Alta Garrotxa.

Vam anar a Monars un dia que tots els diaris de Barcelona destacaven a les seves portades, que el grau de contaminació d'aquella ciutat començava a ésser alarmant. El dia, més que d'hivern, semblava de primavera, i quan enfilàrem la pista cap al refugi de «La figuera», el Coma Negra es veia lluminós i el cel era serè.

Als nous veïns de Monars els havíem assegurat diverses vegades que hi aniríem, però la distància i els inconvenients del trajecte ens feren ajornar la visita per a fins a finals de gener. Per anar-hi cal fer tot el Capsacosta, la vall de Camprodon, i baixar primer a Beget. Aquest poble de la Garrotxa no té cap comunicació directa amb la comarca, i l'única pista que l'uniria amb Oix és pràcticament intransitable.

El poble, i concretament el Mas de l'Om, es comença a veure des del primer collet que hom puja a peu, un cop es deixa la pista. La casa, però, desapareix després i només es torna a veure pocs metres abans d'arribar-hi. El recorregut, força suau, transcorre per un corriol que passa per un bonic bosc d'alzines i boixos.

Monars queda a recés del Comanegra, en un racó de l'Alta Garrotxa difícil d'arribar-hi. Les cases foren abandonades fa una vintena d'anys, car els estadants optaren per un tipus de vida més segur. Els fills d'aquestes famílies preferiren un treball assalariat, i viure en pobles més grans, amb aigua i llum, sense haver de dependre dels capricis del temps.

L'hort i els conreus es tornen a fer allà on eren abans.

Un poble totalment aïllat

L'aïllament i el desempar a què es veien abocades les persones grans del poble, quan algunes d'aquestes masies començaren a deshabitar-se, fou l'inici d'un procés que obligà la resta dels veïns a abandonar els masos.

Des de fa pràcticament un any, Monars té nous estadants. Un grup de persones que primer hi vingueren de forma periòdica, aprofitant les vacances i els dies lliures, i que finalment decidiren quedar-s'hi a viure.

Avui, en aquest paisatge s'hi tornen a veure empremtes de treball humà. Els camins han estat estassats, els fruiters podats, i les feixes segades perquè a finals d'hivern hi torni a créixer l'herba. La feina és llarga i queda molt a fer, però hom ja pot tenir una idea de com era la distribució de les terres d'aquelles masies.

Vint anys sense habitar

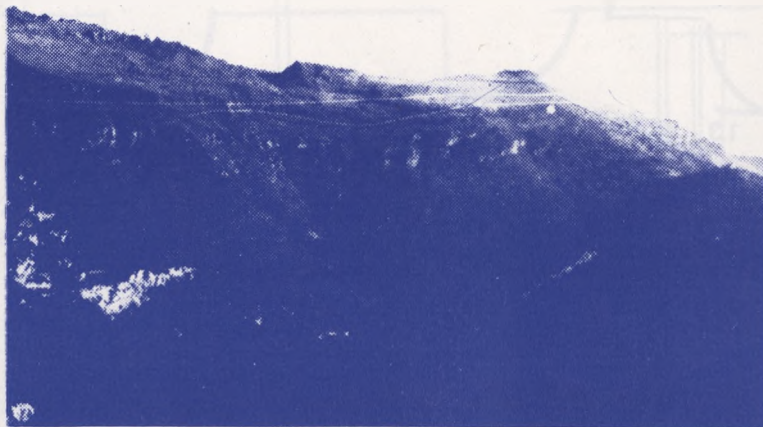
El camí ha estat senyalitzat amb uns petits rètols de fusta, i des de les primeres cases tot fa baixada. L'església, barreja de preromànic i romànic tardà, queda enclotada al mig de les feixes i prop d'un rierol que, almenys a l'hivern, porta aigua.

Des de l'acabament de la pista on es deixa el cotxe fins a Monars, hi ha uns tres quarts a peu, sense anar de pressa. Aquest camí voreja uns cingles, i no perd mai de vista el Bestracà.

Quan vam arribar al Mas de l'Om, tres persones estaven traient pedres del lloc on volien ampliar l'hort, davant mateix de la casa. Passaran setmanes, potser mesos, fins que aquestes feixes puguin tornar a ser conreades i utilitzades com vint anys enrera.

En començar a parlar amb els nous veïns d'aquest poble de l'Alta Garrotxa, abandonat com d'altres, des de feia temps, una pregunta ens crida l'atenció: per què Monars, precisament?

«Nosaltres coneixem força l'Alta Garrotxa —ens explicaren—, i quan vam decidir quedar-nos-hi a viure, hi havia dos llocs que ens agradaven de forma preferent: Monars i Ribelles. La idea de viure aïllats, l'inconvenient del transport, no ens espanten, perquè precisament buscàvem un lloc com aquest. En un principi volguérem acostumar-nos-hi de mica en mica, i hi anàvem venint periòdicament fins que vam estar totalment decidits.»

Monars és situat al peu mateix del Bassegoda.

agrícola i humana

Treballar la terra com anys enrera

Vuit persones, de vint-i-quatre a trenta-dos anys, i dues nenes, l'una d'un any i l'altra de poques setmanes, són actualment els veïns de Monars. Uns veïns que treballaven en feines ben diverses, des de mestres a un forner, passant per una auxiliar d'infermeria, un farmacèutic i un tècnic agrícola.

«Quan vam decidir venir a Monars ens ho jugàrem tot a una sola carta. Deixar la feina –alguns la teníem fixa– fou una decisió en la qual tots sabíem que ens podíem enganxar els dits, si això ens sortia malament. Vam arribar ja fa un grapat de mesos, i volem intentar de subsistir amb el nostre propi treball.»

L'objectiu de venir a viure a muntanya, però, era una idea que havien anat treballant des de feia molt temps. En un principi passaren una llarga temporada a Serinyà, però les condicions de la casa i de les terres feien difícil la subsistència de tots pegats.

La llenya es va arreglant per a tot l'any.

Objectiu: Ésser autosuficients

«Nosaltres no tenim idealitzada la vida de pagès, ni de bon tros. Molts som de pobles petits, i d'altres hem treballat en feines temporals agrícoles. Sabem perfectament les dificultats que hi ha, i que perquè la terra doni cal pensar fort. Això no ens fa cap por, al contrari, volem viure a muntanya i ens agradaria poder-nos abastar, si no totalment, si en gran part.»

Mentre estem parlant, els gossos comencen a bordar. Aixequem el cap i veiem, a l'altra vessant de feixes, dues persones que estan fotografiant l'ermita. S'hi queden uns deu minuts, i se'n tornen pel mateix lloc per on han vingut. En aquestes solituds, els gossos fan una vigilància imprescindible.

«Abans d'arribar, vam estar un quant temps fent un projecte de les necessitats més bàsiques –ens diuen– que hauríem de cobrir, com el cas del transport, de l'aigua, de les eines per a treballar la terra, etc. Potser si haguéssim estat menys de vuit persones no hauríem començat el projecte, perquè hi ha molta feina a fer i es necessiten molts de braços. Els qui tenien una feina temporal foren els qui es traslladaren primer a viure a Monars, els altres ho feren a l'estiu, una vegada havien acabat la feina a les escoles o als llocs on treballaven.»

El fet de viure en un lloc aïllat, on només es pot anar a peu, ha marcat el ritme del treball el qual, degut al transport, ha estat lent en molts aspectes. Per exemple: les portes i finestres, els sacs de sorra per a fer obres, els mobles, etc., tot s'ha hagut de transportar a pes de braços o amb una euga.

Reconstruir l'enderrocat

«La terra de Monars és bona –ens comenten–, i abans de venir vam parlar amb els antics estadants, que ens digueren que el poble l'havien deixat per l'aïllament, no pas perquè la terra no fos bona. També ens interessà Monars perquè és propietat pública, i com a ciutadans, ens sentim responsables que les cases s'enrunin, i creiem que tenim el dret i el deure d'arreglar-les. L'Alta Garrotxa s'ha despoblat molt i és trist veure com, després dels anys, de moltes cases només queden quatre parets. Cal que la gent que tenen cases a la muntanya les arrendin a d'altres persones que voldrien viure-hi i no tenen feina a ciutat.»

El tema de la fugida del camp a ciutat, de la idealització de la vida a pagès i de les segones residències, ha donat peu a parlar de l'especulació que es fa amb aquest tipus de vivenda.

«Abans de venir a Monars, vam córrer molt buscant masos i terres que ens permetessin dur a terme una experiència semblant a la que es-

L'ermita i els masos, es distribueixen de forma escalonada per les feixes.

tem fent ací. L'especulació que hi ha ara amb les cases de pagès, arriba a ésser sorprenent. Nosaltres vam córrer molt, i vam parlar amb molts propietaris, i el preu que en demanaven era totalment inasequible. Monars sabem que depenia d'ICONA i que, per això, potser no hi hauria gaires problemes per habitar uns masos totalment aïllats. A l'estiu va venir un guarda-boscós a preguntar-nos què hi fèiem, i fou quan nosaltres vam presentar un projecte d'actuació que no ens ha estat contestat.»

Garantir un temps d'estada,

En aquest projecte d'actuació, es demanava a ICONA la possibilitat de poder viure a Monars durant tres anys com a mínim, i oferien col·laboració al Servei del Medi Ambient de la Generalitat per a qualsevol tasca relacionada amb la seva estada a l'Alta Garrotxa.

Els punts bàsics del treball proposat per aquest grup, giraven entorn de l'agricultura orgànica i biològica, la investigació ramadera, l'apicultura, i la realització d'estudis sobre energies dolces, climatologia, etc.

Dels problemes que han tingut per ocupar unes terres i cases de propietat pública, abandonades des de feia molts anys, ells mateixos ens en parlen.

«A ICONA hi ha gent que tenen més bona predisposició que d'altres –ens expliquen–. A finals d'estiu va venir el guarda-boscós i ens va dir que al cap de vuit dies havíem de marxar. Vam investigar d'on venia la causa d'això, i ens assabentàrem que una persona havia influït directament en el Departament de Cultura perquè va trobar al riu una ampolla nostra, que era un antídote contra les picades d'escurçons, i es pensà que

era droga. Total, que quan creïem que tot estava solucionat, va pujar la Guàrdia Civil i uns representants del Servei del Medi Ambient de la Generalitat, i ens van precintar una casa. Per precintar-la, posaren un candau a la porta que nosaltres havíem instal·lat mesos enrera».

Les amenaces de desallotjament, però, han continuat, i el guarda-boscós els ha tornats a avisar que els desallotjarien. Segurament que els responsables d'ICONA es pensaven que marxarien un cop l'estiu s'hagués acabat, i ara es comencen a preocupar perquè veuen que la cosa podria anar de veritat.

L'economia és comunitària

L'economia és totalment col·lectiva, i tots ells comparteixen les despeses i els ingressos del mateix pressupost. Les previsions inicials han quedat curtes, i els diners que en un principi havien previst gastar en un any, han estat insuficients.

«Com a mínim, si tinguéssim un permís d'estada de tres anys, el suficient per a demanar un crèdit agrícola, hauriem pogut destinar diners a la compra de bestiar o a d'altres necessitats. Per a nosaltres, subsistir amb els productes de la terra és bàsic. De moment, per poder solucionar el problema econòmic, alguns farem treballs temporals. Hem establert un torn rotatiu per a anar a collir olives, pomes, o llogar-nos en altres feines per l'estil.»

Una altra vessant en què s'han proposat de treballar, és en la de caire pedagògic, a través de la col·laboració amb escoles, grups excursionistes, etc.

«Ens hem posat en contacte amb escoles i amb alguns centres excursionistes de la comarca, perquè sàpiguen què estem fent. Hem arreglat una habitació al Mas Mitjà, que podrà ésser utilitzada pels excursionistes com a refugi. A la llarga voldríem que, quan tot plegat fos més ben arreglat, a Monars hi poguessin venir grups de mainada, i que alguna d'aquestes cases pogués ésser utilitzada com a granja - escola, on els nans poguessin fer excursions, conèixer la fauna i la flora, familiaritzar-se amb el paisatge, etc. Per a això cal una infraestructura, i hem de mirar d'aconseguir-la de mica en mica.»

De moment, els nous veïns de Monars han començat a donar-se a conèixer, dins i fora de la comarca, mitjançant projeccions audiovisuals i presentacions de muntatges elaborats per ells mateixos. Per ara, d'empenya no els en falta pas, i amb una petita ajuda —com podria ésser assegurar-los-hi l'estada sense més problemes— en aquest poble s'hi podrien fer miracles. El miracle de revitalitzar unes terres oblidades de tot-hom, com si el temps no hagués passat.

No hi ha distinció de sexes a l'hora de cavar l'hort.

Text i fotos: ISABEL JUANOLA

VOTA

DIU

SI ESTIMES
LA VIDA

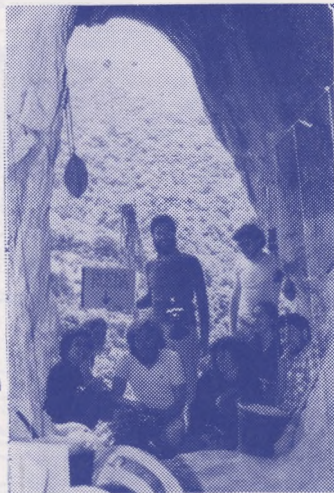
EL TREBALL ARQUEOLÒGIC DEL CENT-VINT GROUP EN OBJECTIUS I PLANTEJAMENTS

El Cent-Vint Group neix la primavera de l'any 1981, quan uns quants arqueòlegs, posant en crisi el tipus de funcionament existent en les investigacions arqueològiques, es proposen la formació d'un grup autogestionari, responent amb l'aplicació d'una concepció i un plantejament diferents del treball.

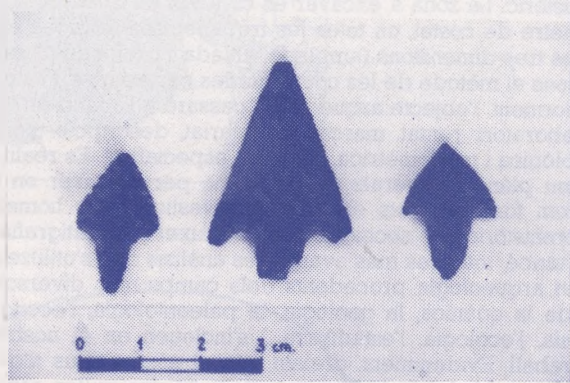
Dins el grup, tot el treball es realitza i discuteix conjuntament. Des dels primers moments de l'excavació fins a l'elaboració dels resultats finals, passant per tots els treballs intermedis, tot és fet per les mateixes persones, tot l'equip. No hi ha direcció. D'aquesta manera, encara que tots els membres siguin necessaris per al bon funcionament del grup, cap no és imprescindible.

Actualment, en arqueologia s'estan generalitzant els treballs multidisciplinaris o interdisciplinaris, i hom pren aquesta relació de disciplines com a principal innovació metodològica, i com a raonament de l'existència de l'equip. És evident que durant tot el procés no tots fem la mateixa feina; dins aquest mateix nivell de divisió de feines situem, el Cent-Vint Group, la divisió interdisciplinària. Cada un dels membres, a més d'ésser arqueòleg, és especialista en un aspecte diferent (palinologia, antracologia, antropologia física...), i en realitza les anàlisis concretes. Aquesta separació existeix, perquè així com les altres feines pot realitzar-les espontàniament un membre o un altre, en aquestes tècniques, per la seva complexa metodologia, és més pràctic que cada membre treballi sempre en la mateixa; això no implica cap divisió en el treball.

La concessió del primer permís d'excavació a la Cova 120 l'any 1981, ens permet de posar en pràctica els nostres plantejaments. A partir d'aquí pensem iniciar un estudi global del poblament prehistòric a les valls de Sadernes, amb l'excavació dels principals jaciments de la zona. Coincideixen diversos factors que ens fan més favorable un treball a la comarca de la Garrotxa, i la vinculació amb el Museu d'Olot.

Per la nostra organització del treball, però, topem amb dificultats d'ordre legal. Actualment, la normativa vigent de la Generalitat referent a la sollicitud dels permisos d'excavació, preveu que obligatòriament una excavació sigui dirigida per un nombre de persones no superior a tres. Evidentment no preveu, i va en contra del funcionament d'un vertader equip, entès tal com l'exposem aquí.

L'any 1981 fou l'any que sollicitàrem el nostre primer permís d'excavació, i el primer any que la normativa i concessió passà a dependre de la Generalitat. Demanàrem el permís proposant el nostre model; se'ns denegà llevat que figurés com a dirigit per tres persones. Des de llavors, burocràticament, cada any hi anem posant de manera rotativa tres noms i proposem, alhora, d'enviar la sollicitud de la revisió de la normativa. Creiem que si el nostre grup existeix en la realitat, també ha d'existir legalment.

En aquests moments no coneixem, a Catalunya, cap més grup que funcioni amb uns plantejaments i uns objectius semblants als nostres. En la realitat, les formes d'organització del treball creiem que formarien un ventall que aniria des del que no pot ni anomenar-se equip, fins als qui, treballant en grup, queden totalment limitats com a equip, perquè des de les responsabilitats de l'excavació fins a les conclusions, no és tot compartit de forma directa per tots els qui hi treballen.

Pel que fa a la qüestió econòmica, la nostra situació és igualment precària que la de la majoria d'excavacions catalanes. La subvenció arriba únicament per a pagar el material que s'utilitza, i els àpats d'una part dels dies que hom hi treballa. A part, cada membre realitza l'anàlisi de la seva especialitat i, per tant, la feina es fa de franc.

La Cova 120 és un enterrament col·lectiu amb ritus de cremació. Aquest ritual, del qual ignorem a què es devia, devia haver tingut lloc en una època situada entre el Neolític Final i el Bronze Mitjà (4.500-3.150 abans d'ara).

Metodològicament, el treball que efectuem en el jaciment no difereix substancialment del que s'aplica normalment en l'excavació de qualsevol jaciment prehistòric. La zona a excavar es divideix en quadres d'1 metre de costat, on totes les troballes són situades en les tres dimensions (amplada, alçada i profunditat) segons el mètode de les coordenades cartesianes. Posteriorment, l'objecte arqueològic passarà a l'anàlisi en el laboratori: rentat, marcat, inventariat, descripció morfològica i morfomètrica, i estudi - especialista. Es realitzen plànols generals del jaciment, per conèixer on i com foren deixats els diferents vestigis pels homes prehistòrics, i seccions per conèixer l'estratigrafia. També, totes les més avançades anàlisis que s'utilitzen en arqueologia procedents dels camps més diversos (de la química, la geologia, la paleontologia, l'economia, l'ecologia, l'estadística...) s'inclouen en el nostre treball. Evidentment, creiem que el nostre tipus d'organització del treball repercuteix en una millor comprensió i interpretació del jaciment.

Estem ben segurs que l'actual model d'organització del treball en arqueologia, passa per un moment de franca decadència (els pressupostos destinats a excavacions arqueològiques es mantenen estables, mentre que cada any hi ha més necessitats i més arqueòlegs amb ganes de participació directa en els treballs arqueològics). Sovint es parla, des de l'Administració, de la necessitat d'ajudar els equips. Creiem que si un equip no s'entén com acabem d'exposar, el que es fa és amagar la mateixa concepció sota una paraula diferent; els equips no han d'ésser creats, sinó que han de sorgir des de la base.

PROPERAMENT EXTRA MIQUEL MARTÍ I POL

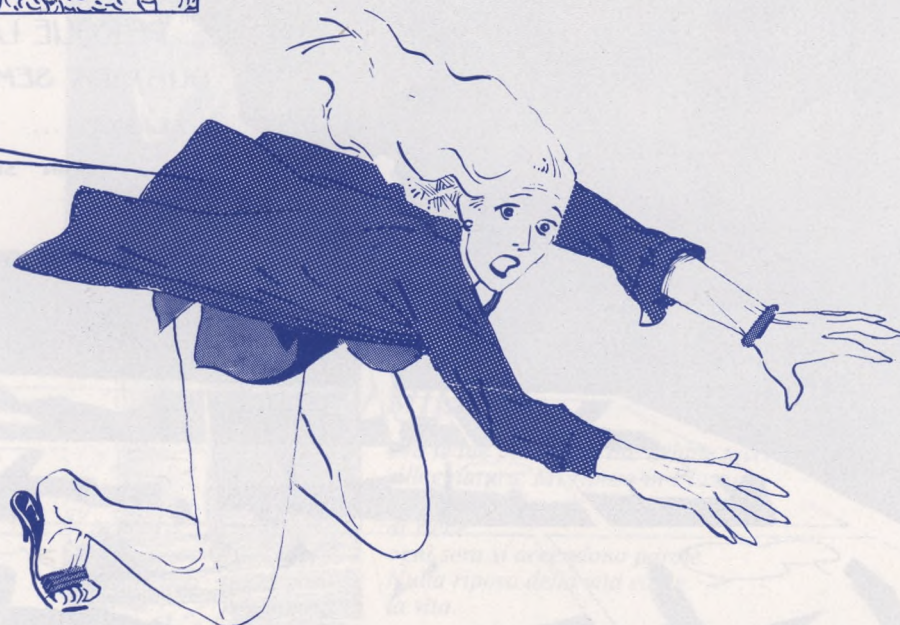
HEI TU, PER CASUALITAT HAS VIST UN COMPANYY MEU QUE TREBALLA DE PERSONATGE ? ... EP !, PERDONA ... NO, ... TAMPOC .

COM DIUS ? ... AH, NO! JO TREBALLA AMB LA MÚSICA . NOMÉS PASSAVA PER ...

HEIII ! QUE FAS ? PER TA MARE, NO GIRIS EL FULL ! ...

TU QUE ETS
"GILIPOLLAS" O QUÈ?

Poemes d'Umberto Saba

HIVERN

*De nit, hivern calamitós. Apartes
un xic els transparents, i mires. Vibren
els teus cabells salvatges i la joia
fa dilatar de sobte els teus ulls negres;
perquè allò que tu has vist –era una imatge
de quan el món s'acabarà– et conforta
intimament el cor, el rescabala.*

*Un home s'aventura per un llac
de gel, dessota una làmpada torta.*

(De «Parole», 1933-34)

BOCA

*La boca
que va posar per primer cop
el rosa de l'aurora en els meus llavis,
encara
en tendres pensaments n'obtinge aroma.*

*Oh boca adolescent, boca estimada,
que deies mots ardits i eres
tan dolça a les besades.*

(De «Ultime cose», 1935-1943)

MILÀ

*Entre les pedres i la boira teves
sóc de vacances. Reposo a la plaça
del Duomo. On en comptes
d'estrelles
s'hi encenen cada vespre les paraules.
Res no ens descansa tant de viure com
la vida.*

(De «Parole», 1933-34)

Umberto Saba (Umberto Poli, 1883-1957) ocupa dins la poesia italiana d'aquest segle una posició central i marginal alhora, que s'explica en part per circumstàncies biogràfiques (nascut a Trieste, ciutat sempre una mica aïllada dins el conjunt italià, i que aleshores encara pertanyia a l'Imperi austro-hongarès, al bilingüisme ambiental entre el dialecte italià i l'alemany s'hi afegí de forma encara més determinant el paper de la seva dida eslovena, Peppa Sabaz –d'on «Saba»–, la seva formació literària autodidacta li proporcionà uns models aparentment superats formalment i l'inclinà cap a l'autobiografisme i a un «melodramatisme» molt particular) que fan que aparegui inicialment molt distanciat de les formes de poesia més valuoses dels seus contemporanis (tot i que els poetes de «La Voce», un Montale o un Ungaretti, són dels primers a remarcar la seva qualitat). La seva poesia, que ens meravella per la seva capacitat de parlar de la pròpia vida i de les relacions amb els altres i amb l'entorn amb tota nitidesa i força emotiva (i que concorda perfectament amb l'italià tan essencial i lípid que utilitza, i amb l'ús d'artificis retòrics aparentment elementals), s'ha anat aplegant al llarg dels anys en un únic volum, **Il Canzoniere** (edició completa pòstuma del 1961). La resta de la seva obra comprèn una extraordinària novel·la inacabada, **Ernesto**, 1975, un recull de **Prose** i dos volums epistolars, (**Il vecchio e il giovane**, 1965, i **Amicizia**, 1976). La breu mostra que n'ofereixo, no pretén ser representativa.

INVERNO

*È notte, inverno rovinoso. Un poco,
sollevi le tendine, e guardi. Vibrano
i tuoi capelli selvaggi, la gioia
ti dilata improvvisa l'occhio nero;
che quello che hai veduto –era un'immagine
della fine del mondo– ti conforta
l'intimo cuore, lo fa caldo e pago.*

*Un uomo si avventura per un lago
di ghiaccio, sotto una lampada storta.*

BOCCA

*La bocca
che prima mise
alle mie labbra il rosa dell'aurora,
ancora
in bei pensieri ne sconto il profumo.*

*O bocca fanciullesca, bocca cara,
che dicevi parole ardite ed eri
così dolce a baciare.*

MILANO

*Fra le tue pietre e le tue nebbie jaccio
villeggiatura. Mi riposo in Piazza
del Duomo. Invece
di stelle
ogni sera si accendono parole.
Nulla riposa della vita come
la vita.*

MEDITERRÀNIA

*Penso una mar llunyana, un port, ocultes
les vies d'aquell port; un cop vaig ser-hi
com ara sóc aquí, que als déus les mans
aixeco suplicant, que no em castiguin
amb l'última victòria que abomino
(però el cor, delicat, a penes mana);*

*penso fosca sirena
-besos, ebrietat, deliri- penso
en el trist llit d'on Ulisses es lleva.*

(De «Mediterranee», 1946)

FLORENCIA

*Per abraçar el poeta Montale
-és generosa la seva tristesa-
em trobo a la ciutat que em fou tan cara.
Es com si cada pedra que el peu petja
fos el meu cor, el meu dolor d'un dia.
Però ara cap recança. Veiem néixer
-constel·lació diversa- una altra edat*

(De «Parole», 1933-34)

ULISSES

*Vaig navegar durant la joventut
tota la costa dàlmata. Illots
a flor d'ona emergien (algun rar
ocell s'hi estava a vigilar les preses),
coberts d'algues, lliscants, tan bells al sol
com guarnits de maragdes. I quan l'alta
marea i la nit els amagaven,
veles a sotavent, els bandejàvem
per fugir-ne la insídia. Avui
d'aquella terra de ningú vull fer-ne
el regne meu. El port encén per d'altres
tots els seus llums. A mi m'empeny al marge
l'indomat esperit, el dolorós
amor que encara sento per la vida.*

(De «Mediterranee», 1946)

LLOC ESTIMAT

*Vam córrer amunt i avall tota la tarda rera
d'un lloc on fer de dues vides una.
Pertot la vida adversa, adulta, sorollosa,
amençant la nostra joventesa.
Però arribats aquí, on encara els grills canten,
quant de silenci sota aquesta lluna.*

(De «Ultime cose», 1935-43)

MEDITERRANEA

*Penso un mare lontano, un porto, ascose
vie di quel porto; quale un giorno v'ero
e qui oggi sono, che agli dèi le palme
supplice levo, non punirmi vogliono
di un'ultima vittoria che depreco
(ma il cuore, per dolcezza, regge appena);*

*penso cupa sirena
-baci, ebbrezza, delirio-; penso Ulisse
che si leva laggiù di un triste letto.*

FIRENZE

*Per abbracciare il poeta Montale
-generosa è la sua tristezza- sono
nella città che mi fu cara. È come
se ogni pietra che il piede batte fosse
il mio cuore, il mio male
di un tempo. Ma non ho rimpianti. Nasce
-altra costellazione- un'altra età.*

ULISSE

*Nella mia giovinezza ho navigato
lungo le coste dalmate. Isolotti
a fior d'onda emergevano, ove raro
un uccello sostava intento a prede,
coperti d'alghe, scivolosi, al sole
belli come smeraldi. Quando l'alta
marea e la notte li annullava, vele
sottovento sbandavano più al largo,
per fuggire l'insidia. Oggi il mio regno
è quella terra di nessuno. Il porto
accende ad altri i suoi lumi; me al largo
sospinge ancora il non domato spirito,
a della vita il doloroso amore.*

CARO LUOGO

*Vagammo tutto il pomeriggio in cerca
d'un luogo a fare di due vite una.
Rumorosa la vita, adulta, ostile,
minacciava la nostra giovinezza.
Ma qui giunto ove ancor cantano i grilli,
quanto silenzio sotto questa luna.*

0336 - 63760

CAMP D'APRENTATGE A OLOT

La idea ha vingut del Gabinet d'Ordenació Educativa pertanyent a la Direcció General d'Ensenyament Primari de la Generalitat, l'objectiu del qual és millorar la qualitat de l'ensenyament. El Gabinet ha creat dos serveis: **Els Centres de Recursos Pedagògics**, nuclis de coordinació entre els diferents mestres a nivell de comarca, per tal d'intercanviar material, oferir recursos i activitats, i promoure trobades de mestres, sempre a nivell comarcal.

El segon servei és **Els Camps d'Aprenentatge**, camps de treball destinats a totes les escoles d'arreu de Catalunya (específicament per al cicle superior d'EGB), per tal que els nens puguin adquirir coneixements en el mateix terreny, i en les diferents comarques que integren el territori català. Ja n'hi ha dos que funcionen: el de Tarragona, dedicat més a la part històrica i turística, i el del Delta de l'Ebre, dedicat més a la part del medi natural.

Aquest segon servei és el que ja comença a rutllar, encara de manera no pública, sinó a nivell de muntatge, a la Garrotxa. De moment es basa en dos temes d'estudi: el vulcanisme, i la concentració parcel·laria de la Vall d'En Bas, encara que més endavant es podria ampliar amb altres temes de tipus històric, industrial i artístic.

L'equipament d'aquest centre serà òptim: material d'oficina (màquines d'escriure, fotocopiadora, multico-pista...), material tècnic (vídeo, projectors de diapositives i pel·lícules, cambres de fotografiar, de filmar, ràdio-cassette...), i material documental (biblioteca amb llibres de la comarca, revistes, publicacions...).

Aquest Camp serà instal·lat a l'Escola Llar, ja que aquest centre disposa de la infraestructura adequada.

Quant al personal que farà funcionar el Camp d'Aprenentatge, aquest serà format per:

-Un mestre-responsable, en la persona de Jordi Espadale.

-Personal docent, especialitzat en Natura i Història.

-Animadors de temps lliure.

El Camp d'Aprenentatge de la Garrotxa podria estar enllestit a finals d'aquest curs escolar, però el que és segur és que en el curs 1983-84 ja funcionarà, i esperem que a ple rendiment.

CLOENDA DEL CONGRÉS DE CULTURA POPULAR:

El passat mes de desembre, a Girona, es clausurà el Congrés de Cultura Popular i/o Tradicional, el qual feia ja un any que existia i que s'inicià al Palau de Congressos de Barcelona. Amb l'edició de dos llibres, es donaven a conèixer totes les ponències i els treballs que s'havien anat presentant al llarg de tot l'any en els diferents àmbits.

L'assistència fou molt nombrosa durant els dos dies i mig que durà la cloenda del Congrés. La idea expressada més comuna a tots els debats, i ja a tall de conclusions, fou la de continuar el treball que s'havia començat, amb ajut de la Generalitat tant en l'aspecte econòmic com en el material.

Una de les pors més generalitzades era, i suposo que encara ho és, que no quedés tot plegat en unes jornades de bona voluntat, sinó que fossin el comença-

ment d'una gran tasca de recollida, investigació i posterior divulgació, dels materials que s'anessin treballant.

Va semblar que per part de la Generalitat, i en boca del conseller Max Cahner, present el dissabte al matí, les conclusions que se'n traïen les tindrien en compte. També «s'ha de continuar aquest treball i trobar la manera de fer-hi participar tot el poble català.»

Un dels temes més interessants de la taula rodona, i potser el més desitjat per tothom, fou el de «la necessitat de crear una institució dedicada a arxiu de documentació i recerca de la cultura popular.» Per encetar el tema, Modest Reixach donà a conèixer els resultats d'una enquesta realitzada a Europa, de com una colla de països tenen solucionat aquest aspecte. Com ha d'ésser, el Centre? Quin és el paper de l'Administració en relació amb aquest Centre?

El debat començà amb unes premisses que llançà Llorenç Prat, membre de l'Institut Català d'Antropologia, acceptades per tothom:

-Autonomia del Centre, i professionalitat de la gent que hi treballi.

-Prou ampli perquè s'hi pugui encabir tot el que ja existeix.

-Treball de recerca per tal d'anar nodrint el Centre.

-També ha d'ésser un Centre ben delimitat, i no crear grans carcasses.

-Hi ha d'haver un equilibri entre estudiosos i gent que apliquen la Cultura Popular.

-Que la institució sigui un Centre de coordinació de persones que treballen en el mateix camp.

-Que hi hagi informació bibliogràfica i documental.

En el tema de si descentralitzar el Centre o no, hi hagueren opinions diverses, igual que quan es parlà de si el Centre havia d'ésser oficial o fundació.

Al llarg del debat es palesaren, per part dels Congressistes, les ganes de prendre's aquesta iniciativa de manera seriosa, i de començar ja a treballar-hi. Ara, caldrà veure com respondran els organismes oficials.

JORNADES SOBRE MUNICIPIS I EDUCACIÓ

S'està elaborant un projecte sobre unes jornades entorn a municipis i educació, les quals s'haurien de portar a terme abans de les eleccions municipals, previstes per a principis de maig. La finalitat d'aquestes jornades és triple:

a) Explicar públicament la realitat dels serveis educatius de la zona, fent un balanç del seu funcionament i perspectives de futur de cada un d'ells.

b) Exposar tots aquells projectes de nova creació de serveis: educador de carrer, centre obert, escola de natura...

(a i b: anàlisi de la situació administrativa i laboral. Lligam institucional, formes de contractació, pressupostos, competències...).

c) necessitat d'un lligam institucional a partir dels Ajuntaments. Creació d'un I.M.E. (Institut Municipal d'Educació).

En la preparació d'aquest projecte hi participaran: el Servei Socio-Psicopedagògic de la Mancomunitat de la Garrotxa, el Grup d'Ensenyants de la Garrotxa, l'Escola d'Adults d'Olot, els responsables dels grups d'esplai de l'Ajuntament d'Olot, i el coordinador dels

campes de treball de la Generalitat. Així com es compta amb una ajuda econòmica que hauria de venir de l'Ajuntament d'Olot, de l'ICE de l'Autònoma de Barcelona, i de la Diputació provincial.

Aquestes jornades van adreçades especialment als professionals vinculats al camp educatiu, als claustres de les diferents escoles, a les A.P.S.S., a les AA. VV., als ajuntaments, així com també als diferents grups polítics que participin en les eleccions municipals.

En aquestes jornades, a més de presentar-hi cada grup un «dossier» amb les activitats que desenrotlla, el seu marc de treball, el treball fet fins ara, i una valoració de criteris de cara al futur i la seva projecció, hi haurà cinc xerrades o debats:

1.- Debat per part de partits polítics i/o Ajuntaments, per explicar les seves opcions en política educativa municipal.

2.- Exposició i posterior debat d'algunes experiències en el camp educatiu portades a terme en diferents municipis.

3.- Exposició del funcionament dels diferents serveis educatius existents a la Garrotxa. Línia de treball, com s'han iniciat administrativament les actuals condicions laborals...

4.- Exposició dels nous serveis a crear.

5.- Conclusió a partir de tot allò que s'ha exposat. S'hi podria fer una taula rodona amb representació política dels partits que es presentin a les eleccions.

El lloc on es faran aquestes jornades encara no és segur, però podria ser el Saló de Descans del Teatre Principal, un lloc adient per a les xerrades, així com els locals del Centre Excursionista per a les exposicions informatives.

Els premis «Tasis-Torrent», de premsa comarcal de Catalunya, instituits per la Diputació de Barcelona, en la seva segona edició, el desembre passat, atorgaren a Gra de Fajol el premi a la millor revista especialitzada. També L'Olotí tingué premi, aquest per ésser la millor publicació d'informació general amb periodicitat setmanal.

Gra de Fajol ha organitzat un cicle de concerts, cada dimecres, a l'Orfeó. La idea d'aquest cicle és donar l'oportunitat d'actuar i d'ésser conegudes, a tota una sèrie de persones que fan música, d'Olot i comarca i àdhuc de fora de la Garrotxa. Hi haurà molta varietat, des de concerts de música clàssica a rock, tradicional...

Aquests concerts ja han començat amb el «Déu n'hi duu», duet de cançó de protesta, el qual féu una interessant i divertida actuació, barrejant música i espectacle. El grup de l'Institut, «Cotó Flux», ha estat el segon. Un cantant de l'Empordà, Quim Xena, i en seguiran tot un reguitzell més. Cada dimecres, a les 10 del vespre, a l'Orfeó Popular Olotí.

Organitzat per Gra de Fajol

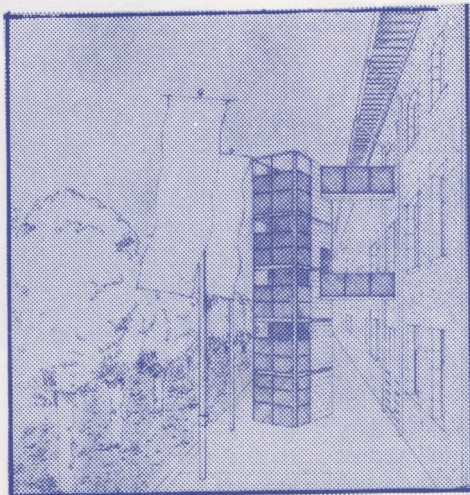
Amb el suport de
Diputació de Girona i Serveis territorials de Cultura de la Generalitat
Orfeó Popular Olotí
VIVALDI: Instruments musicals - Ajuntament d'Olot.

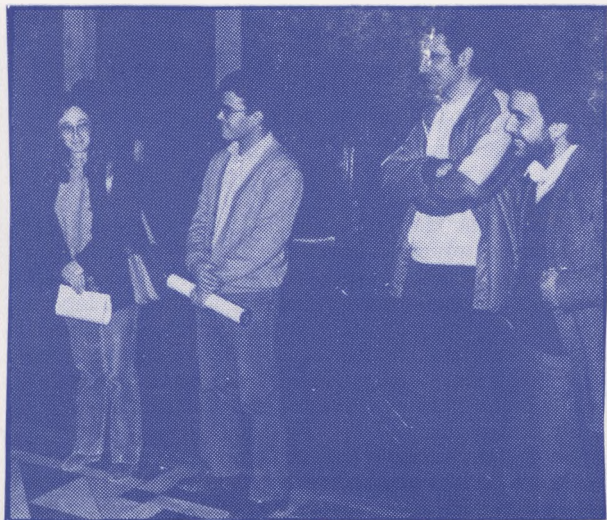
A finals de 1982, i amb el número 2 dels «Papers de l'arxiu Casulà», fou editada l'obra de Pau Estorch i Siqués «La pedra escorçonera». Estorch i Siqués nasqué el 1805 i, en general, se'l coneix més com a literat sota el pseudònim «El Tamboriner del Fluvià», que no pas com a metge. Amb el seu tractat sobre la pedra escorçonera, la qual curava les ferides fetes per animals verinosos, mugué un gran rebombori quan el presentà a les acadèmies de medicina de Barcelona i París.

El Dr. Danés, en «Pretèrits Olotins», escriu que l'any 1936, a causa de la guerra, fou recollit un exemplar de pedra escorçonera.

Potser deu ésser guardat al museu de l'Hospici. Tant de bo es pogués trobar!

Parlant de l'Hospici, sembla que ja és un fet immediat el començament de les obres per al futur Museu Comarcal de la Garrotxa. En aquesta primera fase, es començaria per arreglar la teulada i les golfes per encabir-hi la industrialització i les arts olotines.

0336 - 63860

GRA MÚSIC

ORFEO CONCERT

S'està començant a preparar un gran homenatge a la figura de l'olotí Pare Antoni Soler, en la celebració del dos-cents aniversari de la seva mort. Es pretén de fer un important conjunt d'actes, alguns amb projecció internacional, els quals anirien des de la divulgació escrita fins a concerts, conferències, cartells, programes, convocatòria d'un premi d'investigació i d'un premi de música amb el nom «Pare Antoni Soler», muntatges escenogràfics, etc. En aquest homenatge hi col·laboren tots els organismes oficials, així com també els olotins.

La pel·lícula de Steven Spielberg «Encuentros en la tercera fase», fou la que va obrir la Tercera Mostra de Cinema de l'Institut d'Ensenyament Mitjà «Montsacopa», el dissabte 22 de gener. És el tercer any consecutiu que l'experiència es porta a terme, amb una gran participació d'alumnes, i amb la col·laboració de l'Associació de Pares de l'Institut i del Col·lectiu de Cinema de la Garrotxa.

Joan Lorente, crític de cinema i professor, va venir a aquesta obertura, i quedà molt sorprès de l'experiència. Comentà que era la primera, almenys ell no en coneixia d'altra, d'aquest tipus que es fa a Catalunya, i encoratjà la gent per tal que tiri endavant. Al mateix temps, aportà la idea que aquesta experiència es donés a conèixer a d'altres instituts.

TERESA PLANAGUMÀ

L'endemà de l'actuació de «Déu n'hi duo», vaig trobar en Xevi Ruscaleda i, tot xerrant sobre el tema (**la música és un vi i nosaltres encara teniem ressaca**), sortí la possibilitat de fer una introducció a les cròniques que es publicarien a «Gra de Fajol» a mesura que les sessions s'anessin celebrant.

Vàrem quedar de trobar-nos algun dia i fer-ne cinc cèntims. Un vespre, a l'Esport, iniciàvem així la xerrada:

—«La idea va néixer l'any passat, mentre es feia un concurs a Ràdio Olot entre grups i cantaires locals...», començà dient en Xavier.

—«...entre nosaltres es comentava la necessitat d'algun local estable on poder-hi muntar coses com ara aquesta, que s'havia de crear un cert ambient, de presentar alternatives al típic (**i tòpic**) toc en algun bar amb música més o menys ambiental, o fins i tot a la mateixa «tele» (**dimecres és dia de «pel.li»**). La cara d'en Ruscaleda es torna especialment expressiva quan parla de les coses que es poden arribar a fer.

—«En el fons, no és gaire difícil que la gent es moguin, sempre que es creï un marc adient. Després, tot pot venir rodat. És qüestió de participació, que la gent s'ho facin seu. Les idees surten soles, la seva realització i posterior continuïtat depèn de nosaltres.»

Bé, ja tenim la idea, però com portar-la a la pràctica? Amb quins recursos?

—«No cal gastar massa calés —respon en Xavier—. Pensa que es parteix d'un criteri no professional (**els músics només cobren 1.000 pesetes per actuació**), i si hi afegim el lloguer de l'equip de veus (**unes 20.000 ptes. en total**) i les despeses generals (**propaganda, llum, neteja, etc.**) tot plegat no puja gaire.

La ironia és que es faci difícil eixugar un presupost tan reduït com és ara el nostre; per exemple, l'ajuda oficial (**Ajuntament, Serveis Territorials de la Generalitat, i Diputació**) pot trigar uns quants mesos a arribar, si és que arriba; a més, potser ens veurem obligats a pagar un lloguer per sessió a l'entitat que ens acull. Per si de cas, hem començat a passar el platet, i gràcies a la desinteressada col·laboració dels artistes locals Viñet Angel i Xavier Bulbena, podrem fer una rifa per a recollir fons.»

El tema és preocupant perquè tot un ventall d'opcions musicals, des de la música clàssica fins al rock passant pel folk o la música popular (dotze sessions programades, i d'altres que podrien quedar-se a la porta per manca d'espai-temps), amb tot el sentit gratificant que això comporta, inclosa l'entrada de franc, es podria desapropiar a causa de possibles negligències o d'excessius interessos. Esperem i desitgem que això no succeeixi.

I si hem de ser realistes i tocar de peus a terra, penseu que, ara per ara, ja anem 3 a 0.

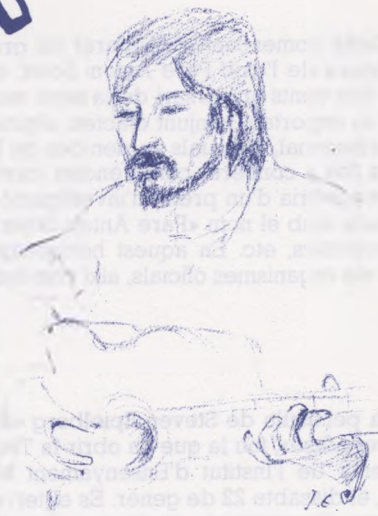
0386-61060

COTÓ FLUIX

Segona sessió musical de la sèrie, i la cosa marxa per bon camí.

Amb l'actuació de «Cotó Flux», el teatre de l'Orfeó es tornà a omplir d'un públic entusiasta, disposat a fer que cada dimecres pugui ser una festa.

I és precisament aquest públic un dels protagonistes de la història de Cotó Flux, perquè el grup porta darrera seu tota una munió de gent jove, autèntics «fans», disposats a passar-ho bé amb les actuacions dels músics, que són, a més, companys de colla, de curs o simplement amics.

DÉU N'HI DUO

—«Senyores i senyors...». En Damià Esteves, amb rostre impassible, iniciava la presentació de l'espectacle.

—«Estimats amics...». La gent anaven omplint el teatre de l'Orfeó.

—«Aquesta nit us presentem...». Havien de ser les últimes paraules serioses que encara portaven l'alè de la freda nit del carrer Bellaire.

En Damià Esteves anava trencant el glaç a cops de corda de guitarra, **no en va quedar ni una de sana** i, clucant l'ullet, es retirà discretament, per dir-ho d'alguna manera, donant pas als protagonistes de la nit.

El càlid corrent anava omplint el local. La màgia de l'espectacle es feia realitat.

—«En clau de fa, perquè si fa no fa... **DÉU N'HI DUO.**»

En Carles, **somriure il·lusionat**, i el Vesper, **contrapunt absolut**, formen la parella. Dues imatges diferents, **el gallo i el pollastre**, per una sola intenció.

Les seves cançons, escoltades amb gran atenció pels assistents, són plenes d'humor. Un humor a vegades càlid i senzill; d'altres, irònic i corrosiu; humor de la realitat i de l'absurd segons convingui. Però no per això deixen de tenir contingut perquè, amb unes lletres acuradíssimes, ens fan participar de la seva **i nostra** manera de veure les coses. Seria un sentir-se, i perdoneu les paraules gruixudes, pacifista **«Nuclears no, gràcies»**, idealista, **«Si dos i dos no fessin quatre»**, contestatari, «Ara que ja en tinc vint-i-cinc...!», però d'una manera divertida, **«catxonda»** i una mica de tornada de tot això, perquè són capaços de fotre's fins i tot d'ells mateixos. Aquí està la gràcia.

I com que el refrany diu que **d'allà on mengem dos, en mengem tres**, sols faltava en Damià Esteves entretenint el personal i presentant cada cançó, per acabar-ho d'adobar. Quin gran actor que és aquest noi! Fent de mestre de cerimònies, no tingué perdó de nosaltres i ens martiritzà de riure entre peça i peça, no fos que algú es despistés.

I si afegim el perfecte acompanyament musical que portava «Déu n'hi duo», a càrrec dels **«Rujelius, menció especial mereixen els arranjaments d'en Ton**, podem acabar dient que l'espectacle va ser rodó! Ou iea!

Tot això em recorda aquelles festes que nosaltres anomenàvem «d'estudiants» les quals, a finals dels anys 60, es feien els dissabtes al vespre al Novel.

Als joves **i als no tan joves** sempre els ha agradat trobar-se per escoltar una estoneta de música amb els amics. No hi ha res de tan sa! Tots plegats formen un ambient entranyable, on tothom pot sentir-se a gust, la qual cosa demostra que els joves no solament **«són boigs»** o **«es droguen»**, sinó que també saben fer les coses amb il·lusió.

I és precisament amb il·lusió que surt Cotó Flux a l'escenari, per interpretar una música alegre, ballable i que a tots ens agrada: versions de cançons dels Rollings Stones, de la Salseta del Poble Sec, de l'Orquestra Mondragón, i d'altres, formen gran part del seu repertori, si bé inclouen algunes peces que creiem de collita pròpia, amb aires de música més elaborada.

Fins i tot vàrem poder ballar un parell de rocks and rolls, **un d'ells, fantàstic**, amb invitació a **«xampanyillo»** inclosa.

I ningú no s'empipà per alguna desafinada o entrada fora de temps, perquè tothom comprèn que qui fa el que pot no està obligat a més; potser l'ordre en la interpretació dels temes es podria modificar per tal d'aconseguir que l'actuació tingués un ritme més adient. Això no va impedir que aquesta es convertís en una festa per als assistents..., i era precisament el que es pretenia.

QUIM XENA

Per a l'actuació de Quim Xena es deixà de banda el tradicional escenari, instal·lant un petit entarimat al bell mig del pati de butaques. Es pretenia, d'aquesta manera, facilitar la comunicació entre l'artista i el públic.

D'entrada, però, l'assistència fou força menys nombrosa que en els dos concerts anteriors a causa, suposem, que la gent d'Olot no coneixia el cantaire de Pineda de Mar. I, a fe que podem justificar perfectament els qui no vingueren, perquè no es van perdre res de l'altre món.

No és que en Quim Xena ho fes malament del tot; toca bé la guitarra, té una veu acceptable, i fins i tot sap cantar (**i xiular**), però el resultat de tot plegat fou més aviat mediocre. Totes les cançons sonen igual (**igual tocades, igual cantades i igual xiulades**); i no pas precisament perquè tingui un estil propi i definit (**més aviat és una barreja d'altres**), sinó perquè els seus esquemes musicals deuen ésser bastant reduïts.

Ens oferí una primera part amb cançons de temes **«xiruça»** a l'estil **«kumbaià» (amb perdó)**, és a dir, amb molt de missatge i millors intencions. Però al nostre entendre, no es pot ésser tan literal ni tan paternalista.

La tònica canvià una mica en la segona part. La temàtica fou més intimista, predominant les cançons d'amor. En Quim Xena ens va cantar alguns poemes basats en romanços medievals (**de Joan Timoneda i d'altres**) agradablement musicats, i alguna composició pròpia amb cert mèrit; però tot plegat no fou suficient per a compensar l'ensopiment general.

El públic aplaudia discretament després de cada tema, més pel reconeixement de les bones intencions i ganes d'agradar del cantant, que no pas pels seus mèrits.

No ens agradaria, però, incloure en Quim Xena en el piló de cantautors aficionats que, amb frases com **«Nuclears no, multinacionals menys»**, es creuen ja intèrprets de la **«Nova Cançó»**. I és que **«no és això, companys, no és això»**.

A L'ORFEÓ

The Fluvia River's Birds

Confesso que el recital de The Fluvia River's Byrds va ésser, per a mi, una agradable sorpresa.

Desconeixia absolutament quin tipus de música interpretarien ni com se'n sortirien i, si us haig de dir la veritat, fins pocs dies abans, ni tan sols sabia que la banda la formaven en Xavier Ruscalleda, en Miquel Riera i en Jordi Figueres, tots ells coneguts nostres.

A l'estil de les bandes americanes de country, el nom sota el qual s'agrupen els nostres amics podia ésser una pista per a endevinar que la seva música tindria un caire eminentment popular (no oblidem que els americans varen ésser els «descobridors» de la música anomenada «folk», senzillament perquè mai no han deixat de banda la seva tradició musical i popular).

Tal com diu en el seu programa, en Gabriel pretén de plasmar amb els seus dits al teclat tota la poesia del romanticisme musical del seu avi, les composicions del qual formen la major part del repertori. Fou notable la interpretació de la Dansa Cinquena, dansa que a petició del públic repetí al final, cloent d'aquesta manera un interessant concert.

PEP GOMES

Gabriel Granados

Era difícil de preveure quin ressò podria tenir un concert de música clàssica inclòs dins el marc general de la sèrie de concerts que s'estan celebrant a l'Orfeó.

La intenció és, recordem-ho, de presentar un ventall ampli i variat de formes musicals enfocant a través del prisma juvenil —perquè joves són, tant d'edat com d'esperit, els qui ho fan possible—.

Però no oblidem que la forma musical clàssica ocupa un àmbit minoritari entre el jovent. És per això que el concert de piano d'en Gabriel Granados tenia, d'entrada, un interrogant: l'interès que podia despertar entre el públic habitual als concerts dels dimecres a l'Orfeó. Presentar un concert d'aquestes característiques davant un públic informal, assegut en taules, amb una copa en una mà i una cigarreta en l'altra, és tota una nova experiència.

Si bé no hi acudí tanta gent com en d'altres dimecres, l'assistència fou més nombrosa del que es podia esperar, i l'actuació d'en Gabriel Granados fou seguida amb atenció i interès. Demostrà que el resultat és francament satisfactori, i susceptible de posteriors repeticions.

Respecte al concert en si, en Gabriel Granados ens oferí un recorregut, a manera d'homeatge, per tota la creació musical de la família Granados, començant pel seu avi, el genial compositor Enric Granados, passant pel seu pare Eduard, notable violoncel·lista, per l'oncle Víctor, i acabant per ell mateix.

Malgrat que en el local no hi havia calefacció i el fred glaçava els dits de l'interpret, i a pesar de les pèssimes condicions d'un piano algunes teclades del qual quedaven enfonsades i s'havien de retornar manualment a la posició inicial, amb la manca de sonoritat i trencament de ritme que això comporta, en Gabriel Granados ens va demostrar les seves qualitats interpretatives.

Però decidir-se per aquest tipus de música comporta un cert risc, perquè és molt fàcil de caure en el folklorisme més o menys divertit, o en la versió massa simplista o literal. Anar més enllà d'això, és bastant més complicat.

Però vet aquí que els nostres «Ocells del Riu Fluvia», acceptant el repte i amb esperit d'autèntics amateurs, es llancen a la gran aventura:

Superant els nervis inicials i el garbuix de fils i micros, el seu recorregut pels camins de la música popular del nostre país (i també d'altres) fou, senzillament, meravellós.

Les cançons que ens van seleccionar denoten un gust exquisit; les interpretacions no es limitaven a simples versions de temes, sinó que posseïen sentiment propi; les veus eren harmòniques i ben lligades; la música, senzilla i càlida però envolupant... Tot molt net.

En Miquel Riera interpreta Pau Riba amb gran encert (i que consti que no és gens fàcil). En Xavier Ruscalleda canta a José Alfonso amb un sentiment que emociona. En Jordi Figueres toca la guitarra divinament. La M.^a del Mar Bonet, en Quico Pi de la Serra, en Pere Tàpies, el grup Al Tall, en Rafael Sala i en Jaume Arnella, i d'altres que, si haguessin estat allà, ben segur que haurien aplaudit tal com vam fer nosaltres.

Quina sorpresa tan agradable!

ADRIAN BELEW

«Lone Rhino»

Island, I-204522. 1982.

La millor i més agradable sorpresa musical de l'any 81 va ser, per a mi, la reaparició de King Crimson; un grup que si bé sempre m'havia agradat molt i m'havia fet treure el barret moltes vegades a pesar de la calvicie i de la vergonya que em fa ensenyar la closca, sempre li havia retret un xic els seus excessos de puresa, de serietat i de cerebralització. Dit d'una altra manera, que els trobava a faltar un xic de caliu. Amb el disc **Discipline** i posteriorment **Beat**, aconseguen equilibrar la balança, i fer arribar les seves investigacions i innovacions musicals d'una manera més directa i vital.

Una altra cosa sorprenent de la reorganització del grup, va ser que el senyor Robert Fripp —líder, celebrat guitarrista d'altures, pare de la criatura i exquisit compositor— comptés com a únic suport melòdic amb una altra guitarra, la d'un tal **Adrian Belew**. I continuant amb les sorpreses, quan l'estiu passat King Crimson va tocar al camp del Sant Andreu, vam poder veure aquest tal i quasi calb **Adrian Belew** tocant i treballant com quan encara no hi havia la crisi, i que a més de treballar d'una manera sorprenentment original, nova i ben feta, saltant i fent el beneit contrastava escènica-ment amb l'assegut i garrivat Robert Fripp, donant els tocs de força i de diversió necessaris.

Si això ja suma una colla de punts a l'hora de posar-nos a escoltar el primer disc d'**Adrian Belew**, encara hi podem afegir els aconseguits en els seus anteriors treballs realitzats amb els Talking Heads, David Bowie, i l'altre guitarrista Frank Zappa. La música de **Lone Rhino** fou escrita durant aquests anys de treball amb altres artistes, la influència dels quals reconeix i agraeix l'autor en els crèdits de l'àlbum. Sabent això, els paral·lelismes són fàcils i inevitables. L'aire de «**Big electric cat**» ens recorda Talking Heads, ensumem «**The lone Rhino ceros**», una certa flaire a David Bowie, «**The man in the moon**» té tot l'encant de King Crimson, i «**Swingline**» i «**Adidas in heat**» són un viatge cap a l'humor i la música de Frank Zappa.

El resultat de totes aquestes influències és un treball exquisit: la saviesa dels mestres en una música totalment nova, fresca i diferent, com poca de la que se sent normalment, i feta amb un gust que tampoc no és massa normal de trobar en el primer disc d'un nou artista. **Adrian Belew**, com a guitarrista és tan innovador com genial, barreja la finor d'uns arpeigs deliciosos amb les distorsions elèctriques i els masegaments —literals!— de la guitarra. També es serveix de la inversió de cintes, de sintetitzadors per a guitarra, etc., i tot això en un combinat intel·ligent i efectiu. Com a cantant, l'home no és pas que tingui una veu excessiva, però se'n serveix més que bé, cosa que ja vam comprovar en els dos darrers àlbums de King Crimson. El que sí que ens torna a sorprendre, és que ell mateix es toca la bateria i tots els efectes de percussió del disc, i que ho fa realment de conya.

L'únic suport d'acompanyament de què es serveix, és el baix de J. Clifton Mayhugh, el qual sobresurt en temes com «**Stop it**» i «**Adidas in heat**», Christy Bley, que toca el piano, i William Janssen, que toca el saxon alt i baríton: cal remarcar els seus solos en «**Stop it**» i «**Swingline**».

A part de les peces cantades, les lletres de les quals vesen humor i enginy, podem ressenyar tres temes instrumentals: «**Naive guitar**», on amb guitarra sola doblada, sintetitzada i manipulada, aconsegueix uns climes increïbles, «**Hot sun**» i «**The final rhino**», adornant amb la guitarra una improvisació de piano de la seva filla de quatre anys.

A tots aquells qui creuen que avui no es fa bona música, o que no surt res de nou que valgui la pena, hom els recomana que es deixin sorprendre per **Lone Rhino**. Val la pena.

en GRA DE MILL

0336-84160

AMANCIO PRADA:

Cántico espiritual 1977

Hispavox, HHS-10.477 (LS)

Amancio Prada CANTICO ESPIRITUAL

Certament, d'entre tots els qui avui es dediquen a la cançó a l'Estat espanyol, Amancio Prada és un dels més ignorats per un ampli sector de públic. Si bé hom li compta unes cinc aparicions a la televisió (nombre prou important, ben mirat), això no sembla pas que li hagi atorgat cap popularitat. El seu, és un exemple més de com una obra musical exquisita, que gaudeix d'un gran prestigi entre unes minories, no pot, dins el panorama actual, anar més enllà.

Amancio Prada nasqué l'any 1949 a Dehesas del Bierzo (Lleó), on per la seva proximitat a Galícia, també es parla el gallec. Aquesta és la raó per la qual alterna les llengües castellana i gallega en les seves cançons.

Es traslladà a París per estudiar Sociologia Rural, estudis que aviat canvià pels de guitarra clàssica i harmonia. Fou a París, precisament, on Amancio Prada es donà a conèixer i començà a gravar.

L'activitat musical d'Amancio Prada s'ha centrat en la re-creació de temes tradicionals i, sobretot, en la musicació de poemes d'autors gallecs i castellans. Ara bé, l'estil i la seva manera de fer no troben quasi cap altre paral·lel entre els cantants de llengua castellana amb una dedicació semblant (com seria en Paco Ibáñez). Més aviat, els seus «parents» musicals hauríem de cercar-los en gent com el gallec Emilio Cao, o la catalana Maria del Mar Bonet.

L'estil d'Amancio Prada respon, en primer lloc, a un gust per a allò tradicional i popular, especialment en els textos: d'aquí que posi música a poemes d'autors com Rosalía de Castro o Agustín García Calvo. Musicalment, les cançons d'Amancio Prada també beuen en la tradició popular, però ensem hi són evidents unes influències més cultes, reflectides igualment en el tractament cambrístic que reben (amb instruments com guitarra clàssica, flauta, violí, violoncel, acordió...). I a tot això hi hem d'afegir una interpretació impecable, d'un alt nivell.

EL CÀNTIC ESPIRITUAL

Inicié la composición de esta obra en París, el otoño de 1972. El 28 de abril del año siguiente se estrenó una primera versión, basada en una selección del Poema, en el Théâtre de la Gaîté-Montparnasse. La presente versión abarca el texto íntegro del Cántico. Terminé su partitura en Segovia a mediados de febrero de 1977. La grabación ha tenido lugar en Madrid el día primero de junio de este mismo año.

Laus Deo

Aquestes són les paraules de presentació d'Amancio Prada a la carpeta interior del disc. Es comprèn perfectament que la musicació de les quaranta lires (això vol dir dos-cents versos) del **Càntic espiritual** de San Juan de la Cruz (1542-1591) l'ocupés durant cinc anys.

El poema és una de les obres cabdals de la lírica castellana. L'experiència mística (esglaonada en quatre vies fins a l'«estat beatífic») hi és expressada mitjançant l'al·legoria de l'amor entre l'espòs (Déu) i l'esposa (l'ànima), i permet fer-ne tant una lectura de l'Amor diví com de l'Amor humà.

Amancio Prada divideix el poema en nou seccions de durada molt desigual. Ja d'entrada, ens adonem que el text poètic no és un mer pretext. Això, de fet, és una constant en Amancio Prada, que el separa d'alguns altres musicadors de poemes i —no diguem— de molts compositors de cançons. La música és totalment al servei de les paraules.

No és senzill definir les influències de la música del **Càntic espiritual**. Aquí, però, el component culte d'Amancio Prada predomina plenament. Hi trobem temes bastits amb una harmonia ben clàssica (de ressonàncies renaixentistes i barroques) fins a d'altres de factura més complexa, amb intervals poc usuals... Ara bé, tot plegat s'integra en una unitat perfectament aprehensible. Amb tot, no s'ha de negar que **Càntic espiritual** és el disc més difícil d'Amancio Prada.

Com hem dit, però, la música respon sobretot a una servitud al text. Amancio Prada, senzillament, es deixa portar per les paraules. Una vegada més, la música es revesteix d'una capacitat semàntica per a ser digne suport d'un poema. Són in comptables els retardants al llarg de tota la composició. Són ressenyables els trencaments de ritme en alguns versos, remarcant expressament certes paraules fins a arribar, en ocasions, a separar les síl·labes:

5 «...salí tras ti claman-do, y e-ras i-do.»

10 «...decidle que adolez-co, pe-no y

[mue-ro.]»

Però el que crida més l'atenció, és el respecte i la delicadesa amb què Amancio Prada entona cada un dels mots. Ni un és mancat d'inspiració.

El tractament instrumental del **Càntic espiritual** és ben sobri. Amancio Prada canta i toca la guitarra. Hi participen també Jesús Corvino (violí) i Eduardo Gattinoni (violoncel). Generalment, els instruments subratllen harmònicament la línia melòdica de la veu d'Amancio Prada. Un tema instrumental, que apareix també breument en alguns moments enmig de l'obra, serveix per a obrir i tancar la composició. Especialment en tres seccions del **Càntic** («Entrádose ha la esposa...», «Oh ninfas de Judea...» i «La blanca palomica...»). Amancio Prada construeix unes introduccions i interludis instrumentals realment bells.

Però no hi ha paraules, penso, per a descriure la grandesa d'aquesta obra d'Amancio Prada. Ara hi ha dos camins per a conèixer el **Càntic espiritual** de San Juan de la Cruz i gaudir-ne: una bona edició comentada, i la versió musical d'Amancio Prada. Un purista potser preferiria el primer; jo, sense dubtar-ho, em quedo amb el disc d'Amancio Prada.

JOAN JOSEP MAYANS

BANCA CATALANA

GRA CUINA

LES GAROTES

En èpoques de menys penúria econòmica, la Quaresma podia ésser la gran època de la cuina del peix. I no pas precisament per raons religioses, sinó perquè, en realitat, és un temps immillorable per a obtenir peix i fruits del mar de gran qualitat. En aquests mesos freds, és possible de transportar el peix des de la costa sense cap mena de precaució. No cal mantenir-lo en el bany habitual de gel. Vulguem o no, el gust del peix és diferent si ha tocat gel o no. A més, algunes espècies són en el seu punt just per a ésser presentades a taula. I una d'elles, a la qual vull referir-me molt especialment, és la garota.

El més humil, estàtic i emprenyador habitual de la nostra costa, del qual tots guardem algun dolorós record, és aquest eriçó de mar, negre, malcarat, literalment una bola d'espines que roman quiet, arrapat a les roques i als fons pedregosos d'algunes platges, esperant que algun peu inexpert el trepitgi per a provocar el reguitzell de renecs habituals.

Doncs si algun dia assolit d'aquest mes de gener, aneu costejant per les vores rocoses de Cap de Creus, veureu barques que semblen encallades vora les pedres i des de les quals uns pescadors, proveïts d'una canya —d'un garoter—, que mantenen oberta d'un extrem separant els trossos amb un suro, tal com fèiem quan érem petits per abastar figues, van agafant una a una les garotes i les posen dins caixons o galledes. Si el mar és una mica mogut, cosa que dificulta la visibilitat, els pescadors tiren unes quantes gotes d'oli sobre l'aigua i la calma és total, cosa que facilita l'operació de la captura.

Entre la gent de mar, la tradició mana que aquestes caixes de garotes no arribin pas al poble. Les solen desembarcar en una platja

propera on, en companyia de la família o dels amics, procediran al ritu de la garotada. Senzill, elemental com tot el que forma part de la tradició gastronòmica de qualsevol poble, aquest costum consisteix a obrir hàbilment les garotes amb unes tisores, de tal manera que quedin en forma de tassa, oferint a la vista les rengleres d'ous. Amb un gest ritual molt estudiat generació rera generació, es separen les brutícies dels ous amb la mateixa aigua del mar, i els ous s'arrabassen amb un tall de pa. Així es va consumint aquest deliciós fruit de mar, del qual fàcilment es poden menjar unes quantes dotzenes. És menja de gran càrrega calorífica i afrodisíaca, i com que s'acompanya amb un vi rosat, senzill, fill de l'Empordà mateix, aviat l'allegria es farà reina del grup i la garotada serà el que són sempre aquestes coses: una festa.

És, però, absolutament irrecomanable el trasllat d'aquests animals a més de cent metres del mar, ja que si les garotes es separen del seu entorn o es consumeixen després de massa estona d'haver-se tret del mar, ja res no és el mateix.

MOLI

GRA SPORT

PEDESTRISME

(Footing o Jooging)

«Estic convençut que córrer allarga la vida; no obstant això, si no em posés ni un sol dia de la meua vida personal, valdria la pena fer-ho perquè n'augmenta la qualitat.»

RON LAWRENCE (President de l'American Medical Joggers)

El pedestrisme és una activitat de l'home, que consisteix senzillament a posar un peu davant de l'altre i així successivament, corrent o a pas lleuger. Ens permet d'estar en contacte amb la natura, un millor coneixement de nosaltres mateixos, i una tranquil·litat i relaxació del nostre organisme.

No solament ens permet d'estar bé de salut, sinó en un estat de màxima harmonia i capacitat de les nostres facultats, tan mentals com corporals.

En repòs, respirem uns 6-10 litres d'aire per minut; perquè l'exercici moderat i sostingut (aeròbic) tingui efectes saludables, cal que consumim uns 40 litres d'aire per minut. Això ho aconseguirem practicant el pedestrisme d'una manera moderada i un temps llarg, que faci intervenir grups musculars importants. La millor manera de comprovar-ho, és a través de la freqüència cardíaca, equivalent a 120 / 140 pulsacions per minut, la qual és la que millor va per a aquest fi. Per anar bé s'hauria de mirar la resposta que doni el nostre cos, i mai convertir el pedestrisme en una fita, sinó en un mitjà que tenim per a millorar el nostre organisme.

Abans hem parlat de capacitat aeròbica, cosa per la qual s'entén el fet de poder mantenir un esforç perllongat, amb un equilibri entre el consum d'oxigen i les necessitats energètiques per tal de fer front a l'esforç; si

l'esforç supera el consum, ens posarem en un estat anaeròbic que farà augmentar la concentració d'àcid làctic, i ens cansarem. Així doncs, no podem mantenir un ritme fort en distàncies llargues.

La major o menor resistència, obeirà als següents elements:

—Volum de sang expulsat a cada contracció del cor.

—Absorció d'oxigen a nivell muscular.

—Transport adequat d'oxigen a la sang.

—Difusió d'oxigen als pulmons.

BENEFICIS CORPORALS

—Disminució de la freqüència cardíaca i de la tensió arterial.

—Disminució del pes corporal.

—Disminució de greix a la sang.

—Millor capacitat per a dissoldre coàguls sanguinis.

EL NEN I EL PEDESTRISME

El moviment més important i natural del nen és córrer. Deixem-lo córrer i jugar. És necessari estimular-lo en els seus jocs a l'aire lliure, però no entrenar-lo, i molt menys forçar-lo. El seu organisme no està preparat per a fer esforços intensos i breus, però si que pot córrer distàncies llargues seguint el seu ritme corporal, d'una manera agradable i poc fatigosa. La cursa ràpida o «sprint» el pot esgotar físicament i psicològicament.

ALIMENTACIÓ

Més important que el tipus d'aliments que consumim, és la seva quantitat. En general, es consumeixen en excés i massa aliments refinats i processats, s'haurien de consumir més carbohidrats complexos, com pa integral, patates, verdures, llegums, fruits secs, menys carns, i no abusar dels ous, ni dels greixos de productes lactis.

L'activitat física, com moltes persones creuen, no augmenta la gana, sinó que la regula i ens fa més sensibles a la necessitat real de l'aliment.

RICARD GARCIA

